

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Helena Hlúbiková

Úvěrové obchody v korporátním bankovníctví

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: JUDr. Petr Kotáb, Ph.D.

Tematický okruh: Finanční právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 25. 02. 2019

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 272 650 znaků včetně mezer.

V Praze dne 25. 02. 2019

Helena Hlúbiková

Poděkování:

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala panu JUDr. Petru Kotábovi, Ph.D. za jeho cenné připomínky a pomoc, kterou mi poskytl při přípravě této rigorózní práce.

Obsah

Úvod.....	1
1 Korporátní úvěrové obchody českých bank	2
1.1 Bankovní obchody.....	3
1.1.1 Retailové, SME a korporátní bankovní obchody	4
1.1.2 Korporátní bankovní obchody – pasivní, aktivní a neutrální	6
1.2 Banky jakožto poskytovatelé korporátních úvěrů	7
1.3 Finančněprávní aspekty korporátních úvěrových obchodů	10
1.4 Dělení korporátních úvěrových obchodů	12
1.4.1 Peněžní a závazkové korporátní úvěry	13
1.4.2 Bilaterální a syndikované korporátní úvěry	15
1.4.3 Korporátní úvěry dle závazku banky	17
1.5 Rizika korporátních úvěrových obchodů a způsoby jejich řízení.....	18
1.5.1 Úvěrové riziko	19
1.5.2 Tržní riziko	21
1.5.3 Operační riziko	22
1.5.4 Právní riziko	24
2 Bankovní a další veřejnoprávní regulace korporátních úvěrových obchodů.....	26
2.1 Regulace korporátních úvěrů před vstupem České republiky do EU.....	27
2.2 Vstup České republiky do EU a další vývoj regulace korporátních úvěrů.....	29
2.3 Pravidla obezřetného podnikání bank.....	33
2.3.1 Kapitálová přiměřenost	34
2.3.2 Angažovanost a řízení velkých expozic	38
2.3.3 Pravidla řízení likvidity	38
2.3.4 Další obezřetnostní pravidla	41
2.4 Centrální registr úvěrů a Centrální evidence účtů	43
2.5 Bankovní tajemství a další požadavky bankovní mlčenlivosti.....	44
2.6 Ozdravné postupy a řešení krize bank	46
2.7 Regulace pohybu kapitálu	47
2.7.1 Mezinárodní spolupráce při správě daní	48
2.7.2 Praní špinavých peněz a mezinárodní sankční opatření	50
3 Úvěrový proces korporátních úvěrových obchodů	52
3.1 Žádost o poskytnutí korporátního úvěru a úvěrová analýza.....	53
3.1.1 Posuzování úvěruschopnosti korporátních klientů.....	54
3.1.2 Posuzování úvěruhodnosti korporátních klientů	56
3.1.3 Posuzování dalších rizik.....	59
3.2 Smlouva o korporátním úvěru	59
3.3 Zajištění korporátního úvěru	63
3.4 Čerpání a splacení korporátního úvěru	66
3.4.1 Čerpání korporátního úvěru	66
3.4.2 Splacení a předčasné splacení korporátního úvěru klientem	69
3.4.3 Mimořádné splacení korporátního úvěru z vůle banky	70
4 Vybrané finančněprávní požadavky na korporátní úvěrové obchody.....	71
4.1 Finančněprávní požadavky a smlouva o korporátním úvěru.....	72
4.1.1 Obezřetnostní ustanovení proti úvěrovému riziku	73
4.1.2 Obezřetnostní ustanovení proti úrokovému a měnovému riziku	75
4.1.3 Obezřetnostní ustanovení proti riziku právnímu a riziku compliance	79
4.2 Finančněprávní požadavky na zajištění korporátního úvěru	85
4.3 Následky neplnění či nedodržení finančněprávních požadavků.....	88

Závěr	91
Seznam zkratk	96
Seznam použitých zdrojů	99
1. Seznam použité literatury	99
2. Seznam použitých odborných článků	100
3. Seznam použitých právních předpisů	102
4. Seznam použité judikatury	106
5. Seznam ostatních zdrojů	107
Abstrakt	110
Abstract	111

Úvod

Úvěry poskytované českými bankami patří mezi jednu z nejvýznamnějších položek aktivní strany jejich bilance. Podle bankovní statistiky České národní banky dosáhl ke konci roku 2018 celkový objem všech úvěrů poskytnutých bankami svým klientům – rezidentům České republiky částku 2 745 mld. Kč, přičemž více než 40% podíl¹ z této částky tvořily úvěry poskytnuté nefinančním podnikům v oblasti korporátního bankovníctví. Korporátní úvěrové obchody proto patří mezi dominantní aktivní obchody českých bank.

Problémem korporátních úvěrových obchodů je však to, že pro banky obvykle bývají více rizikové. Je tomu tak proto, že banky na základě těchto obchodů poskytují těmto klientovi velké množství peněžních prostředků, což významně zvyšuje zejména jejich úvěrové riziko a riziko koncentrace. Selhání těchto obchodů má proto také mnohem větší potenciál negativně ovlivnit nejen stabilitu bankovního sektoru, ale i celé ekonomiky. Z tohoto důvodu je těmto obchodům věnována zvýšená pozornost nejen ze strany bank, ale také ze strany veřejnosti, a tedy i zákonodárce. Výsledkem toho je přijímání stále nových požadavků finančněprávní regulace, jejichž účelem je minimalizovat rizika těchto obchodů a předcházet tak jejich selhání. Tato regulace je však velmi komplexní, přičemž je rozprostřena do různých bankovních a dalších veřejnoprávních norem. Její správná aplikace a interpretace tudíž vyžaduje velmi dobrou orientaci nejen v české, ale i v evropské legislativě. Proto se finančněprávní regulace korporátních úvěrových obchodů stala významným a velmi aktuálním tématem bankovní právní teorie i praxe.

Hlavním cílem této rigorózní práce je provést podrobnou právní analýzu úvěrových obchodů v korporátním bankovníctví, a to především z pohledu finančního práva. Vzhledem k tomu, že problematika finančněprávní regulace bankovních korporátních úvěrů je harmonizována na úrovni práva Evropské unie, jsou v rámci právní analýzy předkládané problematiky zkoumány nejen české právní normy, ale také evropské normy, a to včetně instrukcí či výkladových stanovisek českých i evropských orgánů bankovního dohledu. Je-li to vhodné, jsou uvedeny také odkazy na mezinárodní úpravu, z níž tato česká či evropská regulace vychází. Pro účely této rigorózní práce je rovněž čerpáno jak z českých, tak ze zahraničních odborných zdrojů. V praktické části této rigorózní práce jsou pak zohledněna také pravidla a principy vyplývající ze standardů LMA, související judikatura českých soudů a právní praxe autorky v oblasti bankovního

---

¹ Objem úvěrů poskytnutých rezidentským nefinančním podnikům v České republice dosáhl v listopadu 2018 výše 1 104 mld. Kč, což činí meziroční nárůst o 75,5 miliardy Kč. Viz Česká národní banka. *Bankovní statistika - listopad 2018*. Komentář k hlavním indikátorům, [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/bankovni_statistika/bank_stat_komentar.html.

korporátního úvěrování. Pro zpracování této rigorózní práce je použita zejména analytická metoda, nicméně v jejích prvních dvou částech je výrazněji užita také metoda deskriptivní a historická.

Tato rigorózní práce je systematicky rozdělena do čtyř hlavních částí, z nichž první dvě jsou převážně věnovány vymezení korporátních úvěrových obchodů bank a jejich regulace z hlediska finančněprávní teorie, zatímco zbylé dvě části jsou již zaměřeny na konkrétní praktické otázky regulace úvěrové činnosti bank v oblasti korporátního bankovníctví a řešení souvisejících právních otázek.

V první části této rigorózní práce je vymezena základní charakteristika bankovních obchodů, z nichž je následně pozornost zaměřena na úvěrové obchody poskytované korporátní klientele. Dále jsou uvedeny finančněprávní aspekty těchto obchodů, podrobněji představeny některé jejich druhy a popsána jejich specifická rizika, jež jsou předmětem bankovní a další veřejnoprávní regulace bank. Té se pak věnuje druhá část této rigorózní práce, kde jsou po krátkém popisu vývoje této regulace uvedeny konkrétní finančněprávní normy, které příslušná rizika korporátních úvěrových obchodů přímo regulují anebo které mají na poskytování těchto obchodů bankami vliv. U každé z těchto regulací jsou uvedeny také sankce, které bankám za jejich nedodržení či porušení hrozí.

Třetí a čtvrtá část této rigorózní práce se již zaměřuje na praktické finančněprávní otázky korporátního úvěrování z pohledu bankovního právníka, a to na příkladu bilaterálního korporátního úvěru. Ve třetí části jsou popsány jednotlivé kroky úvěrového procesu od podání žádosti o korporátní úvěr až po jeho splacení. Samostatné kapitoly jsou věnovány také smlouvě o korporátním úvěru a jejímu zajištění, kde je mimo jiné nastíněna jejich role jakožto nástrojů pro řízení rizik korporátních úvěrových obchodů a pro zabezpečení souladu těchto obchodů s relevantními finančněprávními požadavky.

V závěrečné části této rigorózní práce jsou popsána konkrétní opatření, která banky mohou či musí učinit při přípravě své úvěrové či zajišťovací dokumentace k zajištění souladu svých korporátních úvěrových obchodů s finančněprávními požadavky. V této části jsou také stručně načrtnuty možné následky, které mohou banky postihnout v případě, kdy taková opatření nepřijmou anebo kdy by přijatá opatření byla shledána jako nedostatečná.

Předkládaná rigorózní práce je zpracována dle stavu právní úpravy k datu 31. prosince 2018, není-li dále uvedeno jinak.

1 Korporátní úvěrové obchody českých bank

V České republice v současnosti působí 46² obchodních bank a poboček zahraničních bank, které se většinou soustředí na poskytování služeb univerzálního bankovníctví.³ V jeho rámci se však jednotlivé banky či jejich části mohou dále členit, přičemž pro tuto rigorózní práci je nejdůležitějším jejich členění podle typu obsluhované klientely. Podle tohoto kritéria lze banky či jejich části rozdělit na ty věnující se bankovníctví retailovému (maloobchodnímu), sektoru obchodní klientely neboli klientely SME (*Small and Medium-sized Enterprises*) či bankovníctví korporátnímu (velkoobchodnímu).⁴

Členění dle klientely se odráží také do vymezení jednotlivých bankovních obchodů, prostřednictvím nichž banky své činnosti v rámci retailového, SME či korporátního bankovníctví realizují. V případě korporátního bankovníctví pak mezi jedny z nejvýznamnějších bankovních obchodů patří právě korporátní úvěrové obchody, jež jsou hlavním předmětem této rigorózní práce.

Aby však bylo možné v následujících kapitolách této rigorózní práce korporátní úvěrové obchody dále analyzovat pohledem bankovní a další veřejnoprávní regulace, je potřeba se nejprve věnovat jejich základnímu vymezení v rámci definice a členění bankovních obchodů a popsat roli bank při jejich realizaci. Rovněž je nutné nastínit základní finančněprávní definici těchto obchodů, jejich dělení a bankovní rizika, která s nimi nejčastěji souvisí. Z těchto důvodů jsou právě tato základní témata úvěrových obchodů poskytovaných bankami v rámci korporátního bankovníctví předmětem této první části této rigorózní práce.

1.1 Bankovní obchody

Banky své činnosti realizují prostřednictvím bankovních obchodů. Otázkou však zůstává, co si pod pojmem bankovního obchodu představit. Český právní řád s pojmem bankovního obchodu sice pracuje, nicméně jej nijak nedefinuje ani jej jinak nevymezuje.

Pro definování bankovních obchodů je nutné nejdříve vymezit pojem obchodu. Pro tyto účely lze vyjít například z definice obchodního zastoupení uvedené v ustanovení § 2483

---

² Viz Česká národní banka. *Bankovní statistika - listopad 2018*. Komentář k hlavním indikátorům, [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/bankovni_statistika/bank_stat_komentar.html.

³ DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 120 a následující. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-720-1515-X.

⁴ Obdobně například viz KOHAJDA, Michael, KOTÁB, Petr. § 4 *Banky*. In: BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s.475-477. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

občanského zákoníku anebo definice obchodu uvedené v ustanovení § 4, odstavci 1 zákona proti legalizaci výnosů. Na základě těchto definic pak lze uvést, že obchodem je možné chápat smluvní ujednání mezi podnikatelem a jeho klientem, na základě něhož vznikl závazkový vztah, jehož předmětem je nakládání s majetkem těchto osob anebo poskytování služeb mezi těmito osobami, a to obvykle za úplatu.

Právní důvody obchodů jsou primárně zakotveny v občanském zákoníku, jenž je z převážné většiny tvořen dispozitivními právními normami. Strany obchodu si tudíž mohou na základě pravidel smluvní volnosti vybrat pro ně vhodný smluvní typ, případně si jej mohou upravit dle svých potřeb či zvolit typ inominátní. Otázkou však zůstává, jaké z těchto obchodů lze označit za obchody bankovní. Občanský zákoník žádná kritéria pro takové určení nestanoví, nicméně obecně lze za bankovní obchody označit jakékoliv „*smlouvy uzavírané bankami při jejich podnikatelské činnosti a na základě těchto smluv vznikající závazkové vztahy*“.⁵ Jedná se tedy o obchody, které jsou realizovány bankami v souladu s jejich bankovní licencí, díky čemuž podléhají vedle úpravy soukromoprávní také normám práva veřejného. Na druhou stranu, občanský zákoník stanoví, že uplatňování soukromého práva je nezávislé na právu veřejném.⁶ Pokud by tedy osoba, která nemá bankovní licenci, uzavřela bankovní obchod, bylo by takové smluvní ujednání sice platné z pohledu práva soukromého⁷, nicméně by zároveň bylo v rozporu s předpisy práva veřejného a takovéto osobě by za takové jednání hrozila veřejnoprávní sankce.⁸

Bankovním obchodem však nemusí být každé smluvní ujednání, jehož stranou je banka. Pod pojem bankovního obchodu totiž lze podřadit pouze ty obchody, které banky uzavírají se svými klienty v rámci svých bankovních činností vyjmenovaných v ustanovení § 1, odstavcích 1 a 3 zákona o bankách. Oproti tomu například nájemní smlouva na nebytové prostory uzavřená mezi bankou a příslušným pronajímatelem, na jejímž základě si bude banka pronajímat tyto prostory pro svoji provozovnu, za bankovní obchod považována nebude.⁹

1.1.1 Retailové, SME a korporátní bankovní obchody

Jak již bylo uvedeno v úvodu první části této rigorózní práce, bankovní obchody lze dělit podle toho, s jakými klienty je banky uzavírají. Toto členění je pro banky důležité především proto, že odlišné kategorie klientů s sebou nesou jiná bankovní rizika, a tedy i rozdílné požadavky

---

⁵ PLÍVA, Stanislav. *Bankovní obchody*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2009, s. 22. ISBN 978-807-3574-338.

⁶ Ustanovení § 1, odstavec 1 občanského zákoníku.

⁷ Viz například ustanovení § 5, odstavec 2 občanského zákoníku.

⁸ LIŠKA, Petr a kol. *Bankovní obchody*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 37. ISBN 978-80-7478-510-8.

⁹ LIŠKA, Petr. *Bankovní tajemství a povinnost mlčenlivosti*. *Obchodněprávní revue*. 2016, č. 9, s. 241.

veřejnoprávních i soukromoprávních norem. Banky proto musí podmínky poskytování svých bankovních obchodů, včetně své obchodní strategie, smluvní dokumentace či interních procesů, jednotlivým kategoriím klientů přizpůsobit.

Retailovou klientelu představují fyzické osoby, které při uzavírání obchodů s bankami nejednají v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.¹⁰ V případě těchto klientů je proto největší pozornost věnována jejich právní ochraně jakožto spotřebitelů či slabší strany. Pokud tedy banky uzavírají s touto klientelou bankovní obchody, nesmí například dle ustanovení § 433, odstavce 1 občanského zákoníku „*svou kvalitu odborníka ani své hospodářské postavení zneužít k vytváření nebo k využití závislosti slabší strany a k dosažení zřejmé a nedůvodné nerovnováhy ve vzájemných právech a povinnostech stran.*“ Tyto obchody jsou významně ovlivněny také veřejnoprávními předpisy na ochranu spotřebitele, přičemž mimosoudní řešení sporů souvisejících s těmito obchody je zákonem o finančním arbitrovi svěřeno výhradně do rukou finančního arbitra, který garantuje jejich nestranné a spravedlivé posouzení. Specifickou kategorií těchto bankovních obchodů jsou spotřebitelské úvěry, jimž je věnován samostatný zákon o spotřebitelském úvěru obsahující řadu ustanovení významně chránících právě tuto klientelu. Ten například v ustanovení § 87, odstavci 1 stanoví, že pokud banka nedostatečně posoudí úvěruschopnost retailového klienta, bude smlouva o spotřebitelském úvěru neplatná, přičemž klient bude povinen vrátit poskytnutou jistinu spotřebitelského úvěru v době přiměřené jeho možností.¹¹

Kromě spotřebitelů banky uzavírají bankovní obchody také s klientelou, kterou tvoří osoby právnické. Tyto lze dále členit na bankovní obchody sektoru SME a na korporátní bankovní obchody, jejichž specifika jsou uvedena níže. Do této kategorie lze zařadit rovněž bankovní obchody uzavírané s takzvanou institucionální klientelou, do níž patří finanční a úvěrové instituce, případně jiné subjekty finančního sektoru, a stát a další subjekty veřejného sektoru.

Klientelu takzvaného sektoru SME tvoří drobné a střední podniky, tedy subjekty vykonávající hospodářskou činnost, jež mají méně než 250 zaměstnanců a roční obrát do 50 milionů EUR nebo rozvahu do 43 milionů EUR.¹² V případě bankovních obchodů sektoru SME

---

¹⁰ Viz například ustanovení § 419 občanského zákoníku.

¹¹ SLANINA, Jan, JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel, WACHTLOVÁ, Lucie, FLÍDR, Jan. § 87 [Důsledky porušení povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele]. In: SLANINA, Jan a kol. *Zákon o spotřebitelském úvěru: komentář*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 436. ISBN 978-80-7400-645-6.

¹² Dle článku 501 nařízení CRR se pro definici malých a středních podniků použije definice uvedená v Doporučení Komise Mikropodniky, malé a střední podniky: definice a oblast působnosti ze dne 6. května 2003 (oznámeno pod

bude postup bank podobný postupům v retailovém bankovníctví. S ohledem na definici spotřebitele uvedenou v ustanovení § 419 občanského zákoníku je však zřejmé, že tyto bankovní obchody již nelze považovat za obchody chráněné veřejnoprávními předpisy na ochranu spotřebitele. Na druhou stranu může být otázkou, zda mohou být SME klienti, kteří bankovní obchody uzavírají v souvislosti s vlastním podnikáním, považováni vůči bankám za slabší stranu. Občanský zákoník tuto možnost nevyklučuje. Z tohoto důvodu by banky měly k SME klientům přistupovat spíše jako ke slabším stranám, a to především v případě, kdy s SME klienty uzavírají bankovní obchody adhezním způsobem.

Velké nefinanční podniky, které přesáhnou kritéria pro SME podniky, jsou bankami typicky řazeny do takzvané korporátní klientely. Bankovní obchody uzavírané s korporátní klientelou jsou oproti retailovými či SME bankovním obchodům obvykle velmi komplexní a šité na míru konkrétnímu případu. Velmi často také zahrnují mezinárodní prvek. Korporátní klientela samozřejmě nepoživá spotřebitelské ochrany a v mnoha případech nebude vůči bance ani slabší stranou. Velmi často se totiž bude jednat o profesionální klientelu, která může mít dokonce silnější postavení než banka.¹³ Banky tudíž v případě těchto bankovních obchodů nemusí otázky zvláštní zákonné ochrany klientů příliš řešit. Na druhou stranu, s korporátními bankovními obchody jsou obvykle spojena vyšší bankovní rizika, což se projevuje například vyššími požadavky v oblasti bankovní obezřetnosti.

1.1.2 Korporátní bankovní obchody – pasivní, aktivní a neutrální

Bankovní obchody poskytované bankami korporátní klientele lze dále dělit na pasivní, aktivní a neutrální.¹⁴

Za pasivní jsou považovány takové obchody, v nichž banky od korporátní klientely přijímají vklady a platí jí za to sjednaný úrok. Vklad je definován v zákoně o bankách v ustanovení § 1, odstavci 2, písmeni a) jakožto „*svěřené peněžní prostředky, které představují závazek vůči vkladateli na jejich výplatu*“. Z této definice plyne, že složením vkladu vzniká vkladateli

---

číslem dokumentu C(2003) 1422) (Úř. věst. L 124, 20. května 2003, s. 36–41), [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3An26026>.

¹³ Postavení korporátních klientů jakožto slabší strany by se nejspíš posuzovalo *ad hoc*. Občanský zákoník nestanoví žádná kritéria pro posuzování slabších stran, nicméně by se mohlo například jednat o případy, kdy by zde byly významné rozdíly mezi bankou a klientem co do jejich finanční síly a možností ovlivnit trh či co do přístupu k informacím.

¹⁴ Například KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Banky a bankovní obchody*. Vyd. 1. V Brně: Mendlova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2005, s. 29. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-715-7652-2.

pohledávka za bankou a bance vzniká odpovídající dluh vůči vkladateli.¹⁵ Majitelem vkladu se stává banka, která díky této konstrukci může s vkladem nakládat a využívat jej pro svou další činnost, kterou je zejména činnost úvěrování. Na druhou stranu, bance tímto také vzniká zákonná povinnost většinu pohledávek z vkladů včetně naběhlých úroků pojistit v rámci Garančního systému zřízeného podle zákona o ozdravných postupech a řešení krizí.

Z peněz získaných z pasivních bankovních obchodů banky realizují zejména bankovní obchody aktivní, jejichž podstata spočívá v tom, že banka poskytuje peněžní prostředky osobám, které jich mají aktuální nedostatek a jsou ochotny zaplatit bance za takto poskytnuté financování sjednaný úrok či jinou formu úplaty. Banka má tedy v těchto obchodech postavení věřitele, zatímco příjemce peněžních prostředků je dlužníkem. V oblasti korporátního bankovníctví pak mezi nejvýznamnější aktivní obchody bank patří právě poskytování úvěrů, prostřednictvím nichž banky získávají zdroje na financování svých nákladů a na generování zisku.¹⁶

V případě neutrálních obchodů banka vystupuje v pozici poskytovatele určité bankovní služby, přičemž korporátní klient je jejím příjemcem či účastníkem. Za neutrální bankovní obchody jsou tudíž typicky označovány veškeré obchody prováděné bankou v rámci platebního styku. Neutrální bankovní obchody pak mohou být také podmínkou či předpokladem pro uzavření aktivního či pasivního bankovního obchodu. Například pro poskytnutí korporátního úvěru čerpaného ve formě kontokorentu je bankami typicky vyžadováno otevření a vedení platebního účtu, prostřednictvím něhož bude klient oprávněn tento úvěr čerpat a splácet.¹⁷

1.2 Banky jakožto poskytovatelé korporátních úvěrů

Z právní úpravy obsažené v ustanovení § 2, odstavci 1 zákona o bankách plyne, že bankovní činnost poskytování úvěrů není na rozdíl od činnosti přijímání vkladů veřejnosti vyhrazena pouze bankám. Proto mohou organizované poskytování úvěrů provádět i osoby bez bankovní licence.¹⁸ V případě korporátní klientely, která má obvykle vysoké nároky zejména na výši úvěru, je však úvěrování nabízeno většinou jen licencovanými bankami.

---

¹⁵ LIŠKA, Petr. § 2680 [Charakteristika jednorázového vkladu]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Zvláštní část (§ 2055-3014)*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, s. 1206. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹⁶ LIŠKA, Petr. § 1 [Základní ustanovení]. In: LIŠKA, Petr a kol. *Zákon o bankách: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 11. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-385-3.

¹⁷ Například viz DVORÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 250 a následující. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-720-1515-X.

¹⁸ KOHAJDA, Michael, KOTÁB, Petr. § 4 *Banky*. In: BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 475. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

Aby však banka mohla korporátní úvěry začít nabízet, musí splňovat veškeré požadavky stanovené v ustanovení § 1, odstavci 1 zákona o bankách. Ten stanoví, že bankami se rozumějí akciové společnosti se sídlem umístěným v České republice, které na základě bankovní licence vykonávají své dvě hlavní činnosti, tedy přijímají vklady veřejnosti a poskytují úvěry.

Z výše uvedené definice bank plyne, že základním předpokladem pro jejich vznik je existující akciová společnost. Žádost o bankovní licenci přitom může podat jak již vzniklá akciová společnost, tak i společnost, která dosud nevznikla, avšak která již byla alespoň založena. Banky jsou jakožto akciové společnosti právníckými osobami ustavenými v soukromém zájmu, tedy podnikateli. Nicméně podnikání bank se od podnikání běžných podnikatelů značně liší. V případě bank je totiž ve veřejném zájmu, aby veškerá rizika jejich podnikání byla snížena na minimum. Na bankovní *corporate governance*¹⁹ se proto vztahuje také regulace veřejnoprávní. Ta bankám například stanoví povinnost nastavit svůj řídicí a kontrolní systém tak, aby byl ucelený, účinný a aby pokryl všechny jejich činnosti po celou dobu, kdy tyto činnosti vykonávají.²⁰ Tato povinnost řádné správy a řízení, včetně povinnosti řízení rizik či dodržování pravidel obezřetného podnikání a dalších veřejnoprávních pravidel se tudíž vztahuje také na poskytování bankovních korporátních úvěrů.

Dalším definičním znakem bank je umístění jejich sídla v České republice. Zákon o bankách však umožňuje výkon bankovních činností na území České republiky i bankám se sídlem mimo Českou republiku, a to konkrétně zahraničním bankám se sídlem v jiném než členském státě EU/EHP, které své bankovní činnosti vykonávají na území České republiky prostřednictvím svých poboček na základě zvláštní licence udělované Českou národní bankou dle ustanovení § 5 zákona o bankách, anebo zahraničním bankám se sídlem v členském státě EU/EHP, které své bankovní činnosti vykonávají na území České republiky prostřednictvím svých poboček na základě tzv. jednotné licence²¹ dle práva Evropské unie.

---

¹⁹ Tj. procedury a procesy, podle nichž se banka řídí a je kontrolována, viz Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. *Corporate governance*. Glossary of statistical terms, 13. července 2005, [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6778>.

²⁰ Ustanovení § 8b, odstavec 2 zákona o bankách a ustanovení § 8 a následující obezřetnostní vyhlášky č. 163/2014 Sb.

²¹ Možnost zahraničních bank z členských států EU/EHP (tj. bank, které požívají výhody jednotné licence dle práva Evropské unie a mají sídlo v členském státě EU/EHP nebo státě, jenž je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru) vykonávat prostřednictvím své pobočky vymezené bankovní činnosti v České republice na základě tzv. jednotné licence vyplývá z ustanovení § 1, odstavce 6 a ustanovení § 5a a následujících zákona o bankách. V takovém případě nemusí zahraniční banka žádat o udělení tuzemské licence či o jiný druh povolení, a tedy postačí, že zahraniční bance bylo oprávnění k výkonu bankovních činností uděleno v zemi jejího sídla a že dodrží postup stanovený právem Evropské unie, který byl do zákona o bankách transponován ustanovením § 5c a následujícími.

To, zda úvěrový obchod s korporátním klientem uzavírá banka se sídlem v České republice anebo pobočka zahraniční banky, má významný vliv například na to, zda a v jakém rozsahu se na takový obchod uplatní česká bankovní regulace či jak a kým bude v takovém případě prováděn bankovní dohled. Česká bankovní regulace a dohled České národní banky se totižto v plném rozsahu použije jen vůči bankám se sídlem v České republice. V obdobném rozsahu se česká bankovní regulace vztahuje rovněž na pobočky zahraničních bank se sídlem v jiném než členském státě EU/EHP.²² Bankovní dohled a kontrolu nad těmito pobočkami pak vykonává jak orgán dohledu země sídla zahraniční banky, tak Česká národní banka v rozsahu stanoveném zákonem o České národní bance. Naopak pobočky zahraničních bank z členských států EU/EHP, které v České republice podnikají na základě jednotné licence, podléhají bankovní regulaci země sídla svého zřizovatele, proto se na jejich činnost ustanovení zákona o bankách (až na výjimky stanovené v jeho ustanovení § 5a) či obezřetnostní vyhlášky č. 163/2014 Sb. nepoužijí.²³ Dohledové pravomoci nad těmito pobočkami pak vykonává výhradně zahraniční dohledový orgán. Určité sekundární dozorové pravomoci však může vůči těmto pobočkám vykonávat také Česká národní banka v souladu s ustanovením § 5k zákona o bankách, a to zejména pokud by při poskytování korporátních úvěrů porušovaly zákon o bankách, přímo použitelnou obezřetnostní regulaci či české právní předpisy v oblasti veřejného zájmu.²⁴ Pro všechny bankovní subjekty tedy shodně platí, že činnost korporátního úvěrování musí na území České republiky vykonávat v souladu s kogentními ustanoveními českého soukromého i veřejného práva. V dalším textu se autorka bude pro snadnější orientaci zabývat zejména bankami, které podléhají české bankovní regulaci v plném rozsahu s tím, že bude-li to považovat za důležité pro účely této rigorózní práce, upozorní i na případné výjimky vztahující se na příslušné pobočky zahraničních bank.

Posledním a zřejmě nejvýznamnějším definičním znakem bank je bankovní licence, na jejímž základě mohou banky vykonávat bankovní činnosti. Udělením bankovní licence vzniká bance oprávnění vykonávat dvě hlavní bankovní činnosti, a to přijímat vklady a poskytovat úvěry,

---

²² Vzhledem k tomu, že zřizovatelé těchto poboček nepodléhají přímo použitelným normám práva Evropské unie, obsahuje například obezřetnostní úpravu ve vztahu k těmto pobočkám přímo zákon o bankách či obezřetnostní vyhláška č. 163/2014 Sb.

²³ Přehled právních předpisů či jejich ustanovení, která se vztahují na pobočky bank z jiného členského státu EU/EHP, upřesňuje například Úřední sdělení České národní banky ze dne 12. ledna 2015 k některým ustanovením zákona o bankách a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech týkajícím se jednotné licence. Česká národní banka, [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2015/download/vestnik_2015_01_20115560.pdf.

²⁴ PIHERA, Vlastimil. § 1 [Vymezení pojmů]. In: PIHERA, Vlastimil a kol. *Zákon o bankách*. 1.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2011, s. 6-9. ISBN 978-80-7400-389-9.

příčemž výkon těchto dvou činností je pro banku nejen právem, ale rovněž povinností. Zajímavostí však je, že zákon o bankách v jednom případě za banku považuje i subjekt, který zatím nepřijímá vklady či neposkytuje úvěry. Ve výčtu případů, kdy může Česká národní banka odejmout bankovní licenci,²⁵ je totižto za banku označen i subjekt, který nezačal do dvanácti měsíců ode dne udělení licence svou činnost. Z toho tedy vyplývá, že zahájení hlavních bankovních činností není předpokladem pro vznik banky, nýbrž až pro její další existenci.

První hlavní činnost bank, přijímání vkladů od veřejnosti, je (až na výjimky stanovené zvláštními zákony)²⁶ vyhrazena pouze subjektům, které disponují bankovní licenci. Díky tomuto omezení je vkladům od veřejnosti zajištěna vyšší právní ochrana, jelikož banky podléhají bankovní regulaci, bankovnímu dohledu a povinné účasti v systému pojištění pohledávek z vkladů. Uložené vklady banky využívají k realizaci své druhé hlavní činnosti, tedy k poskytování úvěrů. Ačkoliv tato činnost (na rozdíl od činnosti přijímání vkladů) není vyhrazenou činností bank, musí ji každá banka vykonávat, jelikož patří do legální definice banky.²⁷ Rozsah výkonu této činnosti je však pouze na rozhodnutí banky. Proto se mohou některé banky věnovat výhradně korporátnímu úvěrování, které mohou navíc limitovat například jen na vybrané korporátní klienty. Vedle těchto dvou hlavních činností mohou banky poskytovat také vybrané činnosti vedlejší. V případě bank poskytujících korporátní úvěrování patří mezi tyto vedlejší činnosti zejména platební služby, vystavování bankovních záruk či otevírání akreditivů.

1.3 Finančněprávní aspekty korporátních úvěrových obchodů

Na pojem úvěru lze nahlížet jak pohledem ekonomickým, který za úvěr považuje v podstatě jakékoliv návratné poskytnutí peněz za dohodnutých podmínek, tak pohledem právním.²⁸ V právním smyslu je úvěr obvykle chápán jakožto soukromoprávní smlouva o úvěru, jak ji definuje občanský zákoník v ustanovení § 2395 a následujících. Pokud je však úvěr poskytován bankou v rámci výkonu její bankovní činnosti, bude také bankovním obchodem. Z toho důvodu se bankovní úvěrové obchody neřídí pouze ustanoveními práva soukromého, ale také požadavky práva veřejného.²⁹ V následujícím textu se proto autorka zaměří právě na základní aspekty korporátních úvěrových obchodů bank z pohledu veřejného finančního práva.

---

²⁵ Viz ustanovení § 34 zákona o bankách.

²⁶ Zákon o spořitelních a úvěrních družstvech a zákon o České národní bance.

²⁷ PIHERA, Vlastimil. § 1 [Vymezení pojmů]. In: PIHERA, Vlastimil a kol. *Zákon o bankách*. 1.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2011, s. 6-9. ISBN 978-80-7400-389-9.

²⁸ PLÍVA, Stanislav. *Bankovní obchody*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2009, s. 79 a následujících ISBN 978-807-3574-338.

²⁹ MARKOVÁ, Hana. § 1 *Pojem úvěru, jeho funkce a právní úprava*. In: BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 322-324. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

Finančněprávní definice bankovního korporátního úvěru je stejná jako v případě jakéhokoliv jiného úvěru poskytovaného bankami. I zde tedy lze vyjít z obecné definice úvěru uvedené v ustanovení § 1, odstavci 2, písmeni b) zákona o bankách.³⁰ Toto ustanovení úvěr definuje jakožto „v jakékoliv formě dočasně poskytnuté peněžní prostředky“. Základní finančněprávní charakteristiku korporátního úvěru tedy představuje zejména jeho dočasnost, návratnost a možnost banky poskytnout jeho prostřednictvím peníze v jakékoliv formě. Kromě toho se na korporátní úvěry poskytované bankami aplikují i další zásady, které zákon o bankách sice výslovně nezmiňuje, avšak které jsou v bankovní praxi korporátního úvěrování zcela běžné. Jedná se zejména o zásadu účelovosti, přímosti, úplatnosti a zajištěnosti.³¹

Jak již bylo uvedeno výše, nejdůležitějším předpokladem pro sjednávání korporátních úvěrů je jejich dočasnost a návratnost. Banky tyto úvěry totižto financují zejména z peněžních prostředků získaných z vkladů veřejnosti anebo získaných na mezibankovním trhu depozit, přičemž jsou povinny tyto peněžní prostředky ve stanovených lhůtách vrátit. Tyto lhůty se však mohou od lhůt splatnosti korporátních úvěrů výrazně lišit. Banky jakožto úvěrující proto musí s touto asymetrií splatnosti předem počítat, přičemž musí zajistit, aby všechny peněžní prostředky poskytnuté v rámci těchto úvěrů obdržely od svých klientů jakožto úvěrovaných v dohodnuté lhůtě zpět. Zájem na dočasnosti a návratnosti korporátních úvěrů ovšem nemají pouze samy banky. Povinnost vyhodnocovat a řídit rizika plynoucí právě z asymetrie splatnosti či platební neschopnosti úvěrovaných je také hlavním předmětem regulace bankovní obezřetnosti. O to víc jsou pak tyto charakteristiky sledovány právě v případě korporátních úvěrů, u nichž jsou tato rizika navíc posílena rizikem koncentrace.

Dalším definičním znakem korporátních úvěrů je to, že jejich prostřednictvím mohou být peněžní prostředky bankami poskytovány v jakékoliv formě. V případě korporátního úvěrování proto banky mohou nabízet úvěry jak ve formě peněžní, tak závazkové. Banky se rovněž mohou rozhodnout, zda takový úvěr poskytnou jako bilaterální či syndikovaný, případně zda budou k poskytnutí požadovaného plnění z takového úvěru vždy zavázány či nikoliv.

Mezi další zásady korporátního úvěrování patří účelovost, tedy vázání použití peněžních prostředků z úvěru pouze k určitému účelu, a přímost, tedy povolení čerpání peněžních prostředků z úvěru výhradně úvěrovanému. Tyto zásady však již nejsou zákonem o bankách stanoveny, a

---

³⁰ Oproti tomu normy na úrovni práva Evropské unie jako je nařízení CRR či směrnice CRD IV pojem úvěru běžně používají, nicméně jej přímo nedefinují.

³¹ PLÍVA, Stanislav. *Bankovní obchody*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2009, s. 80 a následujících ISBN 978-807-3574-338.

tudíž není ani vyloučeno, aby banka korporátní úvěr poskytla jako bezúčelný anebo jej umožnila čerpat osobám odlišným od úvěrovaného. V takovémto případě však bude pro banku obvykle mnohem těžší zajistit, aby takový úvěr nebyl čerpán osobami, které například podléhají mezinárodním sankčním opatřením anebo aby jeho prostřednictvím nedošlo k legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Dalším, zcela typickým znakem korporátních úvěrů, je jejich úplatnost, ačkoliv zákon o bankách povinnost sjednání úplaty za poskytnutí těchto úvěrů bankám přímo nestanoví. Cenou za poskytnutý korporátní úvěr je výnosový úrok, který je vypočítán na základě fixní či pohyblivé úrokové sazby stanovené dle měny a délky splatnosti úvěru, k níž si banka ještě připočítává vlastní marži. Výše marže však nemusí v konečném důsledku odpovídat skutečnému zisku banky. Banky do své marže totižto započítávají také rizikovou přírážkou dle kategorie rizikovosti korporátního úvěru, náklady na poskytnutí úvěru či další regulatorní náklady.³² Typicky se bude jednat o přírážku na pokrytí kapitálových požadavků či nákladů na odvody do Fondu pojištění vkladů pro vklady, z nichž je úvěr financován. Kromě výnosového úroku si však banky mohou účtovat i další poplatky či náklady, které jim v souvislosti s poskytováním korporátního úvěru vzniknou, jako například poplatky za rezervaci zdrojů, za vedení úvěrového účtu či za přípravu úvěrové či zajišťovací dokumentace.

Posledním charakteristickým znakem bankovních korporátních úvěrů je jejich zajištěnost. Povinnost zřídit zajištění opět není v případě korporátních úvěrů zákonem o bankách vyžadována, nicméně banky tyto úvěry zajišťují nejen pro zabezpečení své lepší pozice při vymáhání nároků v případě platební neschopnosti klienta, ale také pro účely snížení svých kapitálových požadavků. Zřízení zajištění je proto v případě korporátních úvěrů takřka vždy pravidlem a je považováno za základní podmínku pro to, aby banka o poskytnutí požadovaného úvěrování vůbec začala uvažovat.

1.4 Dělení korporátních úvěrových obchodů

Trh bankovních korporátních úvěrů je v současnosti velmi pestrý. Proto je také velmi těžké provést systematizaci těchto úvěrů v obecné rovině.³³ Nejčastěji jsou však tyto úvěry členěny dle formy požadovaného financování na peněžní a závazkové, dle počtu participujících bank na bilaterální a

---

³² Viz Česká bankovní asociace. *Fakta o PRIBORU*. [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/cs/bankovni-sektor/zakladni-informace/fakta-o-priboru>.

³³ DVOŘÁK, Petr. *Bankovnictví pro bankéře a klienty*. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 512. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-720-1515-X.

syndikované či dle závazku banky na komitované a nekomitované. Kromě toho mohou být korporátní úvěry děleny také dle jejich časového hlediska na krátkodobé, střednědobé či dlouhodobé, podle měny na korunové, eurové, cizoměnové či víceměnové, podle úročení na úročené pohyblivou či fixní úrokovou sazbou, podle typu jejich zajištění na zajištěné movitými věcmi, nemovitostmi, finančním kolaterálem, směnkou, ručením anebo nezajištěné či dle jejich účelu na provozní, investiční, překlenovací, akviziční anebo třeba exportní.³⁴

Účelem výše uvedené systematizace však není pouze snadnější orientace v korporátních úvěrových obchodech, ale také to, že s jednotlivými kategoriemi těchto obchodů jsou spojena podobná bankovní rizika. Zařazení určitého úvěru do příslušné kategorie má tudíž vliv například na to, jakou podobu a obsah bude mít příslušná úvěrová dokumentace, jak bude nastaven způsob, cena či další podmínky poskytování takového úvěru anebo jaká obezřetnostní opatření musí banka v případě takového úvěru přijmout pro snížení souvisejících rizik. Pro účely této rigorózní práce budou první tři z výše uvedených způsobů členění korporátních úvěrů představeny v následujícím textu podrobněji.

1.4.1 Peněžní a závazkové korporátní úvěry

Korporátní úvěrové obchody jsou bankami velmi často členěny podle formy požadovaného financování³⁵, a to nejčastěji na úvěrové obchody peněžní a závazkové.³⁶

Peněžní úvěrové obchody spočívají ve skutečném a bezprostředním poskytnutí likvidních peněžních prostředků bankou ve prospěch korporátního klienta, a to nejčastěji ve formě kontokorentního úvěru, revolvingového úvěru či termínovaného úvěru. V případě kontokorentního úvěru se jedná o financování v podobě možnosti přečerpání dostupného zůstatku na platebním účtu klienta vedeném u banky až do smluvené výše kontokorentního limitu.³⁷ Kontokorentní úvěr je proto korporátní klientele obvykle poskytován jako jednoduchý krátkodobý úvěr pro účely financování jejich běžného provozu (*Working Capital Financing*). Oproti tomu revolvingové úvěry spočívají v poskytnutí úvěrového rámce, v rámci něhož může klient

---

³⁴ PAVELKA, František. *Úvěrové obchody: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2001, s. 53 a následující. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-726-5037-8.

³⁵ Výčet možných korporátních úvěrů dle formy požadovaného financování je samozřejmě ještě mnohem širší. Do tohoto členění lze zařadit rovněž úvěry akreditivní, směnečné či akceptační. Viz rovněž MARKOVÁ, Hana. *§ 1 Pojem úvěru, jeho funkce a právní úprava*. In: BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 325. Beckovy právní učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

³⁶ DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankěře a klienty*. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 512. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-720-1515-X.

³⁷ PROCTOR, Charles. *The law and practice of international banking*. New York: Oxford University Press, c2010, s. 366. ISBN 978-0-19-929186-1.

poskytnuté peněžní prostředky opakovaně čerpat a splácet až do výše sjednaného limitu. Korporátní revolvingové úvěry jsou proto velmi často sjednávány ve formě opakovaných krátkodobých úvěrů pro účely provozního financování, avšak mohou být využity také pro střednědobé či dokonce dlouhodobé investiční či projektové úvěrování. Posledním typem těchto obchodů jsou úvěry termínované, v jejichž případě je peněžité plnění poskytováno výhradně na předem přesně stanovenou dobu. Od revolvingového úvěru se termínovaný úvěr liší tím, že částka peněžního plnění může být čerpána jednorázově či v několika málo tranších po vymezené období čerpání, po němž následuje období vyhrazené výhradně pro její splacení. Pro termínované úvěry tedy platí, že peněžní plnění, které již bylo splaceno, nemůže být znovu načerpáno.³⁸ Korporátní termínované úvěry jsou proto nejčastěji používány pro dlouhodobé projektové financování.

V případě závazkových úvěrových obchodů je však situace zcela jiná. V rámci těchto obchodů totižto banka vystavuje ve prospěch korporátního klienta záruky a další nástroje, které zajišťují jeho dluhy vůči třetím osobám s tím, že pokud klient tyto dluhy nesplní, učiní tak za něj banka. Z tohoto popisu by se však mohlo zdát, že tyto obchody úvěrovými obchody ani nejsou, jelikož banka klientovi neposkytuje bezprostředně likvidní peněžité plnění. To však vyvrací zákon o bankách, který v souvislosti se zákazem zneužití informací pro účely odlišení úvěrových obchodů od obchodů investičních³⁹ ve třetím odstavci ustanovení § 19b uvádí, že „*úvěrovými obchody se rozumí činnosti týkající se poskytování úvěrů a záruk*“. Tyto obchody tedy mezi korporátní úvěrové obchody zcela jistě patří,⁴⁰ nicméně je nutné je vnímat spíše jako zvláštní formu podmíněných úvěrů, které se stávají faktickými až v okamžiku, kdy je banka povinna z vystaveného zajišťovacího nástroje plnit.

Závazkové úvěrové obchody jsou korporátní klientele poskytovány především ve formě úvěrů spojených s bankovními zárukami či ve formě příslibů pro vystavení těchto záruk. Asi nejběžnějším typem bankovních záruk jsou záruky platební, kterými banky zajišťují povinnost klienta zaplatit za zboží, uhradit nájem, zaplatit daň⁴¹ nebo řádně splácet úvěr poskytnutý mu jinou bankou. Kromě platebních záruk mohou být na základě závazkových úvěrových obchodů vystavovány také záruky neplatební, ve kterých banky zajišťují neplatební povinnosti klienta. Asi

---

³⁸ PAVELKA, František. *Úvěrové obchody: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2001, s. 69 a následující. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-726-5037-8.

³⁹ Definice investičních obchodů byla v ustanovení § 19b zákona o bankách pro nadbytečnost již zrušena. Definice úvěrových obchodů v zákoně o bankách prozatím zůstala, nicméně dnes už je také spíše nadbytečná.

⁴⁰ Obdobně také DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 512. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-720-1515-X.

⁴¹ Viz například ustanovení § 21 zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních.

nejčastěji využívanou neplatební zárukou korporátními klienty je pak záruka pro účastníka v zadávacím řízení⁴², případně také záruka za splnění kontraktu nebo za zádržné. Obliba závazkových úvěrových obchodů mezi korporátní klientelou rovněž plyne z toho, že bankovní záruky mají abstraktní povahu⁴³, což znamená, že nejsou vázané na hlavní závazek, který zajišťují. Právo na plnění z bankovní záruky lze navíc libovolně postoupit na třetí strany, což dává korporátním klientům značnou flexibilitu pro jejich využití v rámci jejich podnikatelské činnosti.

1.4.2 Bilaterální a syndikované korporátní úvěry

Na českém trhu korporátních úvěrů jsou úvěrové obchody nejčastěji uzavírány jako obchody bilaterální, tedy jako obchody mezi jednou bankou a jedním klientem. Jedná se totižto o nejsnazší cestu, jak mohou korporátní klienti peněžní či závazkové úvěrové obchody s bankou uzavřít. Tyto obchody však autorka prozatím opustí, jelikož se jim v detailu věnuje v dalších částech této rigorózní práce.

Kromě bilaterálních úvěrových obchodů jsou však v rámci korporátního bankovníctví uzavírány také syndikované úvěrové obchody. Tyto obchody jsou obvykle sjednávány, pokud banka oslovená klientem nedisponuje dostatečným množstvím peněžních prostředků pro uspokojení všech jeho požadavků na financování, anebo pokud v souvislosti s těmito požadavky nemůže či nechce překročit své limity kapitálové přiměřenosti či angažovanosti. V takovém případě může část požadovaného financování nabídnout jiným bankám, které s ní budou ochotny vytvořit syndikát, případně i jinou formu sdružení či klubu.⁴⁴ Podle typu syndikátu pak také probíhá sjednávání příslušného obchodu.⁴⁵ Pro všechny druhy syndikací je však obvyklé, že na začátku vystupuje jedna z participujících bank jako aranžér, jehož úlohou je dohodnout se s

---

⁴² Viz například ustanovení § 41 zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek.

⁴³ Ohledně (ne)akcesority bankovních záruk se vedly diskuse již za účinnosti zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, a to zejména s ohledem na jeho problematické ustanovení § 322. Občanský zákoník tuto úpravu sice nepřevzal, nicméně i tak není zcela jisté, zda základní ustavení § 2029 občanského zákoníku nepožaduje u záruk určitou míru akcesority. Většina autorů se však shoduje, že bankovní záruky jsou neakcesorické (například viz RICHTER, Tomáš. *§ 2029 [Vznik a forma finanční záruky]*. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1265. ISBN 978-80-7400-535-0), což také potvrdil Nejvyšší soud České republiky, který judikoval, že bankovní záruky jsou defaultně abstraktní, tedy bezpodmínečné a vyplatitelné na první výzvu a bez námitek, přičemž pokud má mít bankovní záruka povahu akcesorickou, musí to vyplývat ze záruční listiny, viz rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2387/2007 (Rc 18/2010).

⁴⁴ PAVELKA, František. *Úvěrové obchody: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2001, s. 74 a následující. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-726-5037-8.

⁴⁵ V případě syndikovaného úvěrování však není úvěr poskytován bankami solidárně, ale vždy každou bankou samostatně a odděleně. Z tohoto důvodu je nutné v případě syndikací řídicích se českým právem mimo jiné vyloučit použití ustanovení §1874 občanského zákoníku.

klientem zejména na tom, jakou formou je syndikace upisována.⁴⁶ Podle toho lze také rozlišovat dva druhy syndikací. Do první skupiny patří syndikace, kdy se aranžující banka zavazuje poskytnout klientovi celou úvěrovou expozici, přičemž části této expozice následně nabízí k úpisu dalším bankám za předem stanovených podmínek (*Underwritten*). Problémem těchto syndikací je však to, že aranžující banka nese riziko úpisu, které pro ni znamená, že části úvěru, které se jí nepodaří upsat, musí pokrýt ze svých vlastních zdrojů. V druhém případě aranžující banka poskytnutí celé částky úvěru dopředu negarantuje, ale pouze se zavazuje, že pro získání potřebných peněžních prostředků vynaloží veškeré možné úsilí (*Best Efforts*). Pokud tedy aranžující banka potřebné zdroje nezíská, nenese riziko úpisu. To ovšem neznamená, že by se tímto vyhnula také dalším souvisejícím rizikům, jako například riziku reputačnímu.⁴⁷

Participace více bank na témže korporátním úvěrovém obchodu však s sebou přináší i řadu dalších konsekvencí. Na syndikované bázi totižto mohou být poskytovány pouze peněžní úvěrové obchody, a to typicky revolvingové nebo termínované úvěry. Pokud chce korporátní klient realizovat také závazkové úvěrové obchody, musí si je sjednat v rámci vedlejší úvěrové linky pouze s některou z bank působících v syndikátu na bilaterální bázi.

Účast více bank se také významně odráží do úvěrového procesu syndikovaných korporátních úvěrových obchodů. Například při úpisu těchto obchodů jsou používány mandátní dopisy (*Mandate Letter*) obsahující prvotní nabídku aranžéra úvěru ohledně základních podmínek budoucího úvěrování či dopisy o možnosti přednostního úpisu (*Front Running Letter*). Rovněž je takřka vždy sjednávána mezivěřitelská smlouva (*Intercreditor Agreement*), jejímž účelem je upravit vztahy mezi participujícími bankami související s poskytnutým úvěrováním. Také úvěrová či zajišťovací dokumentace obsahuje řadu specifíků jako zakotvení takzvaných administrativních účastníků, kteří při administraci úvěru nebo jeho zajištění zastupují participující banky (*Facility Agent* a *Security Agent*), či zvláštní pravidla pro zjednodušení a zrychlení jejich rozhodování.⁴⁸

---

⁴⁶ PROCTOR, Charles. *The law and practice of international banking*. New York: Oxford University Press, c2010, s. 388 a následující. ISBN 978-0-19-929186-1.

⁴⁷ Loan Market Association. *The Front Running Letter of Undertaking Users Guide*. 2017, [online]. [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: http://www.lma.eu.com/application/files/2615/0419/2244/LMA_Users_Guide_to_Front_Running_Letter_of_Undertaking.pdf.

⁴⁸ Mezi těmito lze uvést například princip takzvaných majoritních věřitelů (*Majority Lenders*), jenž spočívá zejména v tom, že k učinění některých rozhodnutí ze strany participujících bank není nutný souhlas všech, ale postačí pouze akceptace většiny z nich. Vedle toho se lze setkat s ujednáními, která stanoví, že pokud některá z participujících bank nerealizuje své právo z úvěru ve stanoveném termínu, o toto právo přijde (*Snooze You Lose*), případně, že pokud se některá z bank dostane do úpadku anebo řádně a včas neplní své povinnosti z úvěru, může být ze syndikátu bank vyňata a nahrazena jinou bankou (*Yank a Bank*).

Pro syndikované úvěrování je také naprosto typické použití smluvních standardů vytvořených v rámci LMA. Ačkoliv jsou tyto standardy vytvořeny na základě anglického práva, jsou rovněž velmi významným inspiračním zdrojem pro české banky. České banky z těchto standardů totižto velmi často vychází při přípravě své korporátní úvěrové dokumentace, a to dokonce i v případě bilaterálních korporátních úvěrů, které se řídí českým právem. To ostatně potvrzuje i přístup České bankovní asociace, která v roce 2012 vydala svoji první verzi standardů pro syndikované úvěrové obchody „*kdy na straně dlužníků vystupují výhradně české subjekty a na straně věřitelů české banky a české pobočky zahraničních bank. Výstupem je modelová vzorová smluvní dokumentace, která se řídí českým právem a používá srozumitelné české právní termíny*“.⁴⁹ V každém případě je však nutné zdůraznit, že jak tato modelová smluvní dokumentace, tak korporátní úvěrová dokumentace českých bank bude oproti vzorové úpravě standardů LMA vždy obsahovat významné odlišnosti plynoucí z české soukromoprávní či veřejnoprávní úpravy.

1.4.3 Korporátní úvěry dle závazku banky

Pro korporátní úvěrové obchody je typické také dělení podle toho, jak jsou banky ochotné zavázat se k poskytnutí požadovaného plnění. To, zda bude požadovaný úvěr sjednán jako komitovaný, tedy se závazkem banky poskytnout plnění nebo jako nekomitovaný, tedy bez tohoto závazku, se odvíjí zejména od délky jeho trvání, jeho rizikovosti, zajištěnosti či ochoty klienta platit bance dodatečné poplatky za rezervaci zdrojů.

V případě komitovaných úvěrů se banka výslovně zavazuje, že klientovi poskytne plnění vždy, kdy o něj klient požádá. Banka tudíž musí mít po celou dobu trvání úvěru dostatečnou rezervu peněžních prostředků, aby mohla klientovu žádost o čerpání kdykoliv uspokojit. Banka dále nemá možnost komitované úvěrování kdykoliv bezdůvodně ukončit ani nemůže již načerpané úvěry předčasně zesplatnit.⁵⁰ Tato omezení navíc platí i v případě, kdy je požadované čerpání pro banku nevýhodné například z důvodu poklesu referenčních úrokových sazeb či jiných negativních změn na trhu korporátních úvěrů. Z výše uvedeného pak lze uzavřít, že komitovanost úvěru významně zvyšuje jeho rizikovost pro banku. Proto jsou pro komitované úvěry vyžadovány také přísnější obezřetnostní požadavky, které tyto úvěry bance prodražují. Například ve vztahu k úvěrovému riziku se do hodnoty expozice, která je podkladem pro výpočet kapitálových požadavků,

---

⁴⁹ Viz Česká bankovní asociace. *Standard České bankovní asociace č. 27 – Syndikované úvěry*. Leden 2013, [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/cs/aktivity/standardy/syndikovane-uvery>.

⁵⁰ Toto omezení však neplatí v situaci, kdy se klient dostane do případu porušení anebo pokud by poskytnutí požadovaného plnění bylo například nezákonné.

připočítává jakožto podrozvahová položka⁵¹ také část přislíbené, ale nevyčerpané částky komitovaných úvěrů. Pro komitované úvěry tudíž platí, že jsou poskytovány především klientům s vysokou úvěrovou kvalitou, na předem vymezenou dobu, pro jasně stanovený účel a s dostatečným zajištěním. Typicky proto půjde o termínované úvěry pro projektové či akviziční financování. Za poskytnutí komitovaných úvěrů si banky také účtují poplatek za rezervaci zdrojů (*Commitment Fee*).⁵²

Opakem komitovaných úvěrů jsou úvěry nekomitované, kdy si banka s klientem výslovně sjedná, že je na jejím výhradním uvážení, zda požadované plnění klientovi poskytne či nikoliv, a to i při splnění všech ostatních podmínek. U těchto korporátních úvěrových obchodů je také sjednávána možnost banky již načerpané úvěry kdykoliv zesplatnit či celý obchod ukončit, a to kdykoliv a bez uvedení důvodů. Nekomitované úvěry tedy bance umožňují lépe reagovat na související bankovní rizika. To se také projevuje v oblasti bankovní obezřetnosti, kdy se například na nevyčerpané částky nekomitovaného úvěrového limitu nevztahují (při splnění dalších podmínek) dodatečné kapitálové požadavky pro krytí úvěrového rizika. Díky tomu mohou být tyto úvěrové obchody sjednány za méně přísných podmínek, bez nutnosti vázat je k určitému účelu či dokonce bez zajištění. Pro korporátní klienty jsou tyto obchody také cenově výhodnější, jelikož za ně banky nežadají žádné závazkové provize.

1.5 Rizika korporátních úvěrových obchodů a způsoby jejich řízení

Všechny banky se při výkonu svých činností vystavují řadě rizik, která mohou mít vliv na jejich chod, zdraví a prosperitu. Banky však neohrožují pouze obecná podnikatelská rizika, tedy například že jejich podnikání nebude ziskové anebo že nezrealizují všechny své zamýšlené obchody a podnikatelské záměry, ale také další rizika, která jsou spojena se specifickou povahou činnosti bank. Takovýmto rizikem je například riziko systémové, tedy riziko, že potíže bankovního sektoru mohou systémově ohrozit i další oblasti hospodářství, a to jak na lokální, tak na mezinárodní úrovni.⁵³ Z tohoto důvodu se bankovními riziky zabývají ve veřejném zájmu také národní i nadnárodní instituce, které se prostřednictvím uplatňování a prosazování bankovní a další

---

⁵¹ Pokud mají tyto podrozvahové položky alespoň středně nízké riziko, musí k nim banka vytvářet dodatečný kapitál ve stanovené výši. Viz článek 111 nařízení CRR (pro standardizovaný přístup) nebo článek 166 nařízení CRR (pro přístup IRB) a příloha I k nařízení CRR.

⁵² Poplatek za rezervaci zdrojů se obvykle počítá z částky přislíbeného, avšak nečerpaného úvěru. Výše tohoto poplatku se pak odvíjí od nákladů financování této rezervy, případně i od souvisejícího reinvestičního rizika banky, viz také ELEK, Štefan. § 2397 [Lhůta pro čerpání úvěru]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Zvláštní část (§ 2055-3014)*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 717. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁵³ Například MEJSTRÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Bankovníctví v teorii a praxi: Banking in theory and practice*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2014, s. 214. ISBN 978-80-246-2870-7.

veřejnoprávní regulace a dohledu nad bankami snaží těmto rizikům předcházet či je alespoň zmírňovat.⁵⁴

Základní českou právní úpravu řízení bankovních rizik obsahuje zákon o bankách, který v ustanovení § 8b stanoví, že řídicí a kontrolní systém banky musí vždy zahrnovat systém řízení rizik. Tuto obecnou úpravu pak rozšiřuje obezřetnostní vyhláška č. 163/2014 Sb., která v ustanovení § 27 a následujících upravuje podrobná pravidla, která musí banky dodržovat při tvorbě svých strategií pro řízení rizik. Banky však mohou tato rizika ohrožovat i způsobem, který nemohou vždy očekávat či ovlivnit, a tedy i přesně zapracovat do svého systému řízení rizik. Proto jsou nařízením CRR ve vztahu ke všem hlavním bankovním rizikům stanoveny minimální kapitálové požadavky, které mají zajistit, že ztráty vzniklé v důsledku těchto rizik budou pokryty regulatorním kapitálem bank.

Výčet bankovních rizik je velmi široký a s globalizací bankovníctví se stále rozšiřuje. Obecně však lze tato rizika rozdělit na rizika finanční či ekonomická, jako je například riziko úvěrové, tržní či likvidity, a rizika nefinanční neboli mimoekonomická, kam patří riziko operační včetně rizika právního a compliance či třeba riziko daňové nebo reputační.⁵⁵ Dalším možným způsobem členění je rozdělení na rizika vnější a vnitřní, a to dle závislosti vzniku takovýchto rizik na fungování či vůli banky.⁵⁶

Pro korporátní úvěrové obchody jsou pak typickými riziky především riziko úvěrové včetně rizika koncentrace, riziko tržní a riziko operační včetně rizika právního a compliance. V následujícím textu jsou proto tato rizika blíže představena, a to včetně jejich finančněprávní úpravy. Ve větším detailu je bankovní a další veřejnoprávní regulace rizik korporátních úvěrových obchodů popsána ve druhé části této rigorózní práce.

1.5.1 Úvěrové riziko

Nejvýznamnějším bankovním rizikem korporátních úvěrových obchodů je riziko úvěrové, které lze obecně definovat jakožto „*riziko ztráty banky vyplývající ze selhání smluvní strany tím, že nedostojí svým závazkům podle podmínek smlouvy, na základě které se banka stala věřitelem*

---

⁵⁴ KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Řízení obchodních bank: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 72. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9381-7.

⁵⁵ Obdobně MEJSTŘÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Bankovníctví v teorii a praxi: Banking in theory and practice*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2014, s. 170. ISBN 978-80-246-2870-7.

⁵⁶ Viz také PAVELKA, František. *Úvěrové obchody: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2001, s. 164 a následující. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-726-5037-8.

smluvní strany“.⁵⁷ Jinými slovy jde o riziko, že klient poskytnutý korporátní úvěr bance řádně a včas nesplatí anebo že jej splatí jen částečně či za jiných podmínek, než bylo sjednáno s bankou, a bance tak vznikne úvěrová ztráta.

Aby však bylo možné získat celkové úvěrové riziko korporátního úvěrového obchodu, je nutné výše uvedené riziko nesplnění ještě vynásobit takzvaným inherentním rizikem produktu, které je dáno výší ztráty vzniklé v důsledku takového nesplnění, tedy například výší nesplacené jistiny úvěru.⁵⁸ V případě korporátních úvěrů je pak výše jistiny obvykle mnohonásobně vyšší než například u retailových či SME úvěrů. Proto bude mít inherentní riziko produktu pro celkové úvěrové riziko korporátních úvěrů obvykle velký význam.

Míra celkového úvěrového rizika má zcela zásadní vliv na úspěšnost korporátního úvěrového obchodu, a tedy i na to, zda banka požadované úvěrování klientovi poskytne a za jakých podmínek. Sledování a vyhodnocování tohoto rizika však není pouze dobrovolnou činností bank. Povinnost řídit úvěrové riziko plyne již z obecné povinnosti obezřetnosti bank stanovené zákonem o bankách, přičemž podrobnější úpravu obsahuje obezřetnostní vyhláška č. 163/2014 Sb. Základní povinnost řídit úvěrové riziko bankám stanoví ustanovení § 31, písmeno a) této vyhlášky, přičemž detailní požadavky kladené na systém měření a sledování tohoto rizika, limity pro jeho řízení či další požadavky pro obezřetné provádění korporátních úvěrových obchodů ve vztahu k tomuto riziku upravuje ustanovení § 35 a příloha č. 3 této vyhlášky. Jedná se například o povinnost bank mít jasně stanovený postup pro schvalování, změny či refinancování korporátních úvěrů, povinnost poskytovat tyto úvěry výhradně na základě spolehlivých a jednoznačných kritérií či povinnost zajistit průběžnou správu a sledování korporátních úvěrových portfolií. Kromě toho jsou banky ve vztahu k tomuto riziku povinny aplikovat i pravidla pro posuzování aktiv, která jsou rovněž upravena obezřetnostní vyhláškou č. 163/2014 Sb., či pravidla kapitálové přiměřenosti uvedená v článku 107 a následujících nařízení CRR.

V souvislosti s úvěrovým rizikem dopadá na úvěrová portfolia bank zahrnující úvěrové obchody poskytované korporátní klientele také riziko koncentrace, které *„představuje situaci, kdy je intenzita dopadu úvěrového rizika na banku umocněna nízkou diverzifikací klientely, resp.*

---

⁵⁷ Viz Česká národní banka. *Úvěrové riziko*. Slovník pojmů České národní banky, [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/obecne/slovník/u.html>.

⁵⁸ Viz například REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Vyd. 4. Praha: Management Press, 2008, s. 130. ISBN 978-80-7261-132-4.

vysokým soustředěním na jednoho klienta či skupinu klientů“.⁵⁹ Hlavním nástrojem minimalizace negativních dopadů rizika koncentrace je aplikace pravidel úvěrové angažovanosti, která bankám stanoví povinnost sledovat a vyhodnocovat míru angažovanosti banky vůči jednotlivým klientům. Na základě toho jsou banky povinny identifikovat úvěrové expozice s vysokým rizikem koncentrace, které musí ve svém úvěrovém portfoliu limitovat v souladu s požadavky bankovní regulace. Pravidla pro vyhodnocování významných koncentrací a velkých úvěrových expozic jsou pak upravena zejména v ustanovení § 42 obezřetnostní vyhlášky č. 163/2014 Sb., které dále odkazuje na ustanovení nařízení CRR. To totižto v článku 387 a následujících obsahuje podrobná pravidla pro řízení rizika koncentrace, která bankám například stanoví povinnost vytvářet pro nadlimitní úvěrové expozice dodatečný kapitálový polštář na jejich krytí.

1.5.2 Tržní riziko

Dalším rizikem, které ohrožuje korporátní úvěrové obchody bank, je riziko tržní. Toto riziko lze obecně charakterizovat jakožto riziko spojené se změnami cen na finančním trhu. Proto bude obvykle přítomno zejména při operacích s investičními nástroji. Některé jeho kategorie však mohou ovlivnit i investiční portfolio banky, které zahrnuje právě i úvěrové obchody bank.⁶⁰ Korporátní úvěrové obchody jsou pak nejvíce ohroženy tržními riziky spojenými s jejich úrokovým výnosem a se změnou měnových kurzů při jejich čerpání a splácení. Tato tržní rizika jsou pak samostatně označována jako riziko úrokové a riziko měnové.

První uvedené riziko, tedy riziko úrokové, je spojeno zejména s volatilitou úrokových sazeb a neznalostí jejich budoucího vývoje na mezibankovním trhu, na němž banka získává dodatečnou likviditu na financování svých korporátních úvěrových obchodů.⁶¹ Riziko změn úrokových sazeb pak vyplývá zejména z nevyváženosti úrokových výnosů a úrokových nákladů banky, která může pramenit například z časového nesouladu v přecenění úrokových sazeb za úvěry a vklady, z vázání úvěrů na jiné úrokové sazby než jsou úrokové sazby vkladů či z asymetrie splatnosti úvěrů a vkladů, a to zejména v případě předčasného splacení úvěru či vrácení vkladu.⁶²

---

⁵⁹ PŮLPÁNOVÁ, Stanislava. *Komerční bankovníctví v České republice*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007, s. 206. ISBN 978-80-245-1180-1.

⁶⁰ V souladu s článkem 4, odstavcem 1, bodem 86 nařízení CRR patří do obchodního portfolia veškeré pozice ve finančních nástrojích a komoditách, jež instituce drží se záměrem obchodovat, nebo s cílem zajistit pozice držené se záměrem obchodovat. Ostatní nástroje (včetně korporátních úvěrových obchodů) jsou zařazeny do takzvaného investičního portfolia banky.

⁶¹ POLOUČEK, Stanislav. *Peníze, banky, finanční trhy*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 137. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-152-9.

⁶² KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Řízení obchodních bank: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 93. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9381-7.

Pokud je tedy úroková politika banky nevyvážená, může případná volatilita úrokových sazeb významně ovlivnit výnosnost příslušného korporátního úvěrového obchodu či dokonce celý hospodářský výsledek banky.

Korporátní úvěry jsou velmi často poskytovány v různých měnách. U těchto úvěrů navíc není neobvyklé, aby se měna úvěru, tedy měna, ve které je úvěr čerpán, lišila od měny jeho splácení. Korporátní úvěry tudíž pro banky velmi často znamenají nutnost zachovat si dlouhou pozici v příslušných měnách. Tyto úvěry tudíž bance přinášejí i druhé z výše uvedených tržních rizik, tedy riziko měnové, které je rizikem „*ztráty plynoucí ze změn cen nástrojů citlivých na příslušné měnové kurzy*“.⁶³ Banka proto musí při poskytování korporátních úvěrů vždy počítat s volatilitou měnových kurzů, která může zapříčinit například to, že klient dle aktuálního kurzu dané měny splatí v den splatnosti úvěru méně, než mu banka na začátku poskytla.

Také tato dvě rizika jsou předmětem bankovní regulace. Základní právní úpravu stanoví ustanovení § 38 obezřetnostní vyhlášky č. 163/2014 Sb., které bankám ukládá povinnost zavést postupy pro řízení těchto rizik, přičemž další pravidla obsahuje příloha č. 4 této vyhlášky. V souvislosti s úrokovým rizikem jsou banky také povinny zavést stresové testování dopadů náhlé a neočekávané změny úrokových sazeb na své investiční portfolio, přičemž v souvislosti s rizikem měnovým musí například své klienty informovat o rizicích spojených s korporátními úvěry nabízenými a poskytnutými v cizí měně či o své nabídce finančních nástrojů poskytujících klientům zajištění proti měnovému riziku.⁶⁴ Na pokrytí tržních rizik musí banky rovněž vytvářet kapitálové rezervy v souladu s požadavky nařízení CRR v rámci pravidel kapitálové přiměřenosti.

1.5.3 Operační riziko

Korporátní úvěrové obchody jsou významně ohroženy také rizikem operačním, kterým se rozumí „*riziko ztráty, které vyplývá z nedostatků či selhání vnitřních procesů, osob a systémů nebo z vnějších událostí, a zahrnuje právní riziko*“.⁶⁵ Z uvedené definice vyplývá, že toto riziko může mít povahu buď vnitřní, jako například riziko selhání interních systémů a komunikace či riziko podvodů ze strany zaměstnanců bank, anebo vnější, jako je například riziko zásahu vyšší moci, selhání externích informačních systémů či riziko podvodů ze strany třetích osob.

---

⁶³ JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 67. Finanční trhy a instituce. ISBN 978-80-247-8821-0 (pdf).

⁶⁴ Viz obezřetnostní vyhláška č. 163/2014 Sb., konkrétně ustanovení § 38, odstavec 2 a následující ve vztahu k měření vlivu úrokového šoku na hodnotu kapitálu a ustanovení § 25 ve vztahu k nabízení a poskytování úvěrů v cizích měnách.

⁶⁵ Definice operačního rizika je obsažena v článku 4, odstavci 1, bodu 52 nařízení CRR.

V případě korporátních úvěrových obchodů budou operační riziko nejčastěji představovat nesprávné nastavení či nedostačená kontrola systémů bank sloužících ke zpracování těchto obchodů, nedostatečná odbornost pracovníků sekce korporátního úvěrování či nekvalitní právní servis. Určitým problémem spojeným s operačním rizikem korporátních úvěrových obchodů může být také to, že velmi často splývá s ostatními riziky těchto obchodů. Například v případě neschopnosti klienta splatit korporátní úvěr nemusí být vždy zcela jasné, zda má banka tuto skutečnost zařadit pod riziko úvěrové, protože je klient v platební neschopnosti, anebo pod riziko operační, protože třeba došlo k technickému selhání platebního systému, prostřednictvím něhož klient zaslal splátku úvěru bance. Proto je vždy důležité posuzovat rizika korporátních úvěrových obchodů ve vzájemné souvislosti.

Operační riziko se od výše uvedeného úvěrového a tržního rizika liší tím, že jeho povaha je nefinanční. Z tohoto důvodu je jeho řízení a měření mnohem složitější, než je tomu v případě rizik finančních. Možná i proto bylo toto riziko relativně dlouho bankovní regulací opomíjeno. Velké pozornosti se tomuto riziku dostalo až v nařízení CRR, které jej nejen definovalo, ale také pro něj stanovilo závazná pravidla pro výpočet kapitálových požadavků. Vedle toho se operačnímu riziku věnuje zejména ustanovení § 40 obezřetností vyhlášky č. 163/2014 Sb. Toto ustanovení bankám stanoví povinnost zavést účinné zásady a postupy pro vyhodnocování a ovlivňování míry podstupovaného operačního rizika, na což navazuje příloha č. 6 této vyhlášky, která stanoví základní pravidla pro jeho řízení. Ta zahrnují například povinnost bank operační riziko vymežit a identifikovat jeho zdroje, vyhodnocovat jeho možné dopady a související ztráty a rovněž toto riziko a jeho dopady omezovat vhodnými postupy. Významná část těchto pravidel je také věnována povinnosti bank zavést pohotovostní plány, které mají upravit jejich postup v případě havarijních či krizových situací.

I přes to, že se tomuto riziku začala bankovní regulace více věnovat je však nutno uzavřít, že podoba zásad a postupů pro řízení tohoto rizika je stále ponechána spíše na samotných bankách. Proto se mohou zásady a postupy pro řízení a zmírňování tohoto rizika ve vztahu ke korporátním úvěrovým obchodům u jednotlivých bank významně lišit.⁶⁶

---

⁶⁶ KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Řízení obchodních bank: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 139. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9381-7.

1.5.4 Právní riziko

Posledním rizikem, na které je nutno v souvislosti s korporátními úvěrovými obchody upozornit, je riziko právní. Následky tohoto rizika totižto mohou být pro tyto obchody zcela zásadní. Proto je také tomuto riziku ze strany bank věnována velmi velká pozornost.

Ačkoliv se například nařízení CRR či obezřetnostní vyhláška č. 163/2014 Sb. o právním riziku zmiňuje, neobsahuje ani jedna z těchto norem jeho právní definici. Důvodem toho je to, že v různých jurisdikcích může být právní riziko chápáno a vykládáno odlišně. To je ostatně možné ilustrovat právě na korporátních úvěrových obchodech. Tyto obchody totižto mají velmi často mezinárodní prvek, díky němuž se na ně či na vztahy s nimi související může vztahovat i více různých jurisdikcí. Právní riziko ohrožující takový obchod v rámci jedné jurisdikce pak v rámci jurisdikce jiné právním rizikem být vůbec nemusí a naopak. Definici právního rizika by tedy banky měly vždy přizpůsobit jurisdikci, respektive jurisdikcím, které se na korporátní úvěrový obchod a vztahy s ním související vztahují.

Je-li však odhlédnuto od odlišností jednotlivých jurisdikcí, je možné právní riziko obecně definovat jakožto soubor rizik, která mohou bankám způsobit ztrátu zejména v důsledku porušení, nesplnění či obehnutí právního předpisu či jiné regulace, v důsledku vadných právních jednání, v důsledku právní nevykonalnosti anebo v důsledku civilních, správních či jiných řízení a sporů. Ve vztahu ke korporátním úvěrovým obchodům pak lze tuto obecnou definici právního rizika dále rozdělit do dvou hlavních skupin, a to na obecná právní rizika a na rizika takzvaného compliance, byť hranice mezi nimi je velmi tenká.⁶⁷

Právním rizikem, které lze označit za obecné⁶⁸, lze v případě korporátních úvěrů chápat především riziko, že banka utrpí úvěrovou ztrátu v důsledku neplatnosti či nevykonalnosti smluvní dokumentace či ztrátu vzniklou z následné povinnosti banky hradit náklady vymáhání takto postižených úvěrů. Do této kategorie však patří také rizika, že banka utrpí ztráty v důsledku soudních či jiných sporů mezi ní a jejími klienty či z jiných důvodů, které zapříčiní nesprávnou interpretaci či aplikaci soukromoprávních předpisů. Základní pravidla pro sledování a vyhodnocování těchto právních rizik upravuje zejména obezřetnostní vyhláška č. 163/2014 Sb., která bankám stanoví povinnost vyhodnocovat tato rizika v rámci rizika operačního či povinnost

---

⁶⁷ Viz také například MEJSTŘÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Bankovníctví v teorii a praxi: Banking in theory and practice*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2014, s. 172. ISBN 978-80-246-2870-7.

⁶⁸ V dalším textu této rigorózní práce je pro zjednodušení používán pro označení obecných právních rizik pojem právní riziko.

posuzovat rozhodné právo korporátních úvěrů v souvislosti s obezřetnostními požadavky k riziku úvěrovému.⁶⁹

Riziko compliance naproti tomu zahrnuje případy, kdy jsou banky vystaveny „*aktuálnímu nebo potenciálnímu riziku ztráty na zisku či kapitálu v důsledku porušení nebo nedodržení právních předpisů, pravidel a regulací, dohod, předepsaných postupů nebo etických standardů*“.⁷⁰ Jedná se tedy především o riziko, že banky nedodrží či poruší požadavky bankovní regulace a dalších veřejnoprávních norem. V tomto případě bude bankám hrozit zejména ztráta vzniklá z pokut či sankcí udělených ze strany regulátora či jiných autorit anebo ztráta zapříčiněná srážkami daní či jiných plateb. Korporátní úvěrové obchody a jejich výnosnost tedy nejsou compliance rizikem jako takovým ohroženy přímo. Pokud však bude například úvěrový proces bank pro korporátní úvěrování v nesouladu s bankovní či jinou veřejnoprávní regulací, může jim takovéto compliance riziko způsobit nemalé ztráty. Toto riziko je tedy spíše vnitřním systémovým rizikem bank nežli přímo rizikem korporátního úvěrování. Proto je jeho řízení zařazeno do systému vnitřní kontroly bank a musí být vykonáváno nezávisle na výkonu funkce řízení ostatních rizik.⁷¹

Závěrem lze ještě dodat, že právní rizika a riziko compliance jakožto součásti operačního rizika podléhají rovněž požadavkům na kapitálovou přiměřenost dle nařízení CRR. V této souvislosti se však v minulosti vyskytly pochybnosti o tom, zda compliance riziko pod riziko operační tak, jak jej vymezuje nařízení CRR, vůbec spadá. Tuto otázku řešil Evropský orgán pro bankovníctví na dotaz rumunské národní banky. Ten v této věci jednoznačně potvrdil, že byť compliance riziko není v definici operačního rizika přímo zmíněno, musí být pod toto riziko zcela jednoznačně zařazeno, jelikož jej většina bankovních operací obsahuje.⁷² Z tohoto důvodu se s compliance rizikem musí banky vypořádat i v případě korporátních úvěrových obchodů, jak bylo uvedeno výše.

---

⁶⁹ Viz příloha č. 3, bod 5, písmeno j) a příloha č. 6, bod 9, písmeno c) obezřetnostní vyhlášky č. 163/2014 Sb.

⁷⁰ Volný překlad definice compliance rizika uvedené v příručce Evropského orgánu pro bankovníctví, viz Evropský orgán pro bankovníctví. *EBA Guidelines on Internal Governance (GL 44)*. Londýn, 2011, s. 43, [online]. [cit. 2018-02-19]. Dostupné z:

[https://www.eba.europa.eu/documents/10180/103861/EBA-BS-2011-116-final-EBA-Guidelines-on-Internal-Governance-\(2\)_1.pdf](https://www.eba.europa.eu/documents/10180/103861/EBA-BS-2011-116-final-EBA-Guidelines-on-Internal-Governance-(2)_1.pdf).

⁷¹ Viz ustanovení §§ 18, 21, 48 a 49 obezřetnostní vyhlášky č. 163/2014 Sb.

⁷² Viz Evropský orgán pro bankovníctví. *Single Rulebook Q&A*. Č. 2014_1153 z 25. července 2014, [online]. [cit. 2018-02-19]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/single-rule-book-qa/-/qna/view/publicId/2014_1153.

2 Bankovní a další veřejnoprávní regulace korporátních úvěrových obchodů

Vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004 znamenal pro české bankovníctví zcela zásadní zlom. Česká republika se totiž stala součástí vnitřního trhu Evropského společenství a zavázala se tak k dodržování jeho čtyř základních svobod. Jednou z nich je také volný pohyb kapitálu a plateb, který je zakotven v článcích 63 až 66 Smlouvy o fungování Evropské unie. V rámci této svobody pak Česká republika musela zajistit bezpodmínečnou liberalizaci právě i v oblastech jako je poskytování korporátních úvěrových obchodů bankami, včetně odstranění překážek přeshraničního financování.⁷³

Na druhou stranu však pro korporátní úvěrové obchody rovněž platí, že banky při jejich poskytování nenakládají pouze se svými penězi, ale především s penězi svých vkladatelů či jiných osob, které je bankám poskytly na mezibankovním trhu. Tyto osoby však obvykle nemají dostatek informací ohledně strategie, postavení a zdraví bank a nemohou tak relevantně posoudit, zda jsou jejich depozita v bezpečí anebo zda s nimi banky nenakládají rizikově. Takováto informační asymetrie a vysoká zadluženost bank pak mohou vést až k jejich krachu, a tedy i ke ztrátám těchto osob. Díky globalizaci a propojení bankovníctví s dalšími sektory finančního trhu pak mohou problémy bankovního sektoru narušit i stabilitu celého finančního systému⁷⁴, jak se ostatně stalo v důsledku finanční krize z roku 2007.

Smlouva o fungování Evropské unie proto v článku 65 stanovila pro svobodu pohybu kapitálu a plateb určitá omezení jako například povinnost členských států EU/EHP „*učinit všechna nezbytná opatření, jež by zabránila porušování vnitrostátních právních předpisů, zejména v oblasti daňového práva a dohledu nad finančními institucemi*“. Tato povinnost pak dala vzniknout rozsáhlému souboru veřejnoprávních norem, jejichž účelem je zabránit všem negativním externalitám ovlivňujícím pohyb kapitálu a ochránit tak veřejný zájem na zdravém poskytování bankovních služeb. Tyto normy jsou souhrnně označovány jakožto bankovní regulace, přičemž v rámci českého právního řádu se v současnosti jedná o více jak 70 zákonů a přímo závazných norem práva Evropské unie, 60 podzákoných právních předpisů a téměř 170 metodických a výkladových stanovisek a předpisů České národní banky či Evropského orgánu pro bankovníctví.⁷⁵ Velká většina z nich se přímo či nepřímo použije také na bankovní službu

---

⁷³ Viz Evropský parlament. *Volný pohyb kapitálu*. Fakta a čísla o Evropské unii, [online]. [cit. 2018-02-19]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuid=FTU_2.1.3.html.

⁷⁴ MEJSTRÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Bankovníctví v teorii a praxi: Banking in theory and practice*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2014, s. 210. ISBN 978-80-246-2870-7.

⁷⁵ LIŠKA, Petr. *Bankovní regulace z pohledu jejího adresáta*. Právní rádce (Economia). 2015, roč. 16, č. 4, s. 44–46.

poskytování korporátních úvěrů. Proto se autorka bude touto regulací, jejím vývojem a jejím vlivem na tyto obchody v následujícím textu zabývat podrobně.

2.1 Regulace korporátních úvěrů před vstupem České republiky do EU

Rozvoj bankovní a další veřejnoprávní regulace bankovních korporátních úvěrů tak, jak ji známe dnes, započal v České republice v podstatě až po roce 1989. Je sice pravda, že již zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník do tehdejšího právního řádu zakotvil pojem úvěru jakožto instrumentu pro úvěrování socialistických organizací, přičemž další právní předpisy umožnily Státní bance československé a některým dalším státním peněžním ústavům takovéto úvěry těmto organizacím poskytovat. Státní banka československá pak vydala i několik prováděcích vyhlášek⁷⁶, které stanovily základní parametry takového úvěrování včetně pravidel úrokování, zajištění úvěru či úvěrových sankcí.⁷⁷ Takovéto úvěry však nelze s dnešními bankovními korporátními úvěry srovnávat. Proto lze uzavřít, že do výše uvedené doby český, respektive československý právní řád veřejnoprávní úpravu bankovního korporátního úvěrování v podstatě neobsahoval.

Základem veřejnoprávní úpravy bankovních korporátních úvěrů se proto staly až zákon o Státní bance československé a zákon o bankách a spořitelnách, jejichž hlavním účelem byla obnova českého komerčního bankovníctví. Na základě těchto norem mohly vedle státních peněžních ústavů⁷⁸ nově začít poskytovat bankovní služby také privátní banky založené jako akciové společnosti. Státní bance československé byly svěřeny dohledové pravomoci včetně pravomoci regulovat postup „*bank a spořitelén při poskytování úvěrů právnickým osobám*“.⁷⁹ Tato pravomoc pak zahrnovala možnost Státní banky československé použít nástroje pro usměrňování činnosti bank, tedy například omezit poskytování úvěrů prostřednictvím úvěrových stropů.⁸⁰ Vedle toho obsahoval také zákon o bankách a spořitelnách jedno z prvních obezřetnostních pravidel, které stanovilo povinnost bank používat vlastní i jim svěřené prostředky tak, aby zaručily plnění všech svých závazků.⁸¹ Tato regulace ovšem byla velmi stručná a obsahovala také mnohá

---

⁷⁶ První z těchto vyhlášek byla vyhláška generálního ředitele Státní banky československé č. 105/1966 Sb., o úvěrování socialistických organizací a úrokových sazbách.

⁷⁷ ELEK, Štefan. § 2395 [Základní ustanovení]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Zvláštní část (§ 2055-3014)*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 693. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁷⁸ Všechny tehdy existující bankovní subjekty (s výjimkou centrální banky a Československé obchodní banky, jež byla už v roce 1964 založena jako akciová společnost) vstoupily do této nové éry ve formě státních peněžních ústavů. Viz PŮLPÁNOVÁ, Stanislava. *Komerční bankovníctví v České republice*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007, s. 28. ISBN 978-80-245-1180-1.

⁷⁹ Viz ustanovení § 9 zákona o Státní bance československé.

⁸⁰ Viz ustanovení § 15, písmeno a) zákona o Státní bance československé.

⁸¹ Viz ustanovení § 13 zákona o bankách a spořitelnách.

rezidua plynoucí z předlistopadového politického režimu. Z těchto důvodů byly přijaty nové finančněprávní normy, které již plně respektovaly právní požadavky nastupující éry českého bankovníctví.

Dne 1. února 1992 nabyl účinnosti zákon o bankách, jenž konečně přinesl kvalitní a propracovaný základ české bankovní regulace a umožnil intenzivní rozvoj komerčního bankovníctví v České republice. Tento zákon byl koncipován za pomoci expertů Mezinárodního měnového fondu a inspiraci čerpal nejen z bankovní regulace ostatních evropských států, ale i z direktiv Evropských společenství upravujících oblast obchodního bankovníctví.⁸² Tato norma nově obsahovala úpravu organizace bank a položila základy pravidel jejich obezřetného podnikání. Mezi tato pravidla pak byla zařazena zejména pravidla kapitálové přiměřenosti, úvěrové angažovanosti, likvidity a bezpečného provozu bank.⁸³

Ačkoliv byl nový zákon o bankách významným krokem vpřed, stále byl koncipován značně liberálně, což spolu s porevolučním uvolněním tržní ekonomiky umožnilo extrémní příbytek mnoha nových bank, které byly zpočátku vítány jakožto zdravá konkurence pro již zavedené banky. Benevolentní regulace bank však měla za následek také rizikové chování bank, které vedlo k nadměrnému odčerpávání likvidity z těchto bank hraničícího až s jejich tunelováním. Tuto situaci se snažily vyřešit dílčí novelizace zákona o bankách, které měly upřesnit a posílit pravidla obezřetného podnikání bank, zpřísnit postihy za špatné hospodaření a přispět tak k celkové transparentnosti, prosperitě a právní jistotě v českém bankovníctví.⁸⁴ Opravdová revoluce české bankovní regulace ovšem přišla až po roce 1996, tedy poté, co Česká republika podala žádost o vstup do Evropské unie a započala svou regulaci bank přizpůsobovat normám na úrovni práva Evropské unie.

Harmonizaci české bankovní regulace s právem Evropské unie zahájila takzvaná velká novela zákona o bankách, která *„měla zásadním způsobem přispět k obnovení důvěry v bankovní systém a k vyřešení některých problémů bankovního sektoru, a to způsobem respektujícím*

---

⁸² Například první koordinační směrnice, která vymezovala základní definice jako úvěrová instituce či licence a stanovila jednotný rámec pro udělování licencí či bankovní dohled a navazující druhá koordinační směrnice, jež sjednocovala podmínky upravující provozování činnosti úvěrových institucí a nastavila požadavky pro udělení tzv. jednotné evropské licence či pravidla kapitálové přiměřenosti Basel I z roku 1988.

⁸³ Zákon o bankách v ustanovení § 15 stanovil, že pravidla obezřetného podnikání stanoví Státní banka československá. Ta tak činila formou opatření publikovaných ve Sbírce zákonů.

⁸⁴ Snaha o korekci hospodářské politiky státu byla provedena prostřednictvím zákona č. 16/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 21/1992 Sb., o bankách neboli takzvané malé novely zákona o bankách.

legislativu Evropských společenství“.⁸⁵ Ačkoliv tato novela do české bankovní regulace promítla některé požadavky druhé koordinační směrnice a zavedla například povinnost bank jednat s odbornou péčí či čínské zdi, celkovou harmonizaci českého bankovního práva s právem Evropské unie přinesla až harmonizační novela. Harmonizační novela nabyla účinnosti dne 1. května 2002, přičemž jejím hlavním účelem bylo přizpůsobení české bankovní regulace požadavkům evropských bankovních směrnic BCD a CAD.⁸⁶ Tato nová úprava zavedla do českého bankovníctví například princip jednotné bankovní licence, díky němuž se zahraničním bankám z členských států EU/EHP otevřela možnost poskytovat korporátní úvěrové produkty v České republice prostřednictvím svých poboček bez nutnosti získat českou bankovní licenci.⁸⁷

2.2 Vstup České republiky do EU a další vývoj regulace korporátních úvěrů

Vstup České republiky do Evropské unie nepředstavoval pro banky žádné velké zemětřesení, jelikož velká část požadavků práva Evropské unie byla do české bankovní regulace implementována již na základě velké novely zákona o bankách, harmonizační novely a dalších zákonů.

Harmonizace české bankovní regulace však pokračovala i po 1. květnu 2004, přičemž pro bankovní činnost korporátního úvěrování byla nejvýznamnější implementace požadavků práva Evropské unie na obezřetný výkon bankovních činností. Tyto požadavky byly zakotveny zejména v nových bankovních směrnicích CRD⁸⁸, do kterých byla z velké části vtělena obezřetnostní pravidla Basel II. Tato pravidla, jež navázala na původní mezinárodní standardy v oblasti pravidel kapitálové přiměřenosti Basel I, byla publikována v roce 2004 mezinárodním Basilejským výborem pro bankovní dohled⁸⁹. Ten při jejich přípravě vyšel zejména ze zjištění a stanovisek vzniklých na politických jednáních skupiny G-10, tedy skupiny deseti největších ekonomik světa zastoupených ministry financí a guvernéry centrálních bank. Cílem těchto nových pravidel bylo zejména nahradit dosavadní pravidla Basel I systémem tří pilířů, který vycházel z myšlenky, že měření bankovních rizik by mělo být sledováno a vyhodnocováno také orgány dohledu, a to na

---

⁸⁵ Viz Důvodová zpráva k zákonu č. 165/1998 Sb., změna zákona o bankách.

⁸⁶ Tyto směrnice spojily do jednoho textu požadavky první koordinační směrnice, druhé koordinační směrnice a dalších směrnic týkající se obezřetnostních požadavků a bankovního dohledu.

⁸⁷ MATAJ, Jiří. *Harmonizační novela zákona o bankách*. Česká národní banka. Bankovníctví: rubrika Komerční bankovníctví, 2002, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2002/cl_02_020418.html.

⁸⁸ Směrnice CRD nabyla účinnosti k 1. lednu 2007 a nahradily dosavadní směrnice BCD a CAD.

⁸⁹ Mezinárodní Basilejský výbor pro bankovní dohled (*Basel Committee on Banking Supervision, BCBS*) působící při Bance pro mezinárodní platby (*Bank for International Settlements, BIS*) (založené již v roce 1930 a sídlící v Basileji ve Švýcarsku) byl pro účely pravidelné mezinárodní spolupráce v oblasti regulace a dohledu nad podnikáním v bankovníctví vytvořen centrálními bankami zemí skupiny G-10 již v roce 1974.

základě relevantních informací od bank. První pilíř navázal na pravidla kapitálové přiměřenosti zavedené již pravidly Basel I, nově však do výpočtu kapitálové přiměřenosti zahrnul také operační riziko a poskytl širší možnosti pro měření rizik včetně vlastních modelů bank. Druhý pilíř pak byl zaměřen na výkon bankovního dohledu a hodnocení dostatečnosti kapitálu bank dohledovými orgány, přičemž třetím pilířem byla zavedena pravidla pro uveřejňování informací spojených s bankovním podnikáním a jeho riziky, jejichž cílem bylo zvýšit transparentnost bankovního trhu a prohloubit tržní disciplínu.⁹⁰ Pravidla Basel II byla následně několikrát doplněna, na základě čehož byly novelizovány také původní evropské směrnice CRD.⁹¹ Harmonizace českého právního řádu s pravidly Basel II, respektive směrnicemi CRD pak byla provedena zejména novelami zákona o bankách⁹², obezřetnostní vyhláškou č. 123/2007 Sb. a dalšími opatřeními obecné povahy a výkladovými stanovisky České národní banky.

Avšak i s těmito doplněními se regulace finančního sektoru stala postupem času nedostatečnou. To se ostatně projevilo s příchodem finanční krize v roce 2007. Na cestě k jejímu překlenutí proto vzniklo několik iniciativ, jejichž cílem bylo identifikovat příčiny této krize a nastavit nová pravidla regulace finančního sektoru. V rámci těchto iniciativ byla například vytvořena Expertní komise pro rozbor finanční krize vedená Josephem Stiglitzem na půdě Organizace spojených národů či skupina vedená Jacquesem de Larosièrem, jež měla z pověření Evropské komise vypracovat zprávu o budoucí podobě regulace a dohledu nad finančním sektorem v Evropské unii.⁹³ Pro korporátní úvěrování bank však bylo mnohem podstatnější to, že v důsledku krize Basilejský výbor pro bankovní dohled započal s přípravou zcela nových regulatorních standardů pro bankovní sektor. Tato nová pravidla vydaná v roce 2010 byla pojmenována Basel III a jejich hlavním cílem bylo zajistit rezistenci bankovního sektoru vůči jakýmkoliv otřesům,

---

⁹⁰ PAVLÁT, Vladislav a Antonín KUBÍČEK. *Regulace a dozor nad kapitálovými trhy*. 2. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010, s. 63-66. ISBN 80-86754-13-8.

⁹¹ Konkrétně směrnicí Komise 2009/27/ES, kterou se mění některé přílohy směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/49/ES, pokud jde o technická ustanovení o řízení rizik a směrnicí Komise 2009/83/ES, kterou se mění některé přílohy směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES, pokud jde o technická ustanovení o řízení rizik (CRD I); směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/111/ES, kterou se mění směrnice 2006/48/ES, 2006/49/ES a 2007/64/ES, pokud jde o banky přidružené k ústředním institucím, některé položky kapitálu, velkou angažovanost, režimy dohledu a krizové řízení (CRD II) a směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2010/76/EU, kterou se mění směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES, pokud jde o kapitálové požadavky na obchodní portfolio a resekuritizace a o dohled nad politikami odměňování (CRD III).

⁹² Například zákon č. 120/2007 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti se stanovením kapitálových požadavků na banky, spořitelny a úvěrní družstva, obchodníky s cennými papíry a na instituce elektronických peněz.

⁹³ Jacques de Larosière Group. *Zpráva k dohledu nad finančním trhem v Evropské unii vypracovaná skupinou vedenou Jacquesem de Larosièrem (The High-Level Group on Financial Supervision in the EU Chaired by Jacques de Larosière Report)*. 2009, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/de_larosière_report_en.pdf.

zlepšit řídicí a kontrolní mechanismy bank včetně jejich systémů řízení rizik a posílit jejich transparentnost, disciplínu a platební schopnost tak, aby již nedocházelo ke krizovým stavům. Kromě prohloubení pravidel pro kapitálovou přiměřenost bank byl těmito pravidly nově zaveden například požadavek na měření koeficientu zadluženosti bank (*Leverage Ratio*), povinnost vytvářet v obdobích růstu bezpečnostní proticyklické kapitálové polštáře pro období kapitálového nedostatku (*Buffers*) či povinnost udržovat minimální standardy řízení bankovní likvidity.

Tato pravidla však (stejně jako předchozí dvě verze basilejských pravidel obezřetného bankovního podnikání) zůstala pouze ve formě právně nezávazných doporučení. Různé státy proto mohly tato pravidla aplikovat na svůj bankovní sektor v různé míře a tím způsobit nerovné konkurenční prostředí. I z tohoto důvodu se Evropský parlament a Rada Evropské unie rozhodly, že tato *soft law* pravidla zapracují do závazných norem práva Evropské unie tak, aby došlo k maximální harmonizaci evropského bankovního práva napříč všemi členskými státy EU/EHP.⁹⁴

V roce 2009 byl Radou Evropské unie vytvořen takzvaný jednotný kodex regulatorních pravidel upravujících společný trh bankovních služeb v Evropské unii (*Single Rulebook*), jehož cílem je zajistit rovnoměrnou aplikovatelnost bankovní regulace na všechny členské státy EU/EHP bez ohledu na to, zda se účastní anebo neúčastní bankovní unie⁹⁵. V rámci jednotného kodexu proto byly dosavadní směrnice upravující kapitálovou přiměřenost bank nahrazeny legislativním balíčkem obsahujícím směrnicí CRD IV a zcela nově také nařízením CRR. Forma nařízení totižto garantuje, že členské státy EU/EHP mohou uplatnit odlišný lokální režim pouze v případě, kdy je tak stanoveno přímo tímto nařízením. Obsahem směrnice CRD IV se proto nově stalo pouze koordinování vnitrostátních ustanovení týkajících se přístupu k činnosti bank, způsobů jejich řízení a rámce dohledu⁹⁶, zatímco stěžejní část mikrobezpečnostních pravidel a finančněprávních požadavků kladených na banky byla upravena přímo v nařízením CRR.

Jednotlivé členské státy EU/EHP byly povinny implementovat tyto normy do svých právních řádů nejpozději k 1. lednu 2014. V České republice byla tato implementace realizována zejména prostřednictvím obsáhlého změnového zákona⁹⁷, který upravil dotčená ustanovení zákona

---

⁹⁴ ČERVENKOVÁ, Lenka. *Význam Basel II a III pro evropskou bankovní regulaci a dohled*. Časopis pro právní vědu a praxi. 2012, roč. 20, č. 1, s. 73 – 81. ISSN 1210 - 9126.

⁹⁵ Bankovní unie je vytvářena od roku 2012 za účelem sjednocení bankovníctví a jeho regulace v Evropské unii. Povinné členství platí pro všechny státy eurozóny. Členské státy EU/EHP mimo eurozónu se pak mohou k bankovní unii připojit dobrovolně. Viz Evropský orgán pro bankovníctví. *The Single Rulebook*. Regulation and policy, [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: <http://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/single-rulebook>.

⁹⁶ Viz bod (2) preambule směrnice CRD IV.

⁹⁷ Zákon č. 135/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením přístupu k činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry a dohledu nad nimi.

o bankách, zákona o České národní bance a dalších souvisejících zákonů. Také byla přijata nová prováděcí obezřetnostní vyhláška č. 163/2014 Sb., jejíž úprava je však oproti původní obezřetnostní vyhlášce č. 123/2007 Sb. užší, jelikož tato pouze doplňuje obezřetnostní úpravu obsaženou již přímo v nařízení CRR. Česká národní banka v souvislosti s novými obezřetnostními požadavky uveřejnila také sérii opatření obecné povahy vydávaných na základě a v mezích nařízení CRR.⁹⁸

V rámci jednotného kodexu byla kromě úpravy obezřetnostních pravidel přijata i nová úprava v oblasti bankovního dohledu, která zavedla takzvaný jednotný mechanismus dohledu (*Single Supervisory Mechanism, SSM*), jehož úlohou je provádět harmonizovaný a jednotný dohled na každodenní bázi a zajišťovat konzistentní aplikaci dohledových nařízení a opatření.⁹⁹ Rovněž Česká republika v roce 2016 vyhodnocovala, zda se k jednotnému dohledu připojit.¹⁰⁰ S ohledem na vývoj, zdraví a postavení českého bankovního sektoru však opakovaně vyhodnotila, že prozatím do bankovní unie v této oblasti vstupovat nebude a vyčká dalšího vývoje v této věci. Dohledové pravomoci nad bankami v České republice v oblasti korporátního úvěrování proto i nadále zůstávají v rukou především České národní banky.

Na korporátní úvěrování měla vliv i další část harmonizace zavedené jednotným kodexem. Jednalo se zejména o regulaci ozdravných postupů a krizového řízení bank obsaženou ve směrnici BRRD, která zavedla jednotný mechanismus pro řešení krizí (*Single Resolution Mechanism, SRM*). Česká republika se však i v tomto případě prozatím k jednotnému mechanismu pro řešení krizí nepřipojila. Ostatní požadavky směrnice BRRD však musely být do českého právního řádu implementovány. Stalo se tak dne 1. ledna 2016 prostřednictvím zcela nového zákona o ozdravných postupech a řešení krizí, který obsahuje komplexní právní rámec pro předcházení a řešení krizí ve vztahu k českému bankovnímu systému. Společně se zákonem o ozdravných postupech a řešení krizí byla implementována do českého právního řádu také úprava směrnice

---

⁹⁸ Seznam obezřetnostních opatření obecné povahy vydávaných Českou národní bankou viz Česká národní banka. *Výkon činnosti a obezřetnostní pravidla*. Pravidla obezřetného podnikání, [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/legislativa/obezretne_podnikani/index.html. [online]. [cit. 2018-12-31].

⁹⁹ Jednotný dohled je od 4. listopadu 2014 zajišťován primárně Evropskou centrální bankou, Radou dohledu a týmy společného dohledu, jež nově dohlíží na všechny významné banky eurozóny. Dohled nad méně významnými finančními institucemi bude ponechán národním dohledovým orgánům, avšak Evropská centrální banka může kdykoli rozhodnout o převzetí dohledu i v případě těchto bank.

¹⁰⁰ Viz publikace Ministerstvo financí České republiky. *Aktualizace Studie dopadu účasti či neúčasti České republiky v bankovní unii*. 2016, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/bankovnictvi-a-platebni-sluzby/bankovnictvi/aktuality/2015/studie-dopadu-ucasti-ci-neucasti-cr-v-ba-20801>.

DGSD.¹⁰¹ Tato úprava mimo jiné zavedla Garanční systém finančního trhu, který vedle Fondu pojištění vkladů nově zastřešuje i Fond pro řešení krize bank. Jeho účelem je vybrat od bank prostředky na vytvoření dostatečných rezerv pro řešení krizových situací, zachování finanční stability a ochranu vkladatelů a daňových poplatníků. Jedná se tedy o velmi dobrou iniciativu pro ochranu bankovního sektoru před finanční krizí. Na druhou stranu však banky musí takzvané krizovné hradit ze svých zisků. Tato nová regulace se tudíž negativně podepsala například na úrokových sazbách korporátních úvěrů.

Kromě regulace obsažené v jednotném kodexu měla na korporátní úvěrování vliv také harmonizace řady dalších českých veřejnoprávních norem. Jako příklad lze uvést změnu české právní úpravy v oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti provedenou s účinností k 1. lednu 2017 v návaznosti na přijetí směrnice AMLD, přijetí zákona o provádění mezinárodních sankcí v roce 2006 či posílení boje proti daňovým únikům prostřednictvím harmonizace předpisů v oblasti mezinárodní spolupráce při správě daní v roce 2016. Korporátní úvěrové obchody však byly významně dotčeny také velkou rekodifikací soukromého práva, která vešla v účinnost 1. ledna 2014. Tato rekodifikace změnila nejen samotnou právní úpravu úvěrů jakožto soukromoprávních smluvních typů, ale také například možnosti či způsoby jejich zajištění. V oblasti korporátního úvěrování se proto nyní vyskytuje řada nových, dosud netestovaných, právních institutů, které s sebou nesou i řadu interpretačních a aplikačních potíží. Takováto právní nejistota pak bankám přináší nová právní rizika, která mohou například způsobit neplatnost či nevymahatelnost korporátních úvěrových obchodů či jejich zajištění, což může mít v konečném důsledku vliv také na schopnost bank plnit požadavky jejich finančněprávní regulace.

2.3 Pravidla obezřetného podnikání bank

Za základ finančněprávní regulace korporátních úvěrových obchodů lze bezesporu označit zejména pravidla obezřetného podnikání bank. Česká obezřetnostní úprava, na kterou se autorka podrobněji zaměří v následujícím textu, se však v plném rozsahu uplatní pouze na banky se sídlem v České republice a na pobočky zahraničních bank z jiného než členského státu EU/EHP. Na pobočky zahraničních bank z členských států EU/EHP působící v České republice se oproti tomu aplikuje výhradně obezřetnostní úprava provedená prostřednictvím implementace evropské obezřetnostní regulace do právního řádu sídla jejich zřizovatele. V této souvislosti je ještě

---

¹⁰¹ Směrnice DGSD byla s účinností od 1. ledna 2016 implementována do českého právního řádu zákonem č. 375/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu.

významné uvést, že obezřetnostní pravidla respektují zásadu proporcionality. Jejich použití se tedy odvíjí například od velikosti banky, od rozsahu jejích činností či od povahy jejích bankovních obchodů.

Základní obezřetnostní pravidlo, kterým se banky podléhající české bankovní regulaci musí při poskytování korporátních úvěrů řídit, obsahuje ustanovení § 12 zákona o bankách. Kromě něho však česká bankovní regulace obsahuje také řadu dalších specifických obezřetnostních pravidel, která jsou upravena především v ustanoveních § 11 až § 20d zákona o bankách, v nařízení CRR a směrnici CRD IV a dále také v obezřetnostní vyhlášce č. 163/2014 Sb. Tato pravidla zahrnují zejména požadavky na kapitál bank, požadavky na omezení velkých úvěrových expozic, požadavky na řízení likvidity, informační požadavky či další požadavky na řídicí a kontrolní systém bank včetně systému na řízení rizik spojených s korporátními úvěrovými obchody.¹⁰²

Tato obezřetnostní pravidla jsou vůči bankám uplatňována jak na individuálním základě, tj. ve vztahu k jedné konkrétní bance působící v České republice, tak na základě konsolidovaném, tj. ve vztahu ke skupině majetkově propojených osob, jejichž součástí je i tato banka.¹⁰³ Dohled nad plněním těchto pravidel vykonává Česká národní banka, která je rovněž oprávněna plnění těchto pravidel vyhodnocovat, přezkoumávat a za případné nedostatky či porušení udělovat správní sankce. Výčet správních deliktů bank v oblasti bankovní obezřetnosti vychází z požadavků článku 67 směrnice CRD IV a v zákoně o bankách je lze nalézt zejména v ustanoveních § 36e a § 36f. Tato právní úprava umožňuje České národní bance uložit v některých případech pokutu až do výše 10 % čistého ročního obrátu, kterého sankcionovaná banka dosáhla v bezprostředně předcházejícím účetním období.

2.3.1 Kapitálová přiměřenost

Pravidla kapitálové přiměřenosti stanoví minimální požadavky na vytváření rezerv vlastního kapitálu bank sloužících na pokrytí neočekávatelných či neovlivnitelných situací, které mohou negativně ovlivnit jejich činnosti a obchody.¹⁰⁴ Banky jsou proto v rámci těchto pravidel povinny přijmout spolehlivé a účinné postupy pro stanovování, posuzování a udržování dostatečného množství regulatorního kapitálu na pokrytí příslušných bankovních rizik ve vztahu ke všem jejich

---

¹⁰² ELEK, Štefan. § 12 [Provozní požadavky]. In: LIŠKA, Petr a kol. *Zákon o bankách: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 169. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-385-3.

¹⁰³ KOHAJDA, Michael, KOTÁB, Petr. § 4 *Banky*. In: BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 474. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

¹⁰⁴ LIŠKA, Petr a kol. *Bankovní obchody*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 25. ISBN 978-80-7478-510-8.

aktivům a podrozvahovým položkám. Mezi bankovní aktiva pak samozřejmě patří také peněžní korporátní úvěry, zatímco do podrozvahových položek lze zahrnout například závazkové korporátní úvěry z bankovních záruk či korporátní úvěrové přísliby. Aplikací pravidel kapitálové přiměřenosti jsou tedy banky nuceny vytvořit si z vlastního kapitálu dostatečné krytí případných ztrát z poskytovaných korporátních úvěrů tak, aby v důsledku takových ztrát neztratily svou schopnost dostat svým závazkům vůči svým věřitelům.¹⁰⁵

Pravidla kapitálové přiměřenosti jsou v současnosti upravena především v přímo použitelném nařízení CRR, které je rozčleňuje na část věnující se pravidlům pro zařazení kapitálu tvořeného z vlastních zdrojů banky do jednotlivých složek regulatorního kapitálu a na část upravující samotné kapitálové požadavky.

Kapitál bank je nařízením CRR rozdělen do několika skupin (*Tier*). Nejvýznamnější z nich je kapitál patřící do skupiny Tier 1, který je tvořen kmenovým kapitálem Tier 1 a vedlejším kapitálem Tier 1, a kapitál Tier 2. Použití jednotlivých složek kapitálu bank jakožto regulatorního kapitálu pak závisí na řadě dalších pravidel, která jsou velmi podrobně upravena v článku 25 a následujících nařízení CRR.

V článku 92 a následujících nařízení CRR jsou dále stanoveny jednotlivé požadavky na udržování regulatorního kapitálu bank. Tyto požadavky a přístupy pro jejich výpočet jsou pak upraveny vždy ve vztahu k jednotlivým rizikům, přičemž největší pozornost je věnována riziku úvěrovému, tržnímu a operačnímu.¹⁰⁶

Například pro výpočet kapitálových požadavků k úvěrovému riziku jsou banky povinny vycházet z takzvaného objemu rizikově vážených expozic. Pro tyto účely banky mohou využít buď standardizovaný přístup popsany v nařízení CRR anebo přístup IRB založený na svém vlastním vnitřním ratingovém systému expozic.¹⁰⁷ V rámci standardizovaného přístupu dle článku 111 a následujících nařízení CRR se objem rizikově vážených expozic vypočte tak, že se účetní hodnota příslušné expozice (tedy například výše korporátního úvěru) po specifických úpravách vynásobí příslušnou rizikovou vahou. Rizikové váhy pak vychází z příslušné kategorie expozice stanovené dle příslušných kritérií. Například u korporátních úvěrů musí banky použít úpravu pro

---

¹⁰⁵ KOHAJDA, Michael, KOTÁB, Petr. § 4 *Banky*. In: BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 474. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

¹⁰⁶ Pravidla kapitálové přiměřenosti se naopak nepoužijí ve vztahu k riziku likvidity či nadměrné páky.

¹⁰⁷ KADLČÁKOVÁ, Narcisa a Helena SŮVOVÁ. *Regulatorní a modelový přístup k úvěrovému riziku v bance*. Bankovníctví: Měnová politika. 2002, s. 16, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2002/cl_02_020321b.html.

expozice vůči podnikům, která rizikovou váhu těchto obchodů odvíjí od úvěrového hodnocení klientů provedeného externí ratingovou agenturou. Pokud však klient takovéto úvěrové hodnocení nemá, přiděluje se mu automaticky riziková váha ve výši 100%¹⁰⁸, což je ostatně případ i velké většiny české korporátní klientely. Proto také většina českých bank upřednostňuje v případě korporátního úvěrování používání přístupu IRB, pro nějž je rozhodující interní úvěrové hodnocení klientů banky. Tento přístup navíc umožňuje i přesnější stanovení bonity klientů ve vztahu k rizikovému profilu příslušné banky. Ve srovnání se standardním přístupem proto banky mohou při použití přístupu IRB (za předpokladu kvalitního korporátního úvěrového portfolia) významně snížit své kapitálové požadavky k úvěrovému riziku.

Nařízení CRR však bankám umožňuje používat různé přístupy a modely pro výpočet kapitálových požadavků i ve vztahu k dalším rizikům. Například pro účely měření a řízení operačních rizik lze dle nařízení CRR použít buď model základního ukazatele, standardizovaný přístup či pokročilé přístupy. S pokročilými přístupy jsou pak spojeny nižší kapitálové požadavky, což banky motivuje zavádět tyto složitější a propracovanější metody do svých systémů na řízení operačních rizik. Výběr příslušné metody však nezávisí pouze na rozhodnutí managementu bank. Pokud banky chtějí zvolit složitější přístup či kombinaci více přístupů, musí splnit požadovaná kritéria pro příslušný systém řízení rizik a získat předchozí schválení dohledového orgánu. Obecně však lze shrnout, že podstatou všech těchto přístupů je rozčlenění bankovních činností do takzvaných linií podnikání, které musí odpovídat jednotlivým rizikovým profilům těchto činností. Banky mají následně ve vztahu k těmto liniím podnikání povinnost vypočítat kapitálový požadavek, který odráží jejich rizikovost. Korporátní úvěrové obchody jsou například v rámci standardizovaného přístupu zařazeny do linie podnikání označené jako komerční bankovníctví, jejíž rizikovost odpovídá koeficientu střední rizikovosti ve výši 15%. Pro výpočet ročních kapitálových požadavků pro jednotlivé linie podnikání banky musí tento koeficient ještě vynásobit relevantním ukazatelem přiřazeným příslušné linii podnikání.¹⁰⁹ Celkový kapitálový požadavek banky k operačnímu riziku se pak vypočítá jakožto tříletý průměr součtu ročních kapitálových požadavků všech linií podnikání.¹¹⁰

Součet všech objemů rizikově vážených expozic pro úvěrové riziko, kapitálových požadavků k operačnímu riziku a dalších hodnot uvedených v odstavci 3 článku 92 nařízení CRR

---

¹⁰⁸ Článek 122 nařízení CRR.

¹⁰⁹ Relevantní ukazatel je ukazatelem výnosu z korporátních úvěrů a obsahuje tedy zejména součet (s příslušným kladným nebo záporným znaménkem) všech výnosů z úroků a poplatků či nákladů na úroky a poplatky těchto úvěrů.

¹¹⁰ Viz článek 312 a následující nařízení CRR.

pak představuje hodnotu celkového objemu rizikové expozice bank, jejíž příslušná část musí být kryta regulatorním kapitálem. Výši tohoto krytí pak určují takzvané kapitálové poměry, které představují jednotlivé druhy regulatorního kapitálu vyjádřené jakožto procentní podíly celkového objemu rizikové expozice.¹¹¹ Pokud by pak kapitálová přiměřenost bank klesla pod příslušnou hranici, může jim Česká národní banka uložit opatření k nápravě či dokonce odejmout bankovní licenci. Banky proto musí také u korporátních úvěrových obchodů neustále porovnávat množství svého regulatorního kapitálu s kapitálem, kterým by měly dle nařízení CRR disponovat tak, aby unesly příslušná rizika podstupovaná při jejich realizaci.

Pro úplnost lze ještě dodat, že do kapitálové přiměřenosti bank se nově zahrnuje také povinnost udržovat takzvanou kombinovanou kapitálovou rezervu, kterou tvoří bezpečnostní kapitálová rezerva, proticyklická kapitálová rezerva, kapitálová rezerva ke krytí systémového rizika a kapitálové rezervy pro globální a jiné systémově významné instituce. Tyto kapitálové rezervy mají sloužit jako dodatečný kapitálový polštář na pokrytí dalších rizik vyplývajících především z extrémních neočekávaných změn bankovního systému či ekonomiky. Sazby jednotlivých kapitálových rezerv jsou stanoveny buď fixně zákonem (jako v případě bezpečnostní kapitálové rezervy) anebo mohou být pohyblivé. Pohyblivá sazba se pak uplatní například u proticyklické kapitálové rezervy, která se odvíjí právě od odchylky poměru objemu poskytnutých úvěrů, včetně těch korporátních, za příslušné čtvrtletí vůči dlouhodobému trendu.

Pokud banky regulatorní požadavky na udržování kapitálové přiměřenosti nedodrží či poruší, mohou být sankcionovány. Skutkovou podstatu základního správního deliktu souvisejícího s porušením požadavků na kapitálovou přiměřenost upravuje ustanovení § 36e, odstavec 2, písmeno c) zákona o bankách, které banky trestá za nedodržení pravidel pro stanovení kapitálu, určení jednotlivých kapitálových požadavků a podmínek pro užívání jednotlivých přístupů pro výpočet kapitálových požadavků stanovených v části druhé a třetí nařízení CRR či v opatřeních obecné povahy České národní banky. Další, více specifické, správní delikty jsou pak vymezeny také v dalších písmenech téhož odstavce ustanovení § 36e zákona o bankách. Jde například o správní delikt vymezený pod písmenem e) týkající se použití či změny přístupu IRB bez předchozího souhlasu České národní banky, anebo v písmeni f), jehož skutkovou podstatou je nesdělení údajů o kapitálových požadavcích České národní bance anebo jejich sdělení v nesprávné

---

¹¹¹ Nařízení CRR stanoví tři druhy kapitálových poměrů, a to poměr kmenového kapitálu Tier 1, který musí banky udržovat ve výši 4,5 %, kapitálový poměr Tier 1, který musí být ve výši 6% a celkový kapitálový poměr, který musí být bankami udržován ve výši 8%.

či neúplné podobě. Nedodržení povinnosti udržovat kombinovanou kapitálovou rezervu pak může být sankcionováno na základě písmene l).

2.3.2 Angažovanost a řízení velkých expozic

Banky musí při výkonu svých činností regulovat také svoji angažovanost. Nejvýznamnější složkou bankovní angažovanosti je pak angažovanost úvěrová, kterou lze rozumět rozsah pohledávek z úvěrů poskytnutých bankou jednomu určitému klientovi poměřovaný vůči kapitálu banky.¹¹² Pokud je totižto úvěrová angažovanost banky vůči jednomu klientovi vyšší než stanovená část jejího kapitálu, zvyšuje se tím významně riziko, že selhání takového klienta přinese bance takové ztráty, které již nebude schopna pokrýt z vlastních zdrojů. Cílem regulace úvěrové angažovanosti je proto především regulace rizika koncentrace a řízení velkých úvěrových expozic, které jsou typické právě pro korporátní úvěrování.

Právní úprava regulace rizika koncentrace a řízení velkých expozic je uvedena v článku 387 a následujících nařízení CRR, přičemž tato vychází z podobných postupů a terminologie jako je tomu v případě pravidel kapitálové přiměřenosti. Na základě této regulace jsou banky povinny stanovit svou celkovou expozici vůči jednotlivým klientům nebo ekonomicky spjatým skupinám klientů, která se vypočítá jako součet všech aktiv a některých podrozvahových položek, které má banka vůči těmto osobám v rámci svého investičního a obchodního portfolia. Angažovanost banky z celkové expozice pak může být dále snížena například o hodnotu kvalitního zajištění. V případě investičního portfolia, do něhož patří také korporátní úvěry, však čistá angažovanost vůči jednomu klientovi nebo ekonomicky spjaté skupině klientů nesmí přesáhnout 25 % použitelného kapitálu banky, který je tvořen kapitálem Tier 1 a částí kapitálu Tier 2. Pokud však čistá angažovanost tuto hodnotu přesáhne, musí být takovéto překročení ohlášeno České národní bance, která může stanovit buď dodatečnou lhůtu k nápravě anebo vyměřit dodatečné kapitálové požadavky na pokrytí vzniklého rizika koncentrace. Za vystavení se expozici, která přesáhne limit stanovený v článku 395 nařízení CRR či v opatřeních obecné povahy České národní banky, bankám rovněž hrozí sankce dle ustanovení § 36e, odstavec 2, písmeno h) zákona o bankách.

2.3.3 Pravidla řízení likvidity

Vedle výše uvedených požadavků na kapitálovou přiměřenost a angažovanost musí banky dodržovat také pravidla řízení likvidity. Požadavky na zachování dostatečné likvidity bank souvisí

---

¹¹² KOHAJDA, Michael, KOTÁB, Petr. § 4 *Banky*. In: BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 491. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

zejména s asymetrií splatnosti jejich obchodů. Banky se totižto mohou v případě, kdy jsou jejich úvěrové obchody splatné později než vklady, kterými je financují, vystavit riziku, že v okamžiku splatnosti těchto vkladů nebudou mít dostatek likvidity na takovéto splacení. Likviditní nouze banky pak může vyvolat nedůvěru veřejnosti, která může vést až k tomu, že si u ní vkladatelé začnou nárazově vybírat své vklady. Tato situace pak stávající problém banky s udržením likvidity jen dále prohloubí a může vést až k jejímu krachu.¹¹³

Do oblasti udržování likvidity bank významně zasáhla zejména nedávná finanční krize, která ukázala, že banky se nemohou spoléhat jen na tržní likviditu. Proto byla dosavadní pravidla řízení likvidity bank, jež měla spíše formu doporučení či návodů, podle nichž si banky mohly nastavit svá vlastní interní pravidla dodržování dostatečné likvidity v rámci své samoregulace, nahrazena závaznými pravidly.¹¹⁴ Tato úprava je obsažena v části šesté nařízení CRR¹¹⁵ a zcela nově zavádí ukazatel krytí likvidity (*Liquidity Coverage Ratio, LCR*) spočívající v povinnosti bank držet diverzifikovanou a vysoce kvalitní rezervu tvořenou ze široké škály aktiv různých kategorií na pokrytí čistého odtoku likvidity po dobu 30 dní a ukazatel čistého stabilního financování (*Net Stable Funding Ratio, NSFR*), který má zajistit dlouhodobě udržitelné financování bank odstraněním nesouladu splatností v bilanci banky s ohledem na krátkodobé nestabilní zdroje financování bankovní činnosti.¹¹⁶ Povinnost vytvářet rezervy likvidity LCR byla vůči českým bankám rozdělena v souladu s nařízením CRR do několika fází, přičemž od 1. ledna 2018 je banky musí udržovat již ve 100% hodnotě.¹¹⁷ Od téhož data je pro banky povinné také udržování minimálního standardu sledovaného na základě ukazatele čistého stabilního financování NSFR.

---

¹¹³ KRČMÁR, Matej. *Manažment likvidity v kontexte novej európskej regulácie*. Národná banka Slovenska. Tisková zpráva, 9/2013, ročník 21, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z:

http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2013/09-2013/04_biatec13-09_krcmar.pdf

¹¹⁴ KOHAJDA, Michael, KOTÁB, Petr. § 4 *Banky*. In: BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 493-495. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

¹¹⁵ Vedle nařízení CRR a směrnice CRD IV mají být Evropskou komisí schváleny i další předpisy připravované na půdě Evropského orgánu pro bankovníctví, jež mají být právně závazné a jež mají stanovit podrobnější pravidla pro plnění požadavků na krytí likvidity a požadavků na zachování stabilního financování.

¹¹⁶ KOMÁRKOVÁ, Zlataše, Marek RUSNÁK a Hana HEJLOVÁ. *Vztah likviditního a úvěrového rizika v zátěžových testech likvidity ČNB*. Zpráva o finanční stabilitě 2015/2016. Česká národní banka, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2015-2016/fs_2015-2016_clanek_ii.pdf

¹¹⁷ České banky byly povinny vytvářet rezervy likvidity pro účely ukazatele krytí likvidity LCR postupně od 1. ledna 2015 (počáteční LCR bylo stanoveno na 60%) s každoročním zvyšováním vždy o 10%, a to až do 1. ledna 2018. Viz Česká národní banka. *Sdělení o přístupu ČNB k implementaci ukazatele krytí likvidity*. 1. června 2015, [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/legislativni_zakladna/banky_a_zalozny/sdeleni_o_pristupu_cnb_k_implementationi_ukazatele_kryti_likvidity.html

Tato nová regulace se samozřejmě významně dotýká také korporátního úvěrování bank. Pro účely splnění ukazatele stabilního financování NSFR totižto banky musí nově zajistit stabilní mix zdrojů na pokrytí financování svých úvěrových aktivit v korporátním bankovníctví, což samozřejmě zvyšuje požadavky na držení hotovosti a dalších vysoce likvidních zdrojů, a tudíž i bankovní náklady na tyto aktivity.¹¹⁸ Pro účely ukazatele krytí likvidity LCR pak nařízení CRR požaduje zohlednit při výpočtu odtoku likvidity stanovené procentní částky maximálních objemů, které lze čerpat z poskytnutých nevyčerpaných likviditních příslibů¹¹⁹ během následujících 30 dnů. Banky pak musí tyto částky maximálních objemů pokrýt vysoce likvidními aktivy¹²⁰, což korporátní úvěrování opět výrazně prodražuje. Tato úprava se sice prozatím dotýká pouze likviditních a některých dalších úvěrových příslibů, nicméně do budoucna je ponechána diskrece regulátora pro to, aby likviditní krytí požadoval pro jakékoliv komitované i nekomitované úvěry. Opakované či dlouhodobé neudržování likvidních prostředků dle požadavků nařízení CRR je pak správním deliktem podle ustanovení § 36e, odstavce 2, písmene j) zákona o bankách.

Kromě výše uvedených povinností musí české banky pro udržení své likvidity vytvářet také povinné minimální rezervy, jež jsou upraveny v ustanovení § 24 a následujících zákona o České národní bance. Dle této úpravy mají banky povinnost uložit a držet na účtu České národní banky stanovený objem likvidních prostředků, přičemž jejich aktuální povinnou výši stanoví Česká národní banka svou vyhláškou¹²¹. Udržování povinných minimálních rezerv, které již tradičně patří mezi instrumenty měnové politiky České národní banky, ztrácí v poslední době na významu a je spíše využíváno jako další zdroj likvidity pro případnou likviditní nouzi bank. Nicméně, pro banky je takovéto ovlivňování objemu likvidity na finančním trhu podstatné, protože jim znemožňuje efektivně použít tuto likviditu například právě pro poskytování korporátních úvěrů, což opět zasahuje do jejich úvěrové a cenové politiky. Navíc, pokud by banka neudržovala stanovené povinné minimální rezervy, může jí Česká národní banka naúčtovat úrok ve výši dvojnásobku průměrné lombardní sazby.

---

¹¹⁸ WRIGHT, Sue. *The handbook of international loan documentation*. 2nd edition. Palgrave Macmillan, 2014, s. 135. ISBN 978-1-137-46758-4.

¹¹⁹ Dle bodu 3 článku 242 nařízení CRR je likviditním příslibem „*sekuritizovaná pozice vyplývající ze smluvních ujednání o poskytnutí peněžních prostředků na překlenutí nesouladů v peněžních tocích vůči investorům*“, jinými slovy jde o závazné nečerpané úvěry sloužící jako záloha pro vypořádání dluhů klienta z obchodů na finančních trzích (například z obchodů s cennými papíry).

¹²⁰ Viz zejména články 420, 424 a 460 nařízení CRR.

¹²¹ Vyhláška České národní banky č. 253/2013 Sb., kterou se stanoví podmínky tvorby povinných minimálních rezerv.

2.3.4 Další obezřetnostní pravidla

Do výčtu obezřetnostních pravidel, která ovlivňují bankovní korporátní úvěrování, je možné doplnit také pravidla bezpečného provozu bank, pravidla pro uveřejňování informací bankami, zákaz úvěrování osob se zvláštním vztahem k bance či zákaz zneužití informací.

První z výše uvedených, tedy pravidla bezpečného provozu bank, zahrnují především pravidla pro nabývání některých druhů aktiv, pravidla pro financování nabytí některých druhů aktiv¹²² a pravidla pro posuzování aktiv. Povinnost dodržovat tato pravidla bankám stanoví zákon o bankách v ustanovení § 14, odstavci 2¹²³, přičemž tato právní úprava je na základě odstavce 3 téhož ustanovení dále provedena čtvrtou částí obezřetnostní vyhlášky č. 163/2014 Sb. Z této regulace jsou pro korporátní úvěry nejpodstatnější pravidla pro posuzování aktiv, jejichž podrobná úprava je obsažena v § 79 a následujících obezřetnostní vyhlášky č. 163/2014 Sb. Tato právní úprava stanoví povinnost bank provádět kategorizaci všech expozic uvedených v příloze V, části druhé, odstavci 217 prováděcího nařízení č. 680/2014, a to zejména s ohledem na jejich úvěrové riziko, respektive s ohledem na riziko vzniku úvěrové ztráty z těchto expozic. Předmětem této kategorizace jsou pak nejen poskytnuté korporátní úvěry, ale také vybrané podrozvahové položky jako například poskytnuté úvěrové přísliby či bankovní záruky. Banky jsou povinny tato aktiva a podrozvahové položky roztrždit do dvou základních kategorií podle pravidel uvedených v prováděcím nařízení č. 680/2014, a to do kategorie výkonných expozic a kategorie nevýkonných expozic. U expozic, u nichž se dle těchto pravidel stanovuje očekávaná úvěrová ztráta, pak banky musí vytvářet opravné položky či dodatečné rezervy, což samozřejmě významně snižuje zisk bank z takovýchto expozic. Hlavním účelem této právní úpravy je tedy motivovat banky k vyřazování ztrátových expozic z jejich portfolia korporátních úvěrů. Ačkoliv tedy tato právní úprava ve vztahu ke korporátním úvěrovým obchodům další kapitálové požadavky nestanoví, lze ji zařadit vedle pravidel kapitálové přiměřenosti jako další linii obrany proti rizikům těchto obchodů.

Pravidla bankovní obezřetnosti zahrnují také informační povinnosti bank. Jejich hlavním účelem je zajistit informovanost klientů a příslušných dohledových orgánů o provozu bank, jejich finanční situaci a výkonu jejich činností včetně činnosti korporátního úvěrování. V rámci pravidel

---

¹²² Pravidla pro nabývání některých druhů aktiv jsou upravena v ustanovení § 75 obezřetnostní vyhlášky č. 163/2014 Sb. a stanoví, že banka nesmí nabývat podíly nebo podřízené pohledávky na osobě, která má kvalifikovanou účast na této bance samostatně nebo jednáním ve shodě (nejsou-li splněny další podmínky). Pravidla pro financování nabytí některých druhů aktiv jsou pak uvedena v ustanovení § 77 výše uvedené vyhlášky a stanoví bankám zákaz poskytovat úvěry či provádět jiné aktivní bankovní obchody za účelem přijetí úvěru na nákup kapitálových nástrojů vydaných touto bankou či dalšími vymezenými osobami, které jsou s touto bankou propojeny.

¹²³ Tato pravidla platí pouze pro banky (pravidla uvedená v ustanovení § 14, odstavec 1, písmeno b) až d) zákona o bankách) a pro pobočky bank z jiného než členského státu EU/EHP.

jednání s klienty upravených v ustanovení § 11 zákona o bankách jsou banky například povinny uveřejnit údaje o podmínkách poskytování svých korporátních úvěrových obchodů ve svých provozních prostorách, a to písemnou formou a v českém jazyce. Kromě toho mají banky rovněž povinnost uveřejňovat údaje o plnění pravidel obezřetného podnikání dle části osmé nařízení CRR¹²⁴ a ustanovení § 11b zákona o bankách. Tato povinnost je dále provedena pátou částí obezřetnostní vyhlášky č. 163/2014 Sb., podle jejíž přílohy č. 10, bodu 5., písmene c) patří mezi povinně sdělované informace také informace ohledně poskytnutých korporátních úvěrů a jiných pohledávek za nefinančními podniky. Za nesplnění informačních povinností pak bankám hrozí postih dle ustanovení § 36e, odstavce 1, písmene h) či k) zákona o bankách. Na druhou stranu, pokud by některý z korporátních úvěrových obchodů zahrnoval velmi citlivé informace, které by banka nemohla ze strategických či konkurenčních důvodů zveřejňovat, může využít článek 432 nařízení CRR. Ten stanoví, že banky nemusí uveřejňovat informace, které jsou nepodstatné, vyhrazené anebo důvěrné.

Na činnost korporátního úvěrování bank může mít vliv také finančněprávní úprava uvedená v ustanovení § 18 zákona o bankách, která omezuje možnost poskytovat úvěry či zajištění závazků osobám se zvláštním vztahem k bance. Takovou osobou by byl například korporátní klient, v němž by měl kvalifikovanou účast člen statutárního orgánu banky anebo který by byl ovládající osobou banky anebo který by byl bankou ovládán. V takovém případě banka může úvěr poskytnout pouze se souhlasem svého představenstva nebo správní rady po řádném posouzení takového úvěru a finanční situace klienta. Zákon o bankách v případě porušení tohoto zákazu sice přímo nestanoví žádné sankce, nicméně zcela jistě půjde o porušení povinnosti obecné bankovní obezřetnosti dle ustanovení § 12 zákona o bankách, které je sankcionováno dle ustanovení § 36e, odstavce 1, písmene m) či n) zákona o bankách.

Jiným příkladem je zákaz zneužití informací, který je upraven v ustanovení § 19b zákona o bankách a rovněž v zákoně o podnikání na kapitálovém trhu. Banky musí ke splnění této povinnosti učinit ve svém organizačním, řídicím a kontrolním systému příslušná opatření pro oddělení svých korporátních úvěrových obchodů od obchodů s investičními nástroji, což má na korporátní úvěrové obchody negativní dopady. Tato povinnost totižto bankám znesnadňuje získávání důležitých informací o úvěruschopnosti či úvěruhodnosti klientů a zhoršuje tak jejich možnost adekvátně posoudit všechna rizika související s těmito obchody. Pokud však banky tuto

---

¹²⁴ Další podrobnosti o obsahu či způsobu zveřejňování těchto informací jsou upraveny také v prováděcím nařízení č. 680/2014.

povinnost poruší a například využijí údaje získané z investičních obchodů s klientem pro provedení jeho úvěrové analýzy, mohou se vystavit sankci za porušení povinnosti obecné bankovní obezřetnosti či sankci za přestupek dle ustanovení § 177 zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

2.4 Centrální registr úvěrů a Centrální evidence účtů

S pravidly obezřetného podnikání bank souvisí také možnost bank vzájemně se informovat „o záležitostech, které vypovídají o bonitě a důvěryhodnosti jejich klientů“¹²⁵ zakotvená v ustanovení § 38a zákona o bankách. Česká národní banka proto pro tyto účely zřídila v souladu s ustanovením § 38a, odstavcem 2 zákona o bankách Centrální registr úvěrů, v rámci něhož soustřeďuje mimo jiné i informace o korporátních úvěrech poskytnutých všemi českými bankami, pobočkami zahraničních bank a dalšími subjekty.¹²⁶

Ačkoliv zákon o bankách uvádí, že sdílení výše uvedených informací je pro banky pouze možností, v případě korporátních úvěrů se díky vytvoření Centrálního registru úvěrů jedná v podstatě o povinnost všech bank. Hlavním účelem tohoto registru je totižto především usnadnění výkonu dohledu České národní bance nad celkovou angažovaností českých bank v oblasti korporátních a dalších podnikatelských úvěrů. Banky jsou proto v souladu s touto právní úpravou zákona o bankách, která je dále provedena příslušnými vyhláškami České národní banky¹²⁷, povinny předávat do Centrálního registru úvěrů vybrané informace o svých korporátních klientech a o rozvahových či podrozvahových pohledávkách, které těmto klientům poskytly. Tuto povinnost pak musí plnit pravidelně na měsíční bázi.

Vedle toho je však Centrální registr úvěrů stále i významným informačním zdrojem, který banky využívají v rámci úvěrové analýzy svých korporátních klientů. Nahlížení do Centrálního registru úvěrů a sdílení údajů o klientech jeho prostřednictvím totižto není porušením bankovního tajemství ani povinnosti mlčenlivosti. Česká národní banka v této souvislosti dokonce vydala stanovisko¹²⁸, že pro účely sdílení dat o úvěrovatelnosti klientů mezi bankami je třeba za klienty

---

¹²⁵ Viz ustanovení § 38a, odstavec 1 zákona o bankách.

¹²⁶ Centrální registr úvěrů neobsahuje žádné údaje o úvěrech fyzických osob - nepodnikatelů. Pro evidenci spotřebitelských úvěrů včetně těch na bydlení byl v souladu s ustanovením § 38a, odstavcem 1 zákona o bankách zřízen Bankovní registr klientských informací (BRKI), který však není provozován Českou národní bankou, ale obchodní korporací CBCB - Czech Banking Credit Bureau, a.s.

¹²⁷ Zejména vyhláška České národní banky č. 273/2014 Sb., o sestavování a předkládání informací pro informační databázi České národní banky - Centrální registr úvěrů bankami a pobočkami zahraničních bank.

¹²⁸ Viz Česká národní banka. „K pojmu „klient“ z hlediska bankovního tajemství“. 7. prosince 2012, [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z:

považovat nejen klienty současné, ale i klienty, s nimiž měla banka obchodní vztah v minulosti, anebo kteří s bankou vedou nebo vedli jednání o vzniku obchodního vztahu, a to bez ohledu na to, zda takový obchodní vztah nakonec vznikl či nikoliv. S informacemi, které banky takto z Centrálního registru úvěrů získají, však musí nakládat tak, jako by šlo o informace o jejich vlastních klientech. Další pravidla pro přístup bank do Centrálního registru úvěrů stanoví prováděcí vyhláška České národní banky.¹²⁹ Banky mají rovněž povinnost poskytnout svým korporátním klientům výpis informací, které jsou o nich v Centrálním registru úvěrů vedeny. V případě nesplnění této povinnosti se banky mohou dopustit správního deliktu dle ustanovení § 36e, odstavce 5, písmene e) zákona o bankách.

V souvislosti s činností korporátního úvěrování se bank může týkat také povinnost evidence některých úvěrových účtů dle zákona o centrální evidenci účtů. Podle vyjádření Ministerstva financí je totižto nutné do Centrální evidence účtů rovněž zapsat úvěrový účet, „prostřednictvím kterého klient čerpá a splácí úvěr, tj. sám nakládá s peněžními prostředky“.¹³⁰ Banky by tedy měly vždy vyhodnotit, zda je úvěrový účet jimi poskytovaný ke korporátnímu úvěru skutečně jen technickým účtem, na němž jsou evidovány výhradně splátky tohoto úvěru. Takovýto úvěrový účet tedy nesmí umožňovat vložení, ani výběr hotovosti, ani převody peněžních prostředků, přičemž příjemcem peněz evidovaných na takovémto účtu může být výlučně banka, která jej vede. Dohled nad bankami při plnění této evidenční povinnosti vykonává Česká národní banka, která může v případě nepředání požadovaných údajů udělit bance pokutu až do výše 10 000 000 Kč v souladu s ustanovením § 13 zákona o centrální evidenci účtů.

2.5 Bankovní tajemství a další požadavky bankovní mlčenlivosti

Banky při realizaci korporátních úvěrových obchodů získávají řadu informací nejen o klientovi, jeho finanční situaci či podnikatelských aktivitách, ale také řadu dalších údajů souvisejících s těmito obchody. S těmito údaji však banky nemohou zacházet zcela libovolně. Ve většině případů se na tyto údaje totižto vztahuje povinnost bank zachovávat bankovní tajemství upravená ustanovením § 38, odstavcem 1 zákona o bankách. Tato povinnost pak vzniká již okamžikem, kdy banka tyto informace získá. Z tohoto důvodu se tato povinnost vztahuje také na některé informace,

---

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/k_pojmu_klient_z_hlediska_bankovniho_tajemstvi.pdf

¹²⁹ Vyhláška České národní banky č. 164/2002 Sb., o podmínkách přístupu k informacím v informační databázi České národní banky - Centrální registr úvěrů.

¹³⁰ Viz bod E. 5 v dokumentu Ministerstvo financí České republiky. *Vyjádření k Centrální evidenci účtů*. Centrální evidence účtů – Informace pro úvěrové instituce (otázky a odpovědi), [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/centralni_evidence_uctu.html#A1.

kteří klient bance poskytne například v rámci předmluvního vyjednávání o poskytnutí korporátního úvěru, přičemž není rozhodné, zda bude příslušný obchod nakonec vůbec uzavřen. Povinnost chránit bankovní tajemství pak nezaniká ani po skončení smluvního úvěrového vztahu mezi bankou a klientem.¹³¹

Bankovní tajemství svou povahou odpovídá nejbližší soukromoprávnímu závazku mlčenlivosti, který vzniká na základě dohod o mlčenlivosti či dohod o zachování důvěrnosti.¹³² Jeho zakotvení v zákonu o bankách však povyšuje tento institut na veřejnoprávní povinnost mlčenlivosti. Veřejnoprávní povaha bankovního tajemství však nevyklučuje, aby si banka s klientem v rámci úvěrové dokumentace dohodla možnosti jeho prolomení. V případě korporátních úvěrových obchodů je pak častým příkladem takového smluvního prolomení bankovního tajemství ujednání o udělení souhlasu klienta s tím, aby banka předávala informace ohledně takového obchodu třetím osobám v případě, kdy je to nutné pro účely postoupení či převodu práv a povinností banky z tohoto obchodu.

Další možnosti prolomení bankovního tajemství jsou pak uvedeny přímo v zákoně o bankách. Jedná se například o předávání informací pro účely výkonu bankovního dohledu či pro účely plnění povinností uložených zákonem proti legalizaci výnosů. Banky jsou rovněž oprávněny prolomit bankovní tajemství dle ustanovení § 10, odstavce 2 zákona o provádění mezinárodních sankcí v případě, že budou mít při přípravě korporátního úvěrového obchodu anebo při uzavírání související smluvní dokumentace podezření, že se na klienta vztahují mezinárodní sankce. Banky jsou rovněž povinny sdělovat důvěrné informace bez souhlasu klienta, pokud si je písemně vyžádají osoby vymezené v ustanovení § 38, odstavci 3 a následujících zákona o bankách. Podle odstavců 7 a 8 téhož ustanovení jsou banky oprávněny informovat jiné banky či veřejnost také v případě, že se jejich klient dostane do prodlení s plněním svých peněžitých dluhů z korporátního úvěrového obchodu anebo pokud poruší jiné povinnosti vyplývající ze smlouvy o korporátním úvěru. V takovém případě však mohou sdělit pouze název klienta a označení porušené povinnosti. Porušením bankovního tajemství rovněž není případ, kdy se banky v rámci obezřetnosti vzájemně informují o úvěrovatelnosti klientů prostřednictvím Centrálního registru úvěrů.

Porušení bankovního tajemství pak může spočívat buď v tom, že banky v rozporu se zákonem o bankách sdělí klientské informace podléhající bankovnímu tajemství třetí osobě, anebo

---

¹³¹ PIHERA, Vlastimil. § 38 [Bankovní tajemství]. In: PIHERA, Vlastimil a kol. *Zákon o bankách*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2011, s. 333. ISBN 978-80-7400-389-9.

¹³² PIHERA, Vlastimil. *Některé úvahy o bankovním tajemství*. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 2, s. 35.

naopak tyto informace třetím osobám nesdělí anebo sdělit odmítnou, ačkoliv jim to zákon o bankách ukládá. V prvním případě se bude jednat zejména o soukromoprávní odpovědnost banky za porušení smlouvy o korporátním úvěru, případně ke vzniku předšmluvní odpovědnosti na straně banky, pokud dosud k uzavření smlouvy o korporátním úvěru nedošlo. V případě korporátní klientely pak banky mohou nést také odpovědnost za porušení obchodního tajemství. V těchto případech může korporátní klient vůči bance nárokovat především náhradu majetkové, případně i nemajetkové újmy, a to v souladu s příslušnými ustanoveními občanského zákoníku.¹³³ Druhou situací, kdy se banky mohou dostat do porušení v souvislosti s bankovním tajemstvím, je nesplnění povinnosti na písemné vyžádání sdělit příslušným subjektům zprávu o záležitostech klienta. Porušení této povinnosti je správním deliktem dle ustanovení § 36e, odstavce 5, písmeno c) zákona o bankách a je postihováno pokutou až do výše 50 000 000 Kč.

2.6 Ozdravné postupy a řešení krize bank

Korporátního úvěrování se v některých případech dotýká také právní úprava ozdravných postupů a řešení krizí bank. Zákon o ozdravných postupech a řešení krizí totižto zavedl zcela nová pravidla, jejichž účelem je umožnit řešení problémů a krizí bank tak, aniž by musely být pro tyto účely použity veřejné prostředky. Cílem této úpravy je tedy přenést odpovědnost za krizi banky včetně nákladů na financování řešení této krize na akcionáře a další věřitele dotčené banky.

Pokud se banka dostane do selhání anebo její selhání bude pravděpodobné¹³⁴ a lze-li předpokládat, že toto selhání nebude možné odvrátit, může Česká národní banka (je-li to ve veřejném zájmu) nařídit konkrétní opatření k řešení takovéto krize. Jedním z opatření, která může Česká národní banka v takovéto situaci zavést, je nástroj odpisu či konverze odepisovatelných závazků. Prostřednictvím tohoto nástroje může Česká národní banka částečně či zcela odepsat anebo provést konverzi finančních instrumentů a ostatních odepisovatelných závazků banky na její vlastní kapitál, a tím ji rekapitalizovat a stabilizovat.¹³⁵ Zákon o ozdravných postupech a řešení krizí pak za takovéto odepisovatelné závazky považuje dluhy bank a některé kapitálové nástroje

---

¹³³ V případě zásahu do osobnosti a přirozených práv člověka, obchodního tajemství či předšmluvní odpovědnosti lze žádat náhradu újmy z titulu porušení zákona dle ustanovení § 2910 občanského zákoníku, v případě porušení smluvních ujednání o zachování důvěrnosti lze žádat náhradu újmy z titulu ustanovení § 2913 občanského zákoníku, přičemž je možné v určitých případech porušení obchodního tajemství žádat ochranu proti nekalé soutěži v souladu s ustanovením § 2988 a následujícími občanského zákoníku.

¹³⁴ Hodnocení selhání banky provádí Česká národní banka na základě kritérií stanovených v ustanovení § 4 zákona o ozdravných postupech a řešení krizí. O selhání pak půjde například v případě, kdy u dotčené banky nastanou podmínky pro odnětí jejího povolení k činnosti.

¹³⁵ Obdobně může Česká národní banka postupovat také v případě, kdy je třeba poskytnout kapitál pro použití nástroje překlenovací instituci, na níž mají přejít tyto odepisovatelné závazky anebo pokud mají přejít na jinou instituci při přechodu činnosti na soukromého nabyvatele nebo osobu pro správu aktiv.

vydané těmito bankami, které nejsou na seznamu výjimek uvedených v ustanovení § 122 tohoto zákona. Odepisovatelným závazkem tedy může být například povinnost banky poskytnout korporátní úvěr, bankovní povinnost mlčenlivosti související s tímto úvěrem či třeba mimosmluvní dluh banky z titulu bezdůvodného obohacení vzniklý v souvislosti s takovýmto úvěrem.¹³⁶ Provedením odpisu či konverze odepisovatelných závazků pak dochází k zániku pohledávek klienta, které odpovídají příslušnému dluhu banky z dotčeného korporátního úvěrového obchodu. Česká národní banka navíc může v rozsahu, ve kterém tyto dluhy nebyly konvertovány či odepsány, změnit jejich obsah či splatnost.

Zákon o ozdravných postupech a řešení krizí v souvislosti s nástrojem odpisu či konverze odepisovatelných závazků implementoval do svého ustanovení § 148 také požadavek článku 55 směrnice BRRD. Ten stanoví povinnost bank zajistit prostřednictvím své smluvní dokumentace uznání pravomoci České národní banky odepsat či konvertovat odepisovatelné závazky, a to včetně souhlasu dotčených klientů se závazností takového odpisu či konverze vůči nim. Česká národní banka je v této souvislosti rovněž oprávněna v některých případech po bankách požadovat, aby jí předložily právní stanoviska o vymahatelnosti takovýchto smluvních uznání. Pokud však banky tuto svou povinnost nezajistí, neznamená to, že by příslušné odepisovatelné závazky nemohly být i přes to odepsány anebo konvertovány. Nezajištění souhlasu klienta s odpisem nebo konverzí odepisovatelného závazku nebo se závazností takového odpisu nebo konverze je navíc správním deliktem dle ustanovení § 237, odstavce 1, písmene o) zákona o ozdravných postupech a řešení krizí, za který bance hrozí pokuta až do výše 10 % čistého ročního obrátu, kterého dosáhla v bezprostředně předcházejícím účetním období.

2.7 Regulace pohybu kapitálu

Jak již bylo uvedeno v úvodu této druhé části této rigorózní práce, členské státy EU/EHP jsou povinny v rámci svobody pohybu kapitálu uvolnit například i možnosti pro přeshraniční poskytování korporátního úvěrování. Volný pohyb kapitálu ovšem v dnešní době neprobíhá pouze mezi členskými státy EU/EHP, ale je to v podstatě celosvětový fenomén, který vedl k celkové globalizaci finančních služeb. Tento trend má ovšem také svá negativa. Uvolněním pohybu kapitálu se totižto rovněž zhoršila kontrola nad tímto kapitálem, což výrazně napomohlo tomu, aby byl využíván pro účely podvodného či nezákonného jednání. Vzhledem k tomu, že tato rizika působí globálně, došlo v poslední době taktéž na globální úrovni k přijímání regulatorních

---

¹³⁶ Loan Market Association. *The Recommended Form of Bail-in Clause and Users Guide*. 2016, s. 6-8, [online]. [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <http://www.lma.eu.com/documents-guidelines/documents/category/bailin-clause>.

opatření, která mají za úkol zkoordinovat či zharmonizovat národní regulace pohybu kapitálu tak, aby tato rizika byla co nejvíce potlačena. Tato veřejnoprávní úprava sice nepatří přímo do kategorie bankovní regulace, nicméně banky, které jsou nevýznamnějšími finančními zprostředkovateli, patří mezi subjekty, které jsou při své činnosti touto regulací velmi zásadně ovlivněny.

Korporátní úvěrové obchody tedy vedle samotné bankovní regulace ovlivňují také veřejnoprávní normy, jejichž cílem je ochrana legálního využití kapitálu, který je prostřednictvím těchto obchodů transferován. Tyto normy pak lze dále rozdělit do dvou hlavních kategorií, a to na veřejnoprávní úpravu mezinárodní spolupráce při správě daní a na veřejnoprávní úpravu ochrany před praním špinavých peněz a porušováním mezinárodních sankčních opatření. Této úpravě se proto autorka bude podrobně věnovat v následujícím textu.

2.7.1 Mezinárodní spolupráce při správě daní

První z výše uvedených veřejnoprávních regulací zahrnuje úpravu v oblasti mezinárodní prevence daňových úniků, vyhýbání se daňovým povinnostem či páchaní daňových podvodů, které mohou narušit integritu daňového systému, způsobit významné ztráty státních příjmů a ohrozit spravedlivou hospodářskou soutěž. Tato regulace sice souvisí především se sdílením daňových informací v oblasti platebního styku jako takového, nicméně řada mezinárodních kapitálových transakcí, které mohou mít významné daňové konsekvence, probíhá právě prostřednictvím korporátního úvěrování.

Česká právní úprava mezinárodní automatické výměny daňových informací prošla v poslední době řadou změn. Od roku 2016 je však tato problematika zkoncentrována do zákona o mezinárodní spolupráci při správě daní, o němž se autorka podrobněji zmíní dále. Pro objasnění příslušných souvislostí si však nejdříve dovoluji krátký exkurs do nedávného vývoje této právní úpravy, který je poměrně zajímavý. Dříve byla tato problematika řešena velmi stručně v ustanovení § 13 zákona o mezinárodní spolupráci při správě daní, přičemž české banky byly do mezinárodní výměny daňových informací zapojeny na základě ustanovení § 38fa zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Toto ustanovení však bankám stanovilo pouze povinnost informovat příslušného správce daně o výplatě, poukázání nebo připsání úhrady příjmu úrokového charakteru ve prospěch zahraničních daňových rezidentů. Ačkoliv tedy český právní řád úpravu mezinárodní spolupráce při správě daní znal, přičemž tuto problematiku řešily také některé předpisy práva Evropské unie či dohody o zamezení dvojího zdanění, nebyla tato úprava závazně harmonizována, a tudíž nebyla ani příliš efektivně prováděna.

Na nedostatek regulace v této oblasti poukázaly již v roce 2010 Spojené státy americké, které přijaly nový daňový zákon FATCA¹³⁷, který měl významně posílit obranu Spojených států amerických proti daňovým únikům. Hlavním účelem tohoto zákona bylo zamezit tomu, aby se daňoví rezidenti Spojených států amerických vyhnuli zdanění svých příjmů ve Spojených státech amerických tím, že tyto příjmy převedou na účty vedené zahraničními bankami či je investují do zahraničních aktiv. Daňový zákon FATCA tedy stanovil zahraničním bankám povinnost identifikovat „americké“ klienty, jejich účty a transakce a získané informace reportovat daňové autoritě Spojených států amerických. V případě, kdy by banka odmítla plnit tyto oznamovací povinnosti, uplatnila by se vůči ní sankce spočívající ve strhnutí 30% srážkové daně z jakékoliv příchozí „americké“ platby do této banky, což by samozřejmě ovlivnilo i splácení korporátních úvěrů z takovýchto „amerických“ zdrojů. V návaznosti na přijetí zákona FATCA proto byla dne 4. srpna 2014 v Praze podepsána mezi Českou republikou a Spojenými státy americkými Dohoda č. 72/2014 Sb.m.s., k níž byl přijat nový zákon o výměně informací o finančních účtech, jehož předmětem bylo zavázat české banky k reportování informací ohledně „amerických“ účtů českému správci daně, který měl tyto informace dále předat českému ústřednímu kontaktnímu orgánu, od něž putovaly ke kontaktnímu místu Spojených států amerických.

Obdobná iniciativa však proběhla také na půdě Evropské unie, kde byla přijata směrnice DAC a následně i její novela DAC II, jež se staly podkladem pro implementaci globálního standardu Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj pro výměnu informací v daňové oblasti¹³⁸ do právních řádů členských států EU/EHP. V České republice byly požadavky směrnice

---

¹³⁷ Zákon FATCA uložil zahraničním bankám povinnost uzavřít smlouvu s Úřadem pro daňovou správu Spojených států amerických (*Internal Revenue Service, IRS*), na základě které by se tyto zavázaly k monitorování peněžních toků na účtech amerických daňových rezidentů vedených těmito bankami a k reportování příslušných informací tomuto úřadu. Nicméně se ukázalo, že přímé poskytování informací bankami dle zákona FATCA je v konfliktu se zákony jednotlivých států upravujícími ochranu osobních údajů, bankovní tajemství či sdělování informací. Proto ministerstvo financí Spojených států amerických navrhlo alternativní model uzavírání mezinárodních smluv s jednotlivými státy, na jejichž základě by byly odstraněny překážky poskytování informací stanovené v lokálních jurisdikcích a bylo by umožněno aplikovat požadavky zákona FATCA plošně na všechny banky působící v příslušném smluvním státě. K této druhé variantě nakonec přistoupila i Česká republika Usnesení vlády České republiky č. 919/2012 ze dne 12. prosince 2012 o dalším postupu České republiky v souvislosti se zákonem přijatým Spojenými státy americkými za účelem boje proti daňovým únikům, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2012/usneseni-vlady-cr-c-9192012-10917>.

¹³⁸ Nový globální standard Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj pro výměnu informací v daňové oblasti je tvořen modelem dohody kompetentních orgánů a Společným standardem pro oznamování a náležitou péči v oblasti informací o finančních účtech (*Common Reporting Standard, CRS*). Viz Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. *Společný standard pro oznamování a náležitou péči v oblasti informací o finančních účtech (Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters)*. 2014, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/automaticexchange.htm>.

DAC II provedeny novelou¹³⁹ zákona o mezinárodní spolupráci při správě daní, která zároveň zrušila a nahradila zákon o výměně informací o finančních účtech.

Pro činnost korporátního úvěrování je pak podstatné to, že výše uvedená novela zákona o mezinárodní spolupráci při správě daní převzala ze zrušeného zákona o výměně informací o finančních účtech pojem oznamovaného účtu. Jeho definici totižto mohou splnit také úvěrové účty, prostřednictvím nichž jsou čerpány a spláceny korporátní úvěry. Proto jsou banky dle této právní úpravy povinny své korporátní klienty, jimž tyto účty poskytují, klasifikovat jakožto oznamované či neoznamované osoby a reportovat příslušné údaje týkající se těchto klientů českému Specializovanému finančnímu úřadu, který tyto informace dále předává Generálnímu finančnímu ředitelství. Pokud by však banky tyto své povinnosti neplnily, mohl by jim Specializovaný finanční úřad udělit pořádkovou pokutu až do výše 500 000 Kč v souladu s ustanovením § 13n zákona o mezinárodní spolupráci při správě daní.

2.7.2 Praní špinavých peněz a mezinárodní sankční opatření

Banky se při poskytování korporátních úvěrů vystavují také riziku, že prostředky z nich získané mohou být využity například na financování terorismu a dalších nezákonných činností anebo že se adresátem těchto prostředků stane osoba, na níž se vztahují mezinárodní sankce. Z tohoto důvodu se banky musí také v případě korporátního úvěrování zabývat regulací proti praní špinavých peněz či mezinárodními sankčními opatřeními.

Regulace proti praní špinavých peněz je v českém právním řádu upravena zákonem proti legalizaci výnosů a prováděcí AML vyhláškou¹⁴⁰, jež jsou harmonizovány s evropskou směrnicí AMLD. Tyto veřejnoprávní normy stanoví bankám řadu povinností, přičemž nejvýznamnější z nich je povinnost identifikace a kontroly klientů. Tuto povinnost banky musí plnit i v případě korporátního úvěrování, a to jak před uzavřením smlouvy o korporátním úvěru, kdy se tak obvykle děje v rámci posuzování úvěruhodnosti klientů, tak v průběhu úvěrového vztahu v rámci standardní kontroly podezřelých obchodů. Za porušení těchto povinností bankám hrozí sankce stanovené částí šestou zákona proti legalizaci výnosů. Příslušným orgánem k prvostupňovému

---

¹³⁹ Zákon č. 105/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti mezinárodní spolupráce při správě daní a zrušuje se zákon č. 330/2014 Sb., o výměně informací o finančních účtech se Spojenými státy americkými pro účely správy daní.

¹⁴⁰ Dále například také nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/847 ze dne 20. května 2015 o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a o zrušení nařízení (ES) č. 1781/2006. Touto problematikou se rovněž zabývají doporučení Finančního akčního výboru (*Financial Action Task Force*) zřízeného skupinou G-8 v roce 1989 pro potírání praní špinavých peněz.

projednání příslušného přestupku je pak vždy ten správní orgán, který příslušné porušení zjistil.¹⁴¹ Tímto orgánem bude nejčastěji Finanční analytický úřad, nicméně kontrolu nad plněním povinností stanovených zákonem proti legalizaci výnosů provádí v případě bank také Česká národní banka. Pokud by banky navíc svým jednáním umožnily legalizaci výnosů z trestné činnosti, mohly by být rovněž trestně odpovědné za spáchání trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti dle ustanovení § 217 trestního zákoníku.

Praní špinavých peněz souvisí také s prováděním mezinárodních sankcí.¹⁴² Ty lze obecně definovat jako „*příkaz či zákaz nebo omezení stanovené za účelem udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu*“¹⁴³, jež vyplývají z rozhodnutí příslušných autorit nebo právních předpisů. Českou právní úpravu v této oblasti zastřešuje zákon o provádění mezinárodních sankcí, který rovněž stanoví pravidla pro uplatňování mezinárodních sankcí v oblasti peněžních služeb a finančních trhů. Sankce v této oblasti pak mohou spočívat například v zákazu či omezení jakéhokoli poskytování peněžních prostředků nebo finančních anebo ekonomických zdrojů subjektu či osobě, na něž se vztahují mezinárodní sankce.¹⁴⁴ Banky tudíž musí také při poskytování korporátních úvěrů ověřovat, zda poskytnutím příslušného plnění nedojde k porušení příslušných sankčních ustanovení.

Aktuálně účinné mezinárodní sankce a seznamy osob, které podléhají sankcím, stanoví prováděcí předpisy¹⁴⁵, rozhodnutí Rady bezpečnosti Organizace spojených národů, přímo použitelné normy práva Evropské unie či společné postoje a jiná opatření přijatá v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie. Pokud banka poruší omezení nebo zákaz stanovený zákonem o provádění mezinárodních sankcí, může jí být Finančním analytickým úřadem udělena pokuta dle ustanovení § 18 tohoto zákona.

---

¹⁴¹ TVRDÝ, Jiří. § 52 [Obecná ustanovení o přestupcích]. In: TVRDÝ, Jiří. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 218. ISBN 978-80-7400-688-3.

¹⁴² Například ustanovení § 6, odstavce 2, písmene a) zákona proti legalizaci výnosů považuje za podezřelý obchod takový obchod, kdy je „*klientem nebo skutečným majitelem osoba, vůči níž Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí*“.

¹⁴³ Viz ustanovení § 2 zákona o provádění mezinárodních sankcí.

¹⁴⁴ Viz ustanovení § 5 zákona o provádění mezinárodních sankcí.

¹⁴⁵ Tímto prováděcím předpisem je prozatím jen Nařízení vlády České republiky č. 210/2008 Sb., k provedení zvláštních opatření k boji proti terorismu, ze dne 28. května 2008, v platném znění.

3 Úvěrový proces korporátních úvěrových obchodů

Úvěrový proces korporátních úvěrových obchodů je obvykle standardizovaným bankovním procesem, nicméně jeho průběh či podmínky se mohou u jednotlivých typů korporátních úvěrových obchodů lišit. Největší vliv na složitost úvěrového procesu má zejména to, zda je korporátní úvěrový obchod uzavírán pouze mezi jednou bankou a klientem či zda se jedná o syndikaci. Základní principy úvěrování jsou však pro všechny typy korporátních úvěrových obchodů více méně stejné.

Pro zjednodušení se v této a ve čtvrté části této rigorózní práce autorka zaměří pouze na bilaterální korporátní úvěry, na jejichž příkladu bude ilustrovat, jak se do jejich úvěrového procesu, přípravy a schvalování smluvní dokumentace či do průběhu jejich čerpání a splácení promítají požadavky bankovní regulace, případně i další veřejnoprávní úpravy. Tato finančněprávní úprava totižto vyžaduje, aby banky zajistily, že korporátní úvěry jsou vždy poskytovány na základě spolehlivých a jednoznačně stanovených kritérií a že postup pro jejich schvalování, změny či refinancování je zcela jasně stanoven.¹⁴⁶

Úvěrový proces bilaterálních korporátních úvěrů standardně začíná žádostí klienta o poskytnutí korporátního úvěru. Na základě této žádosti banka provádí úvěrovou analýzu (*Customer Due Diligence*), která zahrnuje posuzování úvěruschopnosti a úvěruhodnosti klienta, případně i dalších rizik, která mohou být s požadovaným úvěrováním spojena. Na základě výsledků této analýzy je úvěrovým oddělením banky (*Corporate Lending Department*) vyhotoven úvěrový návrh, v němž jsou stanoveny hlavní parametry požadovaného úvěrování a jeho rizik. Úvěrový návrh dále podléhá schválení ze strany oddělení řízení rizik (*Risk Management*) či dalších kontrolních útvarů banky. Po schválení úvěrového návrhu je úvěrovým oddělením obvykle zpracována nabídka úvěrování (*Indicative Term Sheet*), která je předložena klientovi.

Pokud je nabídka úvěrování klientem akceptována, následuje vyjednávání a kontraktace smluvní dokumentace, která již závazně upraví podmínky požadovaného korporátního úvěru a případně i jeho zajištění. Banka následně celý průběh korporátního úvěrového obchodu a dodržování jeho podmínek ze strany klienta sleduje a vyhodnocuje, případně také reaguje na související změny či problémy. Úvěrový proces pak končí řádným a včasným splacením poskytnutého plnění a uvolněním případného zajištění bankou.

---

¹⁴⁶ Ustanovení § 35, odstavce 1, písmene a) obezřetnostní vyhlášky č. 163/2014 Sb.

3.1 Žádost o poskytnutí korporátního úvěru a úvěrová analýza

Banky v případě bilaterálních úvěrových obchodů poskytovaných korporátní klientele obvykle samy aktivně vyhledávají potenciální klienty a zahajují s nimi prvotní kontakt. Pokud je klient shledán vhodným, banka mu umožní předložit žádost o poskytnutí korporátního úvěru, čímž dochází k zahájení úvěrového procesu. Žádost je klientem obvykle předkládána po předchozí konzultaci s bankou na příslušném formuláři. Je tomu tak proto, že veškeré podmínky uvedené v této žádosti musí reflektovat zásady úvěrové politiky banky, které vymezují povolené účely či využití korporátních úvěrů, jejich maximální a minimální výši či podmínky pro jejich trvání, splácení či zajištění.¹⁴⁷ Samozřejmostí je také to, že podmínky uvedené klientem v této žádosti musí být v souladu s příslušnými právními předpisy. Pokud žádost o poskytnutí korporátního úvěru některé z těchto požadavků nesplňuje, bývá bankou obvykle odmítnuta již v této fázi.

Avšak to, že klient vyhotoví žádost o poskytnutí korporátního úvěru v souladu s veškerými požadavky banky, ještě neznamená, že s ním banka požadovaný korporátní úvěrový obchod uzavře. Samotnému uzavření závazné smluvní dokumentace a poskytnutí požadovaného plnění totižto předchází ještě řada dalších kroků, jejichž hlavním cílem je zjistit a snížit rizika, která jsou s tímto obchodem spojena, případně která by mohla ohrozit jeho výhodnost či výnosnost. Mezi nejdůležitější z těchto kroků pak patří úvěrová analýza. V rámci ní banka vyhodnocuje zejména úvěrovatelnost klienta, která vyjadřuje kvalitu jeho finančních, ekonomických a právních charakteristik, které jsou důležitými indikátory jeho schopnosti a ochoty splnit svůj dluh z příslušného korporátního úvěrového obchodu vůči bance, a posuzuje další rizika související s tímto obchodem.¹⁴⁸

Přesnou osnovu či obsah úvěrové analýzy žádná regulace přímo neupravuje. Z tohoto důvodu si banky stanovují pravidla této analýzy samy ve svých vnitřních předpisech s ohledem na svůj rizikový apetit a úvěrovou politiku.¹⁴⁹ Při tom však musí klást důraz zejména na to, aby tato pravidla zahrnovala posouzení všech rizik korporátních úvěrových obchodů v rozsahu požadovaném bankovní a další veřejnoprávní regulací. Podrobnějším popisem jednotlivých částí úvěrové analýzy se dále zabývají následující podkapitoly této kapitoly.

---

¹⁴⁷ PLÍVA, Stanislav. *Bankovní obchody*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2009, s. 80. ISBN 978-807-3574-338.

¹⁴⁸ KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Řízení obchodních bank: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 75. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9381-7.

¹⁴⁹ DVOŘÁK, Petr. *Bankovnictví pro bankéře a klienty*. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005, s. 414. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-720-1515-X.

Výsledek úvěrové analýzy je hlavním podkladem pro vyhotovení úvěrového návrhu, který dále podléhá revizi a schválení ze strany příslušných oddělení banky. Jednotlivé části úvěrové analýzy však musí být vyhodnocovány a schvalovány různými odděleními banky, jelikož výkon funkce řízení rizik a výkon funkce compliance musí být vzájemně oddělen.¹⁵⁰ Část úvěrové analýzy, ve které je řešena úvěruhodnost korporátních klientů, je tudíž vyhodnocována a schvalována oddělením compliance, zatímco úvěrovým rizikem, případně i dalšími finančními riziky souvisejícími s požadovaným korporátním úvěrovým obchodem se zabývá oddělení řízení rizik. Posuzování dalších rizik, například právních rizik souvisejících se zajištěním korporátního úvěru, pak bývá konzultováno také s oddělením právním. Vyhodnocení výsledků úvěrové analýzy je shrnuto ve schválení (*Decision Sheet*), v němž mohou příslušná oddělení banky stanovit také další podmínky pro příslušný korporátní úvěrový obchod jako například dodatečné požadavky na zajištění či na doplnění specifických omezujících ustanovení do smluvní dokumentace.

Je-li úvěrový návrh schválen, úvěrové oddělení vypracuje nabídku úvěrování, v níž shrne všechny parametry požadovaného korporátního úvěru včetně všech dodatečných podmínek uvedených ve schválení. Tato nabídka je však právně nezávazná a nejedná se ani o návrh na uzavření smlouvy o budoucí smlouvě o korporátním úvěru.¹⁵¹ Proto tato nabídka obvykle obsahuje i řadu ustanovení, která mají omezit předšmluvní odpovědnost banky a limitovat případné nároky klientů z titulu náhrady újmy (*Disclaimer*).¹⁵² Na druhou stranu, tato nabídka je hlavním podkladem pro přípravu závazné smluvní dokumentace, jejíž vyjednávání a kontraktace je předmětem druhé fáze úvěrového procesu.

3.1.1 Posuzování úvěruschopnosti korporátních klientů

Základním pilířem úvěrové analýzy je posuzování takzvané úvěruschopnosti či bonity korporátních klientů. Definice úvěruschopnosti ve vztahu ke korporátnímu úvěrování v českém právním řádu chybí, nicméně například zákon o spotřebitelském úvěru v ustanovení § 3, odstavci 1, písmenu c) úvěruschopností rozumí posouzení schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr. Obdobně bychom tedy mohli vyložit pojem úvěruschopnosti i ve vztahu ke korporátním klientům jakožto posouzení jejich objektivní schopnosti splatit bance svůj dluh z korporátního úvěru, a to zejména s ohledem na jejich finanční a ekonomickou situaci.

---

¹⁵⁰ Ustanovení § 21 omezujících vyhlášky č. 163/2014 Sb.

¹⁵¹ LIŠKA, Petr a kol. *Bankovní obchody*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 153. ISBN 978-80-7478-510-8.

¹⁵² V případě korporátních klientů je možná maximální zákonná limitace náhrady újmy dle ustanovení § 2898 občanského zákoníku (tj. s výjimkou újmy způsobené úmyslně či z hrubé nedbalost banky).

Posuzování úvěruschopnosti souvisí zejména s úvěrovým rizikem korporátních úvěrových obchodů. Finančněprávní základ této povinnosti proto lze nalézt v obezřetnostní vyhlášce č. 163/2014 Sb. Ta v bodě 3 přílohy č. 3 stanoví, že banky jsou povinny ve vztahu k úvěrovému riziku ještě před sjednáním korporátního úvěrového obchodu zjistit veškeré informace, které jim umožní zhodnotit úvěruschopnost svých klientů. Bez takového posouzení jsou banky dokonce povinny sjednávání těchto obchodů zakázat. Konkrétní pravidla pro posuzování úvěruschopnosti korporátních klientů však tato vyhláška již nestanoví.

Systém pro posuzování úvěruschopnosti korporátních klientů může být u každé banky jiný. Jeho základem je však obvykle analýza finanční a majetkové situace příslušného klienta, která je dále doplněna například hodnocením jeho předmětu podnikání, kvality jeho managementu, jeho podílu na trhu či jeho vztahu s bankou. V případě zahraničních klientů mohou této analýze podléhat i další údaje týkající se makroekonomických či politických rizik země inkorporace příslušného klienta.¹⁵³ Banky tuto analýzu zpravidla provádí na základě údajů, které klient uvedl v žádosti o poskytnutí korporátního úvěru, které mají k dispozici z vlastních zdrojů anebo které zjistí z jiných zdrojů jako je například insolvenční rejstřík či Centrální registr úvěrů. Na základě této analýzy je příslušnému klientovi přiděleno úvěrové hodnocení (*Credit Scoring*) vyjádřené příslušným klasifikačním stupněm, k němuž jsou přiřazeny příslušné limity představující maximální mez úvěrového rizika, které je banka ve vztahu ke klientům s tímto klasifikačním stupněm ochotna akceptovat. Čím má klient lepší úvěrové hodnocení, tím je banka více ochotna s ním požadovaný korporátní úvěrový obchod uzavřít, případně mu nabídnout výhodnější cenu či podmínky úvěrování.

Úvěrové hodnocení však není pouze podkladem pro rozhodování banky o tom, zda a za jakých podmínek korporátní úvěrový obchod s daným klientem uzavře. Toto hodnocení je také podkladem pro výpočet kapitálových požadavků pro úvěrové riziko dle nařízení CRR. Banky mohou pro tyto účely provést buď svůj vlastní interní rating anebo mohou využít úvěrové hodnocení vypracované externí ratingovou agenturou. Externí úvěrové hodnocení však lze použít pouze v případě, že jej vypracovala či schválila externí ratingová agentura, která je certifikována či schválena v souladu s evropským nařízením NoRA.¹⁵⁴ Na druhou stranu toto nařízení zároveň stanoví, že uživatelé využívající tyto ratingy by se na ně neměli slepě spoléhat, „*ale měli by se co*

---

¹⁵³ KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Banky a bankovní obchody*. Vyd. 1. V Brně: Mendlova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2005, s. 34. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-715-7652-2.

¹⁵⁴ Viz článek 135 a následující nařízení CRR.

nejvíce snažit provádět vlastní analýzu a k využívání ratingů vždy přistupovat s přiměřenou náležitou opatrností“.¹⁵⁵ Z těchto důvodů používá většina českých bank pro stanovení úvěrového hodnocení především systém interních ratingů v rámci přístupu IRB. Používání tohoto přístupu však rovněž podléhá řadě pravidel.¹⁵⁶ Kromě toho, že použití přístupu IRB musí odsouhlasit Česká národní banka, musí být splněny také všechny požadavky stanovené v článku 142 a následujících nařízení CRR. Podle článku 144 tohoto nařízení pak banky musí například zajistit, že jejich systémy pro řízení a rating expozic úvěrového rizika jsou jednotné a spolehlivé a že zahrnují „smysluplné hodnocení charakteristik dlužníka a transakce, smysluplné rozlišení rizika a přesné a konzistentní kvantitativní odhady rizika“.¹⁵⁷

V této souvislosti ještě autorka dodává, že banky jsou povinny vyhodnocovat úvěruschopnost svých korporátních klientů nejen před poskytnutím korporátního úvěru, ale také po celou dobu jeho čerpání a splácení, jak je blíže popsáno v kapitole 4.1.1 této rigorózní práce. Každý korporátní klient je v souladu s článkem 431 nařízení CRR také oprávněn požádat o písemné vysvětlení svého úvěrového hodnocení stanoveného bankou, a to jak pro účely posouzení jeho žádosti o korporátní úvěr tak pro účely posuzování jeho již poskytnutého korporátního úvěru.

3.1.2 Posuzování úvěruhodnosti korporátních klientů

Vedle analýzy úvěruschopnosti jsou banky podle zákona o bankách¹⁵⁸ povinny zjišťovat a zpracovávat údaje o svých korporátních klientech také tak, aby mohly korporátní úvěrový obchod uskutečnit bez nepřiměřených právních či věcných rizik. Požadavek na prověřování nefinančních kvalit klientů stanoví také další veřejnoprávní normy jako je například zákon proti legalizaci výnosů. Banky proto při posuzování žádosti o korporátní úvěr zjišťují také identitu, důvěryhodnost, morální bezchybnost či právní způsobilost příslušného klienta, které lze souhrnně označit za jeho úvěruhodnost.¹⁵⁹

Stejně jako v případě úvěruschopnosti, ani v případě úvěruhodnosti není právními normami stanoven závazný postup pro její posuzování. Banky si tedy mohou proces pro posuzování úvěruhodnosti svých korporátních klientů nastavit dle svých potřeb, avšak vždy

---

¹⁵⁵ Viz bod (10) preambule nařízení NoRA.

¹⁵⁶ KADLČÁKOVÁ, Narcisa a Helena SŮVOVÁ. *Regulatorní a modelový přístup k úvěrovému riziku v bance*. Bankovníctví: Měnová politika. 2002, s. 16, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2002/cl_02_020321b.html.

¹⁵⁷ Viz článek 144, odstavec 1, písmeno a) nařízení CRR.

¹⁵⁸ Viz ustanovení § 37, odstavec 2 zákona o bankách.

¹⁵⁹ Viz také PAVELKA, František. *Úvěrové obchody: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2001, s. 104 a 107 a následující. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-726-5037-8.

v souladu s požadavky příslušné regulace. V bankovníctví je tento proces označován zkratkou KYC (*Know Your Customer*), přičemž obvykle zahrnuje analýzu klienta s ohledem na právní, compliance a další věcná rizika příslušného korporátního úvěrového obchodu.¹⁶⁰

Část analýzy úvěruhodnosti, ve které se banky zabývají prevencí compliance rizika před uzavřením korporátního úvěrového obchodu, zahrnuje především požadavky zákona proti legalizaci výnosů, zákona o provádění mezinárodních sankcí, zákona o mezinárodní spolupráci při správě daní, případně i zákona o centrální evidenci účtů.

Zákon proti legalizaci výnosů v této souvislosti bankám zejména ukládá povinnost identifikovat klienta, pokud obchod mezi ním a bankou převyší částku 1 000 EUR anebo pokud mezi nimi vznikne obchodní vztah.¹⁶¹ V případě korporátních úvěrových obchodů však budou obě tyto podmínky většinou splněny. Banky proto musí také u těchto obchodů provádět identifikaci všech svých klientů a veškerých osob, které s bankou jednájí jejich jménem.

Určitým problémem, s nímž se banky při provádění identifikace korporátních klientů setkávají, je to, že fyzické osoby jednáající za tyto klienty musí být identifikovány za fyzické přítomnosti. Tento požadavek se jeví problematickým zejména v případě, kdy banka nedisponuje na území České republiky širokou sítí poboček, v nichž by se taková osoba mohla nechat identifikovat, anebo v případě, kdy tato osoba pobývá v zahraničí, kde banka pobočku nemá vůbec. Možným řešením této situace je buď převzetí identifikace těchto osob od jiné banky anebo provedení zprostředkované identifikace prostřednictvím notáře či kontaktního místa veřejné správy. Další z možných cest by mohlo otevřít také ustanovení § 11, odstavce 7 zákona proti legalizaci výnosů, které umožňuje takzvanou identifikaci na dálku bez fyzické přítomnosti identifikované osoby. Tato možnost totižto byla nově rozšířena také na smlouvy o poskytnutí finančních služeb mezi bankami a právníckými osobami.¹⁶² Identifikace v takovém případě probíhá poskytnutím stanovených dokumentů bance a zasláním ověřovací platby. Tato možnost však mezi bankami stále vyvolává řadu otázek.¹⁶³ Do budoucna by tedy bylo dle názoru autorky

---

¹⁶⁰ VOLKOV, Michael. *AML Compliance: KYC and Due Diligence*. 2013, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <https://blog.volkovlaw.com/2013/06/aml-compliance-kyc-and-due-diligence/>

¹⁶¹ Ustanovení § 7 zákona proti legalizaci výnosů.

¹⁶² Viz také Finanční analytický útvar. *Identifikace klienta na dálku*. 23. června 2017, [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://www.financnianalytickyurad.cz/stanoviska-fau.html>.

¹⁶³ Například u klienta fyzické osoby je v případě jeho identifikace na dálku ověřovací platba bankou porovnávána s výpisem z účtu vedeným na jeho jméno u jiné banky. Tato ověřovací platba tedy dává bance určitou jistotu, protože lze očekávat, že předchozí banka při zřízení tohoto ověřovacího účtu rovněž provedla identifikaci tohoto klienta. V případě identifikace fyzických osob jednájících za korporátního klienta však banka porovnává ověřovací platbu pouze s účtem vedeným na jméno korporátního klienta. K takovému ověřovacímu účtu navíc nemusí mít

velmi vhodné tuto právní úpravu dále rozpracovat a nastavit zcela jasná pravidla pro provádění identifikace na dálku i pro tyto případy.

V rámci identifikace korporátních klientů musí banky ověřovat také například korporátní strukturu těchto klientů, identifikovat jejich ovládající osoby a skutečné majitele či zjistit, zda za ně nejednají politicky exponované osoby. Banky musí rovněž ověřit, zda tito klienti nespadají do kategorie osob, vůči nimž Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce, či zda nejsou daňovými rezidenty, které by musely reportovat v rámci mezinárodní spolupráce při správě daní.

Kromě výše uvedených compliance rizik musí banky v této fázi začít vyhodnocovat také právní rizika příslušného korporátního úvěrového obchodu, byť jsou tato obvykle spojována spíše až s fází uzavírání smlouvy o korporátním úvěru a zajišťovací dokumentace. Banky musí zejména začít sbírat informace o tom, zda je klient vůbec právně způsobilý požadovaný obchod uzavřít. To u korporátních klientů zahrnuje především ověřování jejich právní osobnosti a schopnosti činit vůči bance právně závazná, platná a vymahatelná právní jednání prostřednictvím svých zástupců. Banky tedy v rámci této analýzy zjišťují, zda je klient řádně založenou a existující korporací, případně zda mu nehrozí zrušení anebo jiná skutečnost, která by ohrožovala jeho existenci. Kromě toho je standardně ověřováno, zda uzavřením příslušného korporátního úvěrového obchodu s takovýmto klientem nedojde k porušení jeho zakladatelských dokumentů anebo zda jeho zakladatelské dokumenty či právní předpisy nevyžadují pro tyto účely další souhlasy či oprávnění. Samozřejmostí je také prověření, zda fyzické osoby jednající za tohoto klienta jsou plně svéprávné a oprávněné jej v této věci zastupovat.

Na základě výsledků analýzy úvěruhodnosti se banky obdobně jako v případě úvěruschopnosti rozhodují, zda požadovaný korporátní úvěrový obchod s příslušným klientem uzavřou, případně za jakých podmínek. Různá právní či compliance rizika však mohou mít na toto rozhodování různý vliv. Pokud by banka například nemohla provést identifikaci klienta, musí postupovat podle ustanovení § 15, odstavce 1 zákona proti legalizaci výnosů, který jí ukládá povinnost uskutečnění takového obchodu odmítnout. Vedle toho bance vzniká také povinnost podat oznámení podezřelého obchodu dle ustanovení § 6, odstavce 2, písmene c) zákona proti legalizaci výnosů.¹⁶⁴ Pokud však banka zjistí, že korporátní úvěrový obchod ohrožuje právní riziko

---

identifikovaná fyzická osoba ani dispoziční právo. Banka tedy v tomto případě výše uvedenou jistotu nemá, čímž se vystavuje riziku praní špinavých peněz.

¹⁶⁴ Finanční analytický útvar. *Aktualizovaná stanoviska k některým ustanovením zákona č. 253/2008 Sb. 3. srpna 2017*, [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://www.financnianalytickyurad.cz/stanoviska-fau.html>.

spočívající v tom, že klient pro uzavření tohoto obchodu potřebuje získat zvláštní souhlas anebo splnit jinou povinnost stanovenou právními předpisy¹⁶⁵, nebude to pro ni obvykle překážkou. Banka však bude uzavření takového obchodu získáním takového souhlasu či splněním této povinnosti předem podmiňovat.

3.1.3 Posuzování dalších rizik

Banky v rámci úvěrové analýzy vyhodnocují také řadu dalších rizik, která by mohla s požadovaným korporátním úvěrovým obchodem souviset. Při tom platí, že rozsah a míra zkoumání těchto dalších rizik je přímo úměrná výši a složitosti požadovaného obchodu.¹⁶⁶

Nejčastěji v této souvislosti půjde o vyhodnocování úrokového rizika podle druhu zvolné úrokové sazby či měnového rizika v případě cizoměnových úvěrů. V případě, že má být korporátní úvěrový obchod zajištěn, musí být rovněž prověřena kvalita a dostatečnost takového zajištění. Tato rizika však obvykle nebudou mít vliv na to, zda banka požadovaný obchod uzavře. Pokud je však banka zjistí, může po klientovi například požadovat doplnění zajištění anebo zřízení úrokového či měnového hedgingu.

Kromě těchto rizik může banka vyhodnocovat také například účel, pro který chce klient prostředky z korporátního úvěrového obchodu použít s ohledem na riziko reputační. Většina bank má totižto v rámci svých interních předpisů stanoveny seznamy podnikatelských činností, které financovat nechce právě s ohledem na svoji reputaci a dobré jméno na trhu. Typicky se bude jednat o společensky problémová odvětví jako je zbrojní, těžební či chemický průmysl. V takovém případě banka uzavření korporátního úvěrového obchodu obvykle odmítne.

3.2 Smlouva o korporátním úvěru

Druhým krokem v úvěrovém procesu bilaterálních korporátních úvěrových obchodů je sjednání a uzavření závazné smluvní dokumentace, na jejímž základě banka poskytne požadované úvěrování. Smluvní základ pro poskytování jakékoliv bankovní služby ostatně požaduje přímo zákon o bankách ve svém ustanovení § 37. Pro účely korporátních úvěrů pak přicházejí v úvahu dva smluvní typy upravené v občanském zákoníku, a to smlouva o úvěru a smlouva o zápůjčce.¹⁶⁷

---

¹⁶⁵ Například informační povinnost v případě konfliktu zájmů dle ustanovení § 54 a následujících zákona o obchodních korporacích.

¹⁶⁶ Viz také bod 4, příloha č. 3 obezřetnostní vyhlášky č. 163/2014 Sb.

¹⁶⁷ MAREK, Karel. *Smlouva o úvěru a smlouva o zápůjčce*. Daně a právo v praxi (Wolters Kluwer). 2014, č. 9, s. 40.

Vzhledem k tomu, že povaha korporátních úvěrových obchodů většinou spočívá v povinnosti rezervovat a na žádost klienta poskytnout v jeho prospěch peněžní prostředky do sjednané výše, přičemž klient má po sjednanou dobu právo, nikoliv však povinnost, tyto prostředky čerpat¹⁶⁸, používá se v české bankovní praxi nejčastěji smlouva o úvěru. Na rozdíl od smlouvy o zápůjčce má totižto smlouva o úvěru konsenzuální povahu¹⁶⁹ a může být tedy použita jako univerzální smlouva pro poskytování nahodilého čerpání peněžních prostředků dle potřeb klienta. Použití smlouvy o úvěru však nebrání ani to, že by peněžní prostředky byly klientovi fakticky poskytnuty bankou jednorázově již při podpisu smlouvy, což je typické právě pro smlouvu o zápůjčce. I taková smlouva totižto může být považována za smlouvu o úvěru, pokud bude obsahovat všechny její podstatné náležitosti.¹⁷⁰ Dalším důvodem pro použití smlouvy o úvěru je také fakt, že v případě korporátního úvěrování je čerpání peněžních prostředků prováděno takřka výhradně bezhotovostně, což není pro smlouvu o zápůjčce typické.¹⁷¹ Kromě toho, smlouva o úvěru musí být vždy úplatná¹⁷², což rovněž odpovídá standardní bankovní praxi úvěrování korporátní klientely. Navíc v případě kontokorentních úvěrů, které jsou korporátními klienty velmi často využívány zejména pro provozní financování, odkazuje ustanovení § 2665 občanského zákoníku přímo na použití smlouvy o úvěru.

Občanský zákoník upravuje smlouvu o úvěru v ustanovení § 2395 jako smlouvu, kterou se „*úvěřující zavazuje, že úvěrovanému poskytne na jeho požádání a v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky, a úvěrovaný se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky*“. Mezi podstatné náležitosti smlouvy o korporátním úvěru tedy patří povinnost banky na žádost klienta dočasně poskytnout peněžní prostředky v dohodnuté výši a povinnost klienta tyto peněžní prostředky bance vrátit a zaplatit jí za to úplatu ve formě úroků.

Podstatnou náležitostí smlouvy o úvěru naopak není písemná forma. Smlouva o korporátním úvěru by tedy mohla být z pohledu práva soukromého platně sjednána například i

---

¹⁶⁸ Viz rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 5. 2007, sp. zn. 32 Cdo 922/2007.

¹⁶⁹ Ke smlouvě o úvěru dojde, jakmile je účinně uzavřena, na rozdíl od smlouvy o (zá)půjčce, která vzniká až reálným předáním peněžních prostředků dlužníkovi, viz například rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 4. 2010, sp. zn. 21 Cdo 333/2009.

¹⁷⁰ Viz rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 780/2010.

¹⁷¹ Například rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 5. 2007, sp. zn. 32 Cdo 922/2007 ve svém odůvodnění uvádí, že v případě smlouvy o úvěru je možno poskytnout peněžní prostředky i převodem z účtu na účet, avšak na základě smlouvy o peněžité půjčce věřitel přenechává dlužníkovi peníze určené podle druhu, tedy pouze jako bankovky a mince. Toto rozhodnutí však lze považovat za již překonané další rozhodovací praxí Nejvyššího soudu České republiky, například rozsudkem Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 10. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3912/2010, který uvádí, že závazek věřitele ze smlouvy o peněžité půjčce je splněn jak předáním peněžních prostředků v hotovosti, tak bezhotovostně.

¹⁷² Viz rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. 32 Cdo 3516/2009.

ústně. Na druhou stranu, dle ustanovení § 11, odstavce 8 zákona o bankách jsou banky povinny vést agendu každé smlouvy o korporátním úvěru tak, aby byly schopny tyto smlouvy či další doklady s nimi související předložit na výzvu České národní banky bez zbytečného odkladu. Stejně tak jsou banky povinny doklady o uskutečněných korporátních úvěrových obchodech uschovávat po dobu nejméně 10 let¹⁷³, což je samozřejmě nejjednodušší a nejtransparentnější v případě písemné formy. Zákon o bankách v ustanovení § 11, odstavci 1 navíc stanoví, že banky jsou povinny informovat své klienty o podmínkách poskytování korporátních úvěrů v prostorách, v nichž poskytují své služby, v písemné formě. Pořizování písemné dokumentace lze tedy zcela nepochybně zařadit mezi požadavky bankovní regulace na obezřetnostní přístup bank ke korporátnímu úvěrování. Z těchto důvodů by měla být písemná forma smluv o korporátním úvěru bankami vždy vyžadována.¹⁷⁴

Občanský zákoník v ustanovení § 2396 a následujících upravuje i další náležitosti smlouvy o úvěru jako například ujednání o účelu úvěru či ujednání o podmínkách čerpání či splacení. Kromě toho se na smlouvu o úvěru použijí rovněž všeobecná ustanovení o závazcích upravená v ustanovení § 1721 občanského zákoníku. Tato úprava má však dispozitivní povahu, a tudíž je v případě korporátního úvěrování obvykle vyloučena a nahrazena ujednáními odpovídajícími podmínkám příslušného obchodu.

O obsahu a struktuře konkrétní smlouvy o korporátním úvěru rozhoduje například to, zda je příslušný úvěr peněžní či závazkový anebo zda je jednorázový či zda se jedná o více opakujících se úvěrů ve formě úvěrové linky. Například projektové financování korporátních klientů je typicky poskytováno ve formě termínovaných jednorázových peněžních úvěrů na základě smlouvy o korporátním úvěru se závazkem banky. Korporátní financování je však velmi často založeno na dlouhodobějším obchodním vztahu mezi bankou a klientem, v jehož průběhu tyto spolu realizují více úvěrových obchodů. V takovém případě banka s klientem obvykle sjedná smlouvu o poskytnutí úvěrového rámce¹⁷⁵, která obsahuje standardizované podmínky, za kterých je banka

---

¹⁷³ Viz ustanovení § 21, odstavec 2 zákona o bankách.

¹⁷⁴ ELEK, Štefan. § 2395 [Základní ustanovení]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Zvláštní část (§ 2055-3014)*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 700. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹⁷⁵ Smlouva o poskytnutí úvěrového rámce v případě korporátního financování velmi často nahrazuje standardní obchodní podmínky a ceníky bank. Tato smlouva totiž obvykle obsahuje i některé podstatné náležitosti smlouvy o úvěru, které následně platí pro všechny jednotlivé dílčí smlouvy. Banky dávají těmto smlouvám přednost také proto, že s nimi nejsou spojena omezení uvedená v ustanovení § 1751 a následujících občanského zákoníku, jako jsou například pravidla pro připojování obchodních podmínek k realizačním smlouvám, pravidla pro střet obchodních podmínek smluvních stran anebo pravidla pro takzvaná překvapivá ustanovení. Na druhou stranu určitou nevýhodou pro banky je to, že rámcová smlouva může být měněna pouze se souhlasem obou smluvních stran, zatímco v případě obchodních podmínek mohou banky tyto podmínky měnit jednostranně.

ochotna po stanovenou dobu uzavírat s klientem dílčí smlouvy o korporátním úvěru, na jejichž základě mu poskytne požadované plnění. Avšak smlouva o poskytnutí úvěrového rámce nestanoví pouze podmínky kontraktace těchto dílčích smluv. Velmi často obsahuje také podstatné náležitosti úvěru jako je například celkový úvěrový limit či povinnost platit úroky, případně také podmínky pro čerpání a splácení úvěru. Pokud se tedy banka s klientem nedohodne v dílčí smlouvě o korporátním úvěru jinak, stávají se součástí jejího obsahu také smluvní podmínky zahrnuté ve smlouvě o poskytnutí úvěrového rámce.¹⁷⁶

V této souvislosti je však nutno upozornit na to, že existuje ustálená judikatura Nejvyššího soudu České republiky, která stanoví, že sama rámcová smlouva nezakládá závazkový vztah a je tedy otázkou, zda je pro své smluvní strany vůbec závazná.¹⁷⁷ Při použití této judikatury by tedy šlo dojít až k závěru, že pohledávky a dluhy sjednané pouze v těle smlouvy o poskytnutí úvěrového rámce vůbec nevzniknou, což by pro výše uvedený způsob standardizace korporátního úvěrování znamenalo významný problém. S těmito závěry Nejvyššího soudu České republiky se však neztotožňuje například odborná literatura, která výslovně uvádí, že rámcové smlouvy závazné jsou, a tudíž na jejich základě mohou vznikat jak práva, tak povinnosti smluvních stran.¹⁷⁸ Rovněž nedává příliš smysl, aby občanský zákoník na jedné straně považoval obchodní podmínky jakožto jednu z forem standardizace obchodního vztahu za závaznou část obsahu smlouvy, zatímco standardizace v podobě rámcové smlouvy by byla považována za nezávaznou. Určité zmírnění tohoto problému lze sledovat také v jednom z novějších rozsudků Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5105/2014, který sice stále uvádí, že rámcová smlouva nezakládá závazkový vztah, nicméně k tomuto dále dodává, že samotná skutečnost, že smluvní strany označily smlouvu, jako smlouvu rámcovou nevylučuje, aby taková smlouva rovněž obsahovala povinnost banky uzavřít na základě žádosti klienta následné dílčí smlouvy a na jejich základě poskytnout požadované plnění. Ačkoliv je tedy v současnosti znatelný příklon k výkladu, že také rámcová smlouva může založit plnohodnotný závazek smluvních stran, je nutné upozornit na to, že tato problematika dosud není uspokojivě vyřešena.¹⁷⁹ Z tohoto důvodu by banky měly při uzavírání smluv o poskytnutí úvěrového rámce vzít tato právní rizika na vědomí a tyto smlouvy

---

¹⁷⁶ Viz usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. 9. 2014, sp. zn. 23 Cdo 1579/2014.

¹⁷⁷ Viz zejména rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 9. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1888/2007, jehož právní věta uvádí: „*Rámcová smlouva je tzv. nepojmenovanou smlouvou, která nezakládá závazkový vztah; pohledávky a závazky z ní nevznikají.*“

¹⁷⁸ HULMÁK, Milan. § 1724 [Smluvní vůle]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 16. ISBN 978-80-7400-535-0.

¹⁷⁹ Obdobně viz PŘÍKAZSKÁ, Monika. *Rámcové smlouvy po rekodifikaci*. *Obchodněprávní revue*. 2016, č. 9, s. 247-254.

strukturovat vždy tak, aby nedošlo k pochybám o vázanosti smluvních stran právy a povinnostmi v ní uvedenými.

Ať už je však korporátní úvěrový vztah mezi bankou a klientem zastřešen jakoukoliv konstrukcí smlouvy o korporátním úvěru, vždy zde musí být alespoň vymezeny smluvní strany a její předmět. Podstatnou součástí takovéto smlouvy je rovněž stanovení výše a měny úvěru, vymezení podmínek pro jeho čerpání a splácení a určení výše a způsobu výpočtu úroků a dalších poplatků.¹⁸⁰ Kromě těchto specifických ustanovení jsou obsahem smlouvy o korporátním úvěru obvykle také standardní soukromoprávní ujednání upravující například způsoby pro její změny či zásady pro doručování písemností.

Banky jakožto veřejnoprávně regulované subjekty musí navíc všechny své smlouvy přizpůsobit také požadavkům bankovní a další veřejnoprávní regulace. Z tohoto důvodu obsahují všechny bankovní smlouvy o korporátním úvěru také zvláštní ustanovení, jejichž účelem je prevence a ochrana bank před specifickými riziky těchto obchodů. Vzhledem k tomu, že tato ustanovení jsou pro úspěšnost každého korporátního úvěrového obchodu bank velmi důležitá, jsou jim vyhrazeny samostatné podkapitoly v kapitole věnující se finančněprávním požadavkům kladeným na smlouvu o korporátním úvěru v čtvrté části této rigorózní práce.

3.3 Zajištění korporátního úvěru

S fází sjednávání a uzavírání smlouvy o korporátním úvěru souvisí rovněž sjednávání a uzavírání zajišťovací dokumentace, která slouží zejména k zajištění úvěrového rizika příslušného úvěru.¹⁸¹ Jejím prostřednictvím si banky totižto mohou posílit svou pozici tak, že v případě, kdy klient úvěr řádně a včas nesplatí, mohou dosáhnout uspokojení svých pohledávek ze smlouvy o korporátním úvěru náhradním způsobem, tedy realizací zajištění.¹⁸²

Předmět a množství zajištění konkrétního korporátního úvěru závisí zejména na ratingu příslušného klienta a na druhu požadovaného financování. Například u projektového financování jsou bankami nejčastěji zajišťována aktiva, která chce klient v rámci příslušného projektu financovat. V případě akvizičního financování pak bývají předmětem zajištění akcie či podíly nabývané korporace, zatímco v případě realitního financování tvoří jistotu obvykle financované

---

¹⁸⁰ ELEK, Štefan. § 2395 [Základní ustanovení]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Zvláštní část (§ 2055-3014)*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 690. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹⁸¹ Kromě zjištění úvěrového rizika mohou banky v této fázi požadovat také sjednání zajištění dalších druhů rizik, zejména rizika měnového a úrokového. Pro tyto účely jsou sjednávány především různé zajišťovací deriváty a další formy hedgingu.

¹⁸² PLÍVA, Stanislav. *Bankovní obchody*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2009, s. 86. ISBN 978-807-3574-338.

nemovitosti. Provozní financování pak může být zajištěno v podstatě jakýmkoliv vhodným způsobem, případně může být poskytováno také bez zajištění (*Clean Basis*). Množství či kvalita poskytnutého zajištění pak hraje významnou roli v případě takzvaného *Asset Based* financování, kde tyto hodnoty určují výši dostupného úvěrového limitu (*Borrowing Base*).¹⁸³

Také způsoby zajištění korporátních úvěrů jsou velmi široké. Nejčastěji je však bankami pro tyto účely využíváno zajištění věcné ve formě zástavního práva či zajišťovacího převodu, případně také zajištění osobní ve formě ručitelského prohlášení či finanční záruky.

Zajištění formou zástavního práva je využíváno především v případě, kdy má být zástavou nemovitá věc, případně jednotlivé věci movité jako například stroje, pohledávky či cenné papíry. Velmi často dochází také k zástavě hromadných věcí, a to obvykle ve formě zásob, závodu či podílu. Výhodou zástavního práva je především to, že jím lze zajistit takřka veškeré obchodovatelné věci klienta, případně i věci, k nimž klient nabude vlastnické právo teprve v budoucnu, či dokonce i věci cizí. Určitou nevýhodou je naopak to, že zástavní smlouva musí být uzavřena vždy písemně (v některých případech dokonce ve formě notářského zápisu), což v praxi znesnadňuje především další změny zástavního práva. Občanský zákoník navíc pro vznik zástavního práva k většině typů zástav vyžaduje zápis tohoto práva do příslušné evidence, případně tento zápis požaduje alespoň pro zachování lepšího pořadí zástavního věřitele při jeho realizaci. Tyto povinnosti tudíž zřízení a vznik zástavního práva jakožto zajišťovacího institutu korporátních úvěrových obchodů zdržují a často i prodražují.

Zajišťovací převod je naproti zástavnímu právu využíván nejčastěji v případě, kdy má být předmětem zajištění soubor pohledávek z obchodního styku. Dosud se totižto neustálil názor mezi odbornou veřejností na to, zda je soubor pohledávek hromadnou věcí a zda lze tedy zástavní právo k takovéto zástavě zapsat do notářského rejstříku zástav.¹⁸⁴ Z tohoto důvodu je bankami pro tyto účely využíván právě zajišťovací převod, pro jehož vznik česká právní úprava zápis do jakékoliv evidence nepožaduje. Výhodou zajišťovacího převodu pohledávek je také to, že občanský zákoník nevyžaduje pro smlouvu o zajišťovacím převodu (na rozdíl od zástavní smlouvy) zvláštní

---

¹⁸³ NĚMEC, Robert. *Zajištění závazků podle nového občanského zákoníku*. Právní rádce. 2011, [online]. [cit. 2018-05-01]. Dostupné z:

<https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-52130100-zajisteni-zavazku-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku>.

¹⁸⁴ Výkladové stanovisko č. VS 3/2014 Prezidia Notářské komory České republiky ze dne 16. července 2104, [online]. [cit. 2018-05-01]. Dostupné z:

https://www.nkcr.cz/data/predpisy/vnitri-predpisy/vykladova-stanoviska/vs_3-2014.pdf.

formu.¹⁸⁵ Proto mohou být na jejím základě zajištěny také specifické pohledávky z obchodního styku, které vzniknou nahodile až v průběhu trvání úvěrového vztahu, a to bez nutnosti sjednávat změny smlouvy o zajišťovacím převodu v písemné formě.

Banky kromě výše uvedených případů reálného zajištění akceptují také osobní zajištění korporátních úvěrů. Nejčastěji je využíváno ručitelské prohlášení či finanční záruka¹⁸⁶, které za dluhy klienta vůči bance vystavuje jeho mateřská, případně také sesterská korporace. V některých korporátních úvěrových transakcích se lze setkat také s vystavováním takzvaných patronátních prohlášení (*Letter of Comfort*), ve kterých mateřská korporace prohlašuje, že úvěrovanému klientovi v případě problémů poskytne dodatečnou podporu. Takováto prohlášení jsou však právně nezávazná, a tudíž je do možností zajištění korporátních úvěrů v právním smyslu nelze v podstatě zařadit.

Pro účely zajištění korporátních úvěrů jsou často využívány také zajišťovací směnky anebo třeba vinkulace pojistného plnění. Velmi oblíbeným se stal také smluvní zákaz zřízení dalšího zástavního práva (*Negative Pledge*) zřizovaný jakožto věcné právo s působností *erga omnes*. V souvislosti s tímto institutem však v poslední době vznikla například otázka, zda je takovýto zákaz akceptovatelný s ohledem na úpravu občanského zákoníku o neúměrném zkrácení a lichvě zakazující takzvané přezajištění. Tato úprava se však nevztahuje na situace, v nichž je poskytovatelem jistoty podnikatel při svém podnikání. Proto není nutné se toto otázkou v případě korporátního úvěrování hlouběji zabývat.¹⁸⁷

Na volbu předmětu a způsobu zajištění korporátního úvěru má významný vliv také obezřetnostní regulace. Banky si totižto mohou ve vztahu k poskytnutému úvěrování vhodnou volbou zajištění významně snížit například kapitálové požadavky k úvěrovému riziku. Aby však určité zajištění mohlo být použito jakožto technika snižování úvěrového rizika, musí banka zajistit jeho způsobilost pro tyto účely dle požadavků stanovených v článku 194 a následujících nařízení CRR. Konkrétním finančněprávním požadavkům kladeným na zajišťovací dokumentaci a zajištění korporátního úvěru se proto blíže věnuje čtvrtá část této rigorózní práce.

---

¹⁸⁵ RICHTER, Tomáš. § 2040 [Povaha a forma smlouvy]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1271. ISBN 978-80-7400-535-0.

¹⁸⁶ Z pohledu českého práva je pro banky výhodnější jako zajištění korporátních úvěrů finanční záruka, která má neakcesorickou povahu, zatímco klienti spíše ocení akcesorickou povahu ručitelského prohlášení.

¹⁸⁷ Viz RICHTER, Tomáš. § 2010 [Zajištění a utvrzení dluhů, formy zajištění dluhů]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1242. ISBN 978-80-7400-535-0.

3.4 Čerpání a splácení korporátního úvěru

Po uzavření smlouvy o korporátním úvěru následuje poslední fáze úvěrového procesu, která zahrnuje zejména jeho čerpání a splácení. Konkrétní podmínky čerpání a splácení se odvíjí zejména od příslušného druhu korporátního úvěru a závisí na řadě dalších okolností, které vyplývají z obchodních zvyklostí na trhu korporátních úvěrů, z úvěrové praxe příslušné banky či z požadavků bankovní a další veřejnoprávní regulace.¹⁸⁸

Z tohoto důvodu musí banka ve smlouvě o korporátním úvěru podmínky jeho čerpání a splácení nastavit vždy tak, aby veškeré tyto požadavky plně reflektovaly. S tím pak souvisí také oprávnění banky čerpání korporátního úvěru odmítnout či zastavit anebo již načerpanou část tohoto úvěru předčasně zesplatnit v případě, kdy by tyto požadavky plněny nebyly. Vzhledem k tomu, že problematika čerpání a splácení je pro úspěšnost korporátního úvěru naprosto zásadní, zaměří se na ni autorka podrobněji v následujícím textu této rigorózní práce.

3.4.1 Čerpání korporátního úvěru

Podmínky čerpání úvěru jsou obecně upraveny zejména v ustanoveních § 2397 a § 2398 občanského zákoníku, nicméně banka a klient si mohou tyto podmínky dále upravit.¹⁸⁹ V případě korporátních úvěrů pak úprava těchto podmínek závisí například na tom, zda je úvěr komitovaný či nekomitovaný, zda je peněžitý či závazkový anebo zda banka vyžaduje před poskytnutím úvěru splnění dalších dodatečných podmínek ze strany klienta.

Z právní úpravy úvěru obsažené v ustanovení § 2395 občanského zákoníku vyplývá, že uzavřením smlouvy o úvěru vzniká klientovi právo žádat o úvěr, jenž koresponduje s povinností banky tento úvěr poskytnout. V případě standardní (komitované) smlouvy o korporátním úvěru tedy může klient žádat o jeho čerpání ihned po jejím uzavření a banka je povinna mu úvěr bez zbytečného odkladu poskytnout.¹⁹⁰ Pokud však klient s bankou uzavřel pro účely korporátního úvěrování nekomitovanou smlouvu o poskytnutí úvěrového rámce, může o úvěr obvykle požádat

---

¹⁸⁸ Při sjednávání podmínek čerpání a splácení, případně i dalších podmínek pro poskytování korporátních úvěrů se banky velmi často (i v případě bilaterálních smluv o korporátním úvěru) inspiroují LMA standardy, které jsou utvářeny dlouholetou úvěrovou praxí bank a které velmi rychle reagují na veškeré požadavky evropské legislativy.

¹⁸⁹ Jedná se o dispozitivní úpravu, obdobně také Nejvyšší soud České republiky stanovil, že smluvní strany si mohou v rámci zásady smluvní volnosti dohodnout způsob čerpání úvěru i nad rámec zákona (usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 32 Cdo 4955/2009).

¹⁹⁰ Úprava úvěru uvedená v občanském zákoníku nestanoví žádná pravidla pro počátek lhůty pro uplatnění práva na poskytnutí peněz. Není-li tedy ujednáno jinak, použije se ustanovení § 1958, odstavec 2 občanského zákoníku, viz ELEK, Štefan. § 2397 [Lhůta pro čerpání úvěru]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Zvláštní část (§ 2055-3014)*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 717. ISBN 978-80-7400-287-8.

také ihned, avšak banka mu jej musí poskytnout až po uzavření příslušné dílčí smlouvy o korporátním úvěru.

Klient tedy může o čerpání korporátního úvěru žádat v podstatě ihned poté, co s bankou uzavře příslušnou smlouvu, přičemž jedinou podmínkou, kterou musí dle občanského zákoníku splnit, je uplatnění příslušné žádosti o čerpání u banky v dohodnuté lhůtě, případně v době, kdy závazek z této smlouvy trvá.¹⁹¹ Obsahové či formální podmínky žádosti o čerpání však zákonem již stanoveny nejsou. Proto jsou obvykle dohodnuty přímo v konkrétní smlouvě o korporátním úvěru. Například u kontokorentních úvěrů představuje tuto žádost typicky platební příkaz, zatímco u záručních linek jde obvykle o specifickou žádost o vystavení bankovní záruky. Rovněž může být sjednáno, že korporátní úvěr bude uvolňován v předem dohodnutých termínech automaticky bez nutnosti podávat specifickou žádost. V takovém případě bude žádost o čerpání obsažena přímo v konkrétní smlouvě o korporátním úvěru. Obdobným případem bude také čerpání nekomitovaných linek na základě smlouvy o poskytnutí úvěrového rámce, kde je žádost o čerpání obvykle spojena s návrhem klienta na uzavření příslušné dílčí smlouvy o korporátním úvěru. Projev vůle klienta čerpat úvěr pak může být dokonce „*učiněn i konkludentně, např. tím, že plnění poskytnuté bankou na základě smlouvy o úvěru přijme*“.¹⁹²

Čerpání korporátních úvěrů je však kromě povinnosti uplatnit žádost o čerpání u banky obvykle podmíněno také splněním dalších podmínek. Těmito podmínkami jsou zejména odkládací podmínky (*Conditions Precedent*) a podmínky čerpání každé tranše korporátního úvěru (*Utilization Conditions*).¹⁹³ Pokud tyto podmínky nejsou splněny před prvním, respektive každým čerpáním korporátního úvěru, nemusí jej banka klientovi poskytnout, a to i v případě komitovaných linek. V některých případech mohou být stanoveny také následné podmínky čerpání (*Conditions Subsequent*), které však již nemají na úvěry, které byly načerpány před termínem jejich splnění, vliv. Nesplnění těchto následných podmínek je však obvykle případem porušení, na jehož základě může banka čerpání dalších úvěrů odmítnout a již načerpané úvěry okamžitě zesplatnit.

Seznam odkládacích podmínek obvykle tvoří přílohu smlouvy o korporátním úvěru, přičemž jejich hlavní funkcí je podmínit první čerpání úvěru předložením všech dokumentů,

---

¹⁹¹ Viz ustanovení § 2397 občanského zákoníku.

¹⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 6. 2006, sp. zn. 29 Odo 1595/2005.

¹⁹³ ELEK, Štefan. § 2397 [Lhůta pro čerpání úvěru]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Zvláštní část (§ 2055-3014)*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 717. ISBN 978-80-7400-287-8.

kterými banka dosud nedisponuje, avšak které jsou bankou nebo finančněprávní regulací pro takové čerpání vyžadovány. Charakter těchto podmínek je tedy typicky dokumentární, přičemž se jedná zejména o podmínku doložení podkladů potřebných pro další ověření úvěruschopnosti a úvěruhodnosti klienta, potvrzujících zřízení zajištění úvěru či potvrzujících udělení potřebných korporátních souhlasů.¹⁹⁴ Kromě dokumentárních odkládacích podmínek může smlouva o korporátním úvěru stanovit i faktické odkládací podmínky. Ty například stanoví, že čerpání úvěru bude umožněno, pokud budou pravdivá a správná všechna závazná prohlášení klienta či pokud nenastal a netrvá případ porušení.¹⁹⁵

Oproti odkládacím podmínkám, které musí být splněny vždy před prvním čerpáním korporátního úvěru, musí být podmínky čerpání každé tranše korporátního úvěru splněny v případě každého, tedy jak prvního, tak i každého následného čerpání. Každé čerpání korporátního úvěru je tedy dále podmíněno například povolenou měnou jeho čerpání, účelem jeho použití, délkou jeho splatnosti či celkovým počtem dosud načerpaných úvěrů. Pokud by tedy například požadované čerpání spolu s již načerpanými úvěry překročilo výši celkového úvěrového limitu sjednaného v příslušné smlouvě o korporátním úvěru, příslušná podmínka čerpání by nebyla splněna a banka by nebyla povinna takový úvěr poskytnout. Také tyto podmínky čerpání mají svůj obezřetnostní význam, jelikož umožňují bance nastavit mantinely čerpání tak, aby vyhověla příslušným požadavkům finančněprávní regulace.

Po splnění všech výše uvedených podmínek je banka povinna plnění z korporátního úvěru poskytnout ve sjednané lhůtě, případně (nebyla-li lhůta sjednána) bez zbytečného odkladu poté, co u ní klient uplatnil žádost o čerpání. Žádost o čerpání a poskytnutím plnění však pro banku nic nekončí, ale naopak začíná. Banka totižto musí po celou dobu úvěrového vztahu sledovat a vyhodnocovat rizika související s příslušným korporátním úvěrovým obchodem. Účelem tohoto sledování je rozpoznání úvěrů, jejichž návratnost by mohla být ohrožena, případně, které by se mohly stát pro banku jinak problematickými. Toto sledování ovšem není bankami prováděno pouze z jejich vlastní iniciativy pro zajištění řádné splatnosti jejich úvěrových pohledávek. Banky jej provádí zejména proto, jelikož to vyžaduje finančněprávní regulace. Například ve vztahu k úvěrovému riziku musí banky neustále sledovat a vyhodnocovat, zda u některé z jejich

---

¹⁹⁴ Typicky jde o předložení aktuálních účetních závěrek, podkladů pro KYC proceduru, podepsané zajišťovací dokumentace (případně včetně právního stanoviska dle článku 194 nařízení CRR) nebo korporátních souhlasů pro vyloučení konfliktu zájmů dle ustanovení § 54 a následujících zákona o obchodních korporacích.

¹⁹⁵ PROCTOR, Charles. *The law and practice of international banking*. New York: Oxford University Press, c2010, s. 370. ISBN 978-0-19-929186-1.

úvěrových expozic nenastalo selhání dlužníka. Úvěrové expozice v selhání totižto podléhají přísnějšímu režimu, který mimo jiné zahrnuje také požadavek na jejich vyšší kapitálové krytí.¹⁹⁶ Pokud tedy banka takovýto korporátní úvěr identifikuje včas, může přijmout vůči těmto rizikům potřebná opatření, která mohou v extrémních případech vyústit až v požadavek na mimořádné splacení takového úvěru ze strany banky.¹⁹⁷

3.4.2 Splácení a předčasné splacení korporátního úvěru klientem

Povinnost splatit korporátní úvěr je podstatnou náležitostí smlouvy o korporátním úvěru. Právní úprava obsažená v občanském zákoníku je však velmi kusá, jelikož pouze stanoví, že „*úvěrovaný vrátí úvěrujícímu poskytnuté peněžní prostředky v dohodnuté době, jinak do měsíce ode dne, kdy byl o vrácení požádán*“.¹⁹⁸ Rovněž zákon o bankách pouze stanoví, že úvěry jsou dočasné. Kdy či jakým způsobem má dojít k navrácení poskytnutých peněžních prostředků z úvěru bance, však již neupravuje. Z tohoto důvodu je nutné si konkrétní podmínky splacení korporátního úvěru sjednat přímo ve smlouvě o korporátním úvěru.

Jednotlivé podmínky splatnosti korporátních úvěrů se v bankovní praxi liší dle druhu poskytnutého úvěru. Například pro kontokorentní úvěry je obvyklá splatnost kdykoliv v průběhu úvěrového vztahu na požádání, zatímco revolvingové úvěry jsou v tomto období obvykle spláceny v předem dohodnutých splátkách. Termínované úvěry jsou naopak splatné až v průběhu období splácení, které následuje po období čerpání, a to v předem stanovených splátkách dle splátkového kalendáře. Záruční linky jsou pak splatné okamžitě poté, co banka z příslušné bankovní záruky plnila beneficiantovi. Kromě toho může být v případě některých korporátních úvěrů (typicky u kontokorentních či revolvingových linek) stanoven také den konečné splatnosti, k němuž musí klient veškeré načerpané a dosud nesplacené peněžní prostředky zcela splatit bez ohledu na to, jak předtím probíhalo splácení úvěru ve splátkách.¹⁹⁹

Vedle standardní řádné splatnosti mohou být korporátní úvěry splatné také mimořádně, a to buď z vůle klienta anebo z vůle banky. Možnost splatit úvěr předčasně z vůle klienta připouští občanský zákoník v druhém odstavci ustanovení § 2399. Toto ustanovení je však dispozitivní, proto jej lze dohodu banky a klienta vyloučit. Pokud je však tato možnost klientovi ponechána,

---

¹⁹⁶ Selhání dlužníka je definováno v článku 178 nařízení CRR. Výpočet rizikových vah pro expozice v selhání jsou uvedeny v článku 127 nařízení CRR.

¹⁹⁷ KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Banky a bankovní obchody*. Vyd. 1. V Brně: Mendlova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2005, s. 41. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-715-7652-2.

¹⁹⁸ Viz ustanovení § 2399 občanského zákoníku.

¹⁹⁹ ELEK, Štefan. *§ 2399 [Splacení úvěru a předčasné splacení úvěru]*. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Zvláštní část (§ 2055-3014)*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 725. ISBN 978-80-7400-287-8.

bývá spolu s ní rovněž sjednána povinnost klienta uhradit bance vzniklé náklady na přerušení financování (*Breakage Costs*). Tyto náklady pak odpovídají výši úroku (s vyloučením části úroku odpovídající marži), který by banka jinak obdržela za dobu ode dne předčasného splacení tohoto úvěru do posledního dne jeho úrokového období, či částce, která převyšuje částku, kterou by banka získala za takovou dobu uložení předčasně splacené částky jako depozita na mezibankovním trhu.

3.4.3 Mimořádné splacení korporátního úvěru z vůle banky

Z pohledu bank a plnění jejich povinností stanovených finančněprávní regulací je však mnohem podstatnější možnost žádat mimořádné splacení korporátních úvěrů. Tato možnost jim totižto umožňuje odmítnout či ukončit poskytování korporátních úvěrů, které se pro ně stanou rizikovými či jinak neakceptovatelnými. Mezi nástroje mimořádného splacení korporátních úvěrů, které mohou banky pro tyto účely využít, pak patří především povinné předčasné splacení úvěru a akcelerace jeho splatnosti.

Povinnost předčasného splacení korporátního úvěru je sjednávána především pro účely ochrany banky před compliance rizikem, případně i před rizikem úvěrovým či reputačním. Jedná se tedy o případy, kdy klient sice smlouvu o korporátním úvěru nijak neporuší, avšak kdy nastanou takové okolnosti, které bance neumožňují pokračovat v dalším poskytování korporátního úvěru. Klasickým příkladem je situace, kdy se plnění povinností ze smlouvy o korporátním úvěru stane pro banku protiprávním či kdy dojde ke změně kontroly klienta, která by mohla mít vliv na jeho úvěruhodnost či úvěruschopnost. V takovém případě je banka oprávněna okamžitě či ve sjednané lhůtě úvěrový příslib zrušit a úvěr předčasně zesplatnit (*Mandatory Prepayment Clause*).

Druhým případem povinného mimořádného splacení korporátního úvěru je akcelerace splatnosti, která slouží zejména k ochraně banky před případy, které by mohly negativně ovlivnit schopnost klienta plnit jeho povinnosti ze smlouvy o korporátním úvěru či jejího zajištění. Tyto případy jsou ve smlouvě o korporátním úvěru definovány jako případy porušení (*Events of Default*) a nejčastěji zahrnují případ prodlení klienta se splácením úvěru či jiných peněžitých dluhů z této smlouvy, případ porušení jakýchkoliv nepeněžitých povinností klienta či jeho závazných prohlášení z této smlouvy, případ křížového porušení či třeba případ klientova úpadku. Případ porušení je následně předpokladem pro použití zvláštního omezovacího ustanovení smlouvy o korporátním úvěru (*Acceleration Clause*), na jehož základě je banka oprávněna klientovi například oznámit, že okamžikem doručení takového oznámení vypovídá svou povinnost poskytovat mu

úvěr, pokud tato její povinnost v době doručení tohoto oznámení stále trvá²⁰⁰, či prohlásit některé či veškeré dlužné peněžní prostředky z úvěru za okamžitě splatné. Kromě výpovědi poskytnutí úvěru či okamžitého zesplatnění úvěru může banka úvěrový vztah také zcela předčasně ukončit výpovědí či odstoupením od smlouvy o korporátním úvěru dle podmínek sjednaných v této smlouvě či stanovených zákonem.

V oblasti korporátního úvěrování je však použití prostředků pro mimořádné splacení korporátních úvěrů z vůle banky či jiných způsobů pro předčasné ukončení korporátních úvěrových obchodů až finálním řešením extrémních situací. Použití takovýchto prostředků totiž upozorní i ostatní banky na problémy klienta, což jen prohloubí jeho platební neschopnost. Z těchto důvodů banky spíše přistupují k řešení takovýchto situací zpřísněním podmínek čerpání příslušného korporátního úvěru, zvýšením úroků a poplatků či stanovením povinnosti ke zřízení dodatečného zajištění.²⁰¹

4 Vybrané finančněprávní požadavky na korporátní úvěrové obchody

Bankovní podnikání doznalo po finanční krizi v roce 2007 mnoha změn. Krize totižto ukázala, jak velký vliv má na reálnou ekonomiku a její stabilitu právě bankovní sektor. Veřejnoprávní regulace bank se proto stala předmětem nejen odborné, ale také politické diskuse, a to zejména s cílem zajistit stabilitu bankovního systému, dostatečnou regulaci systémového rizika a posílit makroobezřetnostní politiku. Výsledkem těchto snah bylo zejména významné navýšení finančněprávních požadavků kladených na banky a jejich činnosti a posílení harmonizace bankovní regulace napříč všemi členskými státy EU/EHP, a to zejména v oblasti bankovní obezřetnosti.²⁰²

Tyto nové požadavky se samozřejmě promítly také do podoby bankovního korporátního úvěrování. Banky se tudíž musely v rámci svého úvěrového procesu korporátních úvěrových obchodů vypořádat s novými či vyššími kapitálovými požadavky, s vyššími náklady na udržování kvalitních likvidních aktiv pro účely pokrytí některých úvěrů anebo například s možností České národní banky využít své nové pravomoci v rámci ozdravných postupů a řešení krizí bank. Kromě

---

²⁰⁰ V tomto případě se ale nejedná o výpověď smlouvy o korporátním úvěru, ale pouze o výpověď poskytnutí úvěru, viz obdobně ELEK, Štefan. § 2397 [Lhůta pro čerpání úvěru]. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Zvláštní část (§ 2055-3014)*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 717. ISBN 978-80-7400-287-8.

²⁰¹ PROCTOR, Charles. *The law and practice of international banking*. New York: Oxford University Press, c2010, s. 382 a následující. ISBN 978-0-19-929186-1.

²⁰² BATES, Chris. *The Impact of Regulation*. In: VOISEY, Nicholas a kol. *The Loan book: the syndicated loan market through the credit crisis of 2007-2009 and the consequences and challenges for the future*. London: Loan Market Association, 2011, s. 206 a následující. ISBN 978-0-955-49731-5.

toho došlo v nedávné době také k novelizaci či přijetí dalších veřejnoprávních norem, na základě nichž banky musely úvěrový proces přizpůsobit například novým povinnostem v oblasti praní špinavých peněz či mezinárodních sankčních opatření.

Řadu z těchto nových povinností musí banky řešit již v první fázi úvěrového procesu, kdy v souvislosti s podáním žádosti o poskytnutí korporátního úvěru vyhodnocují úvěruschopnost a úvěruhodnost klienta a další rizika spojená s požadovaným úvěrem. Avšak vyhotovením úvěrové analýzy bankám tyto povinnosti zdaleka nekončí. Banky jsou totiž povinny sledovat a vyhodnocovat rizika korporátních úvěrových obchodů po celou dobu jejich trvání. Jeden z nejvýznamnějších nástrojů, které banky pro tyto účely využívají, pak představuje úvěrová a zajišťovací smluvní dokumentace. V jejich rámci však banky musí přijmout zvláštní opatření, která jim umožní zachovat si po celou dobu života korporátního úvěrového obchodu obezřetný přístup a vyhovět tak požadavkům kladeným na banky a jejich podnikání bankovní či další veřejnoprávní regulací.

Těmto opatřením se věnuje následující text. V něm jsou podrobně popsána zejména vybraná obezřetnostní ustanovení smlouvy o korporátním úvěru a dále také některá opatření související s finančněprávními požadavky kladenými na zajišťovací dokumentaci a zajištění korporátních úvěrů. Závěrem jsou uvedeny některé následky, které mohou nastat v případě, kdy banky tato opatření nepřijmou anebo kdy by byla přijatá opatření nedostatečná.

4.1 Finančněprávní požadavky a smlouva o korporátním úvěru

Smluvním základem bankovního korporátního úvěrování je smlouva o korporátním úvěru. Standardní právní úpravu úvěru obsaženou v občanském zákoníku však v případě této smlouvy doplňuje také řada zvláštních ustanovení. Některá z nich plynou ze specifické povahy korporátního úvěrování, jako je například jiný způsob čerpání či splácení jednotlivých druhů korporátních úvěrů. Značná část těchto zvláštních ustanovení je však do této smlouvy vtělována pro účely prevence rizik spojených s těmito obchody. Je tomu tak nejen proto, že banky jakožto podnikatelé chtějí ochránit své zájmy a maximalizovat zisk, ale zejména proto, že bankovní a další veřejnoprávní regulace bankám nařizuje provádět veškeré korporátní úvěrové obchody obezřetně.

Povinnost jednat obezřetně je explicitně vyjádřena v ustanovení § 12 zákona o bankách a je také základním požadavkem, který bankám stanoví bankovní regulace na úrovni práva Evropské

unie.²⁰³ Tato obecná povinnost je dále specifikována v obezřetnostních požadavcích vztahujících se na jednotlivá rizika korporátních úvěrových obchodů. Proto se lze ve smlouvách o korporátním úvěru nejčastěji setkat s obezřetnostními ustanoveními proti riziku úvěrovému, úrokovému a měnovému a proti riziku právnímu a compliance.

To, jaká obezřetnostní ustanovení má příslušná smlouva o korporátním úvěru obsahovat, není bankovní regulací závazně stanoveno. Jejich konkrétní seznam a obsah si proto banky zpravidla stanovují prostřednictvím svých interních předpisů ve vztahu k jednotlivým druhům korporátních úvěrů či skupinám klientů. Jedno však mají tato ustanovení společné – najít co nejvyváženější právní řešení, které bance poskytne ochranu před riziky příslušného obchodu a zajistí jí soulad s finančněprávními požadavky a zároveň neohrozí výnosnost takového obchodu a vztah banky s klientem. Banka by tedy měla tato obezřetnostní ustanovení nastavit vždy tak, aby je klient byl schopný dodržet a monitorovat a jejich případné porušení nahlásit bance. Není-li to možné, měla by banka zvážit jinou formu zajištění příslušných rizik. Může tak učinit například zřízením dodatečného zajištění k majetku klienta, snížením dostupné částky úvěru či změnou podmínek úvěrování.

4.1.1 Obezřetnostní ustanovení proti úvěrovému riziku

Mezi nejvýznamnější náležitosti korporátních úvěrových obchodů patří jejich dočasnost a návratnost. Splnění těchto náležitostí je však podmíněno platební schopností klientů a jejich vůlí splatit bance své dluhy z těchto obchodů. Z tohoto důvodu jsou banky povinny vyhodnocovat a řídit úvěrové riziko u všech poskytnutých korporátních úvěrů, a to v časovém horizontu zohledňujícím jejich splatnost.²⁰⁴ Jedním z prostředků pro řízení tohoto rizika je také zapracování specifických obezřetnostních ustanovení do smlouvy o korporátním úvěru, jejichž účelem je v závislosti na druhu poskytnutého úvěru, délce jeho splatnosti či typu protistrany zajistit finanční a ekonomickou stabilitu klienta a jeho zdroje pro splacení poskytnutého úvěru.

Mezi tato obezřetnostní ustanovení patří zejména ustanovení obsahující nepeněžité právní povinnosti klientů označované jako úvěrové kovenanty²⁰⁵ (*Covenants*), které lze dále rozdělit na kovenanty obecné, finanční či informační. Úvěrové kovenanty pak mohou být formulovány jako afirmativní či pozitivní, tedy stanovící určitou právní povinnost klienta konat, anebo restriktivní

---

²⁰³ ELEK, Štefan. § 12 [Provozní požadavky]. In: LIŠKA, Petr a kol. *Zákon o bankách: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 169. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-385-3.

²⁰⁴ Viz body 3., 5. či 8. přílohy č. 3 vyhlášky č. 163/2014 Sb.

²⁰⁵ Pojem kovenant je i v české bankovní v úvěrové praxi běžně používaným termínem pro označení právních povinností klienta ve smlouvě o korporátním úvěru.

či negativní, které naopak klientovi stanoví právní povinnost zdržet se určité činnosti anebo které tuto činnost klientovi přímo zakazují.

První z výše uvedených úvěrových kovenantů, tedy obecné kovenanty, klientovi nejčastěji stanoví pozitivní právní povinnost udržovat veškerý jeho majetek v nezměněném stavu, zachovat jeho předmět podnikání či zajistit, že jeho dluhy ze smlouvy o korporátním úvěru budou vždy uspokojovány nejméně ve stejném pořadí jako jeho ostatní současné i budoucí nezajištěné, nepodřízené a nepodmíněné dluhy (*Pari Passu*). Mezi negativními obecnými kovenanty se pak lze nejčastěji setkat s těmi, které zakotvují povinnost klienta nečinit cokoli, co by vedlo k prohlubování jeho finanční zadluženosti, případně které mu zakazují poskytovat jakékoliv úvěry, zápůjčky či ručení za dluhy třetích osob anebo které mu stanoví zákaz zřídit či připustit zřízení jakéhokoliv zajištění k jeho majetku (*Negative Pledge*).

S ohledem na úvěruschopnost klienta mohou být do smlouvy o korporátním úvěru zakomponovány také finanční kovenanty. Účelem těchto kovenantů je totižto stanovit povinnost klienta plnit po určité období vybrané finanční ukazatele jako například ukazatel platební schopnosti, ukazatel čistého jmění či ukazatel zadluženosti klienta garantující bance udržení určité míry jeho úvěruschopnosti.

S výše uvedeným pak souvisí také kovenanty informační. Ty mají bance především zajistit, že ji klient bude v pravidelných intervalech prostřednictvím zvláštních potvrzení (*Compliance Certificate*) informovat o tom, zda obecné a finanční kovenanty plní řádně a včas. Vedle povinnosti vystavovat tato potvrzení by měla smlouva o korporátním úvěru obsahovat také řadu dalších dílčích informačních povinností klienta jako například povinnost doručovat bance v předem stanovených termínech účetní závěrky a finanční výkazy či další informace týkající se jeho podnikatelské a finanční situace. Mezi základní informační kovenanty patří také ustanovení stanovící klientovi povinnost informovat banku o případech, kdy dojde k porušení úvěrových kovenantů. Pokud totižto klient přestane plnit své peněžité povinnosti z korporátního úvěru, dozví se o tom banka téměř vždy okamžitě. To ale neplatí v případě nepeněžitých povinností, tedy například i úvěrových kovenantů, u kterých mají banky velmi často problém případné neplnění včas zjistit.²⁰⁶ Informace o neplnění úvěrových kovenantů ovšem může banku včas upozornit na to, že příslušný úvěrový obchod je vystaven nadměrnému úvěrovému riziku, a umožnit jí oznámit vznik případu porušení. Vznik případu porušení banku následně opravňuje k tomu, aby klienta

---

²⁰⁶ PROCTOR, Charles. *The law and practice of international banking*. New York: Oxford University Press, c2010, s. 380. ISBN 978-0-19-929186-1.

vyzvala k okamžité nápravě takového porušení, případně aby požadovala mimořádné splacení korporátního úvěru prostřednictvím akcelerace jeho splatnosti a vyhnula se tak dalšímu úvěrovému riziku.

Kromě úvěrových kovenantů patří mezi typická obezřetnostní ustanovení proti úvěrovému riziku také ustanovení zakotvující právo banky bez souhlasu klienta postoupit či jinak převést její práva či povinnosti z korporátního úvěru anebo přímo celou smlouvu o korporátním úvěru na třetí osoby (*Transferability by Bank*). Hlavním smyslem tohoto ustanovení je umožnit bance opustit úvěrový vztah, který se pro ni stane z nějakého důvodu nevýhodným či rizikovým. Nejčastěji půjde o případy, kdy se banka bude chtít korporátního úvěru zbavit s ohledem na příliš vysoké kapitálové požadavky k úvěrovému riziku anebo pro účely snížení své úvěrové angažovanosti. Vyloučeny ovšem nejsou ani další důvody.²⁰⁷ Toto ustanovení tudíž musí být formulováno tak, aby banka byla v tomto svém právu co nejméně omezena. Na druhou stranu by však banka měla k využívání tohoto svého práva přistupovat vždy v souladu s oprávněným očekáváním klienta²⁰⁸ a měla by pečlivě zvážit, na jakou osobu úvěr postupuje či převádí.²⁰⁹ Banka by rovněž měla do smlouvy o korporátním úvěru zakotvit výslovný souhlas klienta se zpřístupněním veškerých informací nutných pro takovéto postoupení, které dle ustanovení § 38 zákona o bankách podléhají bankovnímu tajemství. Pokud však klient takový souhlas bance neudělí a banka úvěr postoupí z obezřetnostních důvodů, nebude takové postoupení považováno za neplatné.²¹⁰

4.1.2 Obezřetnostní ustanovení proti úrokovému a měnovému riziku

Při poskytování korporátních úvěrových obchodů musí banky rovněž zajistit odolnost těchto obchodů vůči tržním rizikům, a to zejména vůči riziku úrokovému a měnovému. Banky tak mohou učinit například zavedením vyvážené úrokové politiky, započítáváním rizikových přírážek do ceny úvěru s ohledem na jeho splatnost a měnu, zvýšením podílu poplatků, které nejsou vázány na úrokové sazby či měnu úvěru, anebo zřízením úrokového či měnového hedgingu.²¹¹ Proti těmto rizikům se však banky mohou účinně bránit také prostřednictvím obezřetnostních ustanovení

---

²⁰⁷ BUCHHEIT, Lee C. *How to negotiate Eurocurrency loan agreements*. 2nd edition. London: International Financial Law Review, 2000, s. 117. ISBN 978-18-5564-829-6.

²⁰⁸ PIHERA, Vlastimil. *Některé úvahy o bankovním tajemství*. Obchodněprávní revue. 2011, č. 2, s. 35.

²⁰⁹ Banka musí vzít v potaz také některá soukromoprávní omezení převoditelnosti úvěrových obchodů jako je například možnost klienta odmítnout osvobození banky od jejich povinností v rozsahu postoupení dle ustanovení § 1899 občanského zákoníku.

²¹⁰ Smlouva o postoupení není neplatná jen proto, že by banka takovým postoupením porušila bankovní tajemství, pokud banka postoupení učinila v rámci ochrany svých oprávněných zájmů či obezřetného hospodaření, viz rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. 29 Odo 1613/2005.

²¹¹ PAVELKA, František. *Úvěrové obchody: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2001, s. 167. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-726-5037-8.

sjednaných ve smlouvě o korporátním úvěru, jejichž hlavním účelem je přenesení těchto rizik nebo jejich části na klienta.

V případě úrokového rizika korporátních úvěrů je pro banku naprosto zásadní to, jaký způsob úročení si s klientem sjedná ve smlouvě o korporátním úvěru. Úrok je totižto tvořen součtem marže, která je odměnou banky za užívání úvěru klientem²¹², a úrokové sazby. Ta je odvozena od nákladů na financování úvěru²¹³, a tudíž právě s ní může být spojeno úrokové riziko. Pokud tedy banka stanoví úročení úvěru na základě fixní úrokové sazby, vystavuje se úrokovému riziku, že tržní úrokové sazby porostou, a ona tak v konečném důsledku vydělá méně, než kdyby úvěr poskytovala za aktuální tržní úrokové sazby. Obdobně však bude pro banku ztrátová situace, kdy úročení naváže na pohyblivou úrokovou sazbu, která následně poklesne, případně se dokonce dostane do záporných hodnot, v důsledku čehož klient bance zaplatí nižší úrok, než očekávala na počátku při sjednávání úvěru.²¹⁴ Konkrétní způsob stanovení úrokové sazby se proto nejčastěji odvíjí od délky trvání úvěru, kdy v případě kontokorentu či krátkodobých půjček je takřka výhradně stanovena úroková sazba jako pohyblivá, zatímco v případě dlouhodobých úvěrů může být v některých případech stanovena úroková sazba fixní. Obecně však lze shrnout, že pro korporátní úvěrové obchody je typická spíše pohyblivá úroková sazba.

Jak již bylo uvedeno výše, rizikem pohyblivé úrokové sazby je především možnost jejího snížení či dokonce dosažení záporné hodnoty. Z tohoto důvodu by měla smlouva o korporátním úvěru obsahovat mechanismy, jejichž účelem je zajistit, aby sjednaná úroková sazba za každých okolností plně pokryla náklady banky na financování poskytnutého úvěru a neohrozila očekávanou odměnu banky představovanou marží. Předmětem příslušných obezřetnostních ustanovení smlouvy o korporátním úvěru je proto především definování pohyblivé úrokové sazby tak, aby bylo bezpochyby jasné, o jakou sazbu se jedná a jak bude tato sazba v příslušný den stanovení sazby určena (*Base Rate Clause*). Výběr pohyblivé úrokové sazby pak závisí zejména na měně úvěru a na délce jeho úrokového období. Obvykle půjde o některou z referenčních úrokových sazeb IBOR²¹⁵, případně může být tato sazba stanovena jako index nákladů objektivně

---

²¹² Viz například rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 33 Odo 657/2005.

²¹³ PROCTOR, Charles. *The law and practice of international banking*. New York: Oxford University Press, c2010, s. 373. ISBN 978-0-19-929186-1.

²¹⁴ POLOUČEK, Stanislav. *Peníze, banky, finanční trhy*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 137. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-152-9.

²¹⁵ Například úrokovou sazbou v vztahu k CZK je sazba PRIBOR (*Prague InterBank Offered Rate*), která se vypočítává v souladu s aktuálními Pravidly pro referenční banky a výpočet (fixing) referenčních úrokových sazeb PRIBOR, která vydává Česká národní banka ve formě přílohy ke svému úřednímu sdělení. Referenční úroková sazba PRIBOR je stanovena na základě kotací referenčních bank, neboli cen, za které jsou referenční banky ochotny prodat

vynaložených bankou na financování příslušného úvěru prostřednictvím zdroje dohodnutého mezi bankou a klientem či jinak objektivně určeného bankou (*Cost of Funds*). Podle výběru referenční úrokové sazby pak banka musí rovněž zvolit další obezřetnostní ustanovení, která ji ochrání před výkyvy této sazby anebo před její nedostupností.

Pro případ nedostupnosti referenční úrokové sazby by banka měla do smlouvy o korporátním úvěru zakotvit především obezřetnostní ustanovení stanovící způsoby alternativního určení této sazby. Takovéto ustanovení pak může například stanovit, že v případě nedostupnosti referenční úrokové sazby pro určité úrokové období bude použita úroková sazba, která je výsledkem lineární interpolace mezi sazbami IBOR pro úroková období, která jsou tomuto úrokovému období nejbližší, avšak pro která je příslušný IBOR k dispozici. O něco větším problémem však bude situace, kdy nebude dostupná referenční úroková sazba pro příslušnou měnu úvěru. Pro takové případy je vhodné zahrnout do smlouvy o korporátním úvěru ustanovení o možnosti banky použít náhradní úrokovou sazbu odvozenou buď od aktuálních úrokových sazeb pro příslušnou měnu stanovených vybranými referenčními bankami anebo od indexu nákladů financování příslušného úvěru. Index nákladů financování lze využít také v případě poruchy trhu, která by způsobila nedostupnost všech referenčních úrokových sazeb anebo která by zapříčinila situaci, kdy by dostupnou referenční úrokovou sazbu převýšily skutečné náklady banky na financování příslušného úvěru.

U pohyblivé úrokové sazby je nutno myslet také na možnosti jejích výkyvů. Tyto výkyvy totižto mohou bance způsobit značné ztráty v případě, kdy zapříčiní pokles příslušné sazby oproti původnímu očekávání banky anebo kdy sazbu vychýlí do záporné hodnoty. Z tohoto důvodu je důležité do definice referenční úrokové sazby ve smlouvě o korporátním úvěru doplnit také obezřetnostní úpravu, která zajistí alespoň zastropování této sazby tak, aby její spodní hranice činila vždy nejméně nulu (*Zero Floor Clause*). Pokud smlouva o korporátním úvěru tuto úpravu neobsahuje, musí banka počítat s rizikem, že v případě záporné referenční úrokové sazby bude muset pokrýt dodatečně vzniklé náklady na financování úvěru ze své marže. V extrémním případě by pak mohla nastat i situace, kdy by banka v důsledku záporné referenční úrokové sazby dokonce platila za poskytnutí úvěru klientovi. Na druhou stranu, občanský zákoník stanoví jakožto základní definiční znak úvěru jeho úplatnost, a tedy ani nepředpokládá, že úrok by mohl být záporný.

---

jiné referenční bance mezibankovní depozitum. Příslušné referenční banky sdělují každý pracovní den své kotace kalkulačnímu agentovi, který následně provede výpočet (fixing) hodnot referenčních úrokových sazeb PRIBOR a výsledné sazby vyhlásí dle jednotlivých splatností úvěrů, viz Česká bankovní asociace. *Fakta o PRIBORU*. [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/cs/bankovni-sektor/zakladni-informace/fakta-o-priboru>.

Takovýto postup by byl rovněž v rozporu s ustanovením § 12, odstavec 2 zákona o bankách, který bankám stanoví zákaz uzavírat smlouvy, které jsou pro ně nevýhodné. Pokud by tedy došlo k uplatnění záporné referenční úrokové sazby a smlouva o korporátním úvěru by žádnou úpravu zastropování sazby neobsahovala, autorka se domnívá, že i přesto by byl klient povinen bance příslušný úrok uhradit alespoň v rozsahu vynaložených nákladů financování a marže.²¹⁶

Při čerpání a splácení korporátních úvěrů se banky mohou také velmi často potýkat s rizikem měnovým. Proto by měly v rámci svého obezřetného jednání ošetřit ve smlouvě o korporátním úvěru také toto riziko. Jedním z případů, kdy může měnové riziko korporátní úvěr ohrozit, je povolení jeho čerpání ve více různých měnách. Smlouva o korporátním úvěru totižto vždy stanoví maximální částku, kterou může klient načerpat, v základní měně úvěru (*Base Currency*), nicméně v případě víceměnových úvěrů je klientovi umožněno čerpat úvěr také v dalších měnách (*Optional Currencies*). V takovém případě pak může snadno dojít k situaci, kdy částka úvěru čerpaná v další měně přesáhne v důsledku kurzových změn maximální částku úvěru stanovenou v základní měně. Proto je vhodné pro tyto případy zpracovat do smlouvy o korporátním úvěru povinnost klienta ihned splatit bance jakoukoliv částku, která vznikla v důsledku takového překročení maximální částky úvěru.²¹⁷

K ohrožení korporátního úvěru měnovým rizikem může dojít také při jeho splácení. Může se totižto stát, že klient úvěr bance splatí v jiné měně, než ve které mu byl bankou poskytnut. Občanský zákoník v ustanovení § 2396 sice stanoví, že úvěr by měl být splacen ve stejné měně, v jaké byl poskytnut, nicméně toto ustanovení je dispozitivní. Rovněž Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí ze dne 29. 5. 2008, sp. zn. 33 Odo 454/2006 potvrdil, že ať byla ve smlouvě o půjčce sjednána určitá měna jako smluvní měna, neznamená to, že dlužník nemůže plnit věřiteli ve své národní měně, je-li tato měna na smluvní měnu směnitelná. Z tohoto důvodu by ve smlouvě o korporátním úvěru měla být výslovně uvedena pouze jedna smluvní měna, v níž má být provedena každá platba ze strany klienta. Na toto ujednání by pak mělo být navázáno obezřetnostní ustanovení, které stanoví, že pokud klient uhradí jakoukoliv splatnou částku úvěru v jiné měně než v příslušné smluvní měně, musí bance uhradit veškeré kurzové rozdíly a další náklady, které jí vzniknou v důsledku směny této jiné měny za smluvní měnu za měnový kurz dostupný v době

---

²¹⁶ Obdobně viz LIŠKA, Petr. *Je možné sjednat záporný úrok u vkladového vztahu?* Rekodifikace & Praxe (Wolters Kluwer). 2014, č. 12, s. 14, či ROŠOVÁ, Natálie a Jakub KARFILÁT. *Záporná úroková sazba a její vliv na banky a jejich klienty*. Epravo.cz. 2016, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zaporna-urokova-sazba-a-jeji-vliv-na-banky-a-jejich-klienty-101199.html>.

²¹⁷ PROCTOR, Charles. *The law and practice of international banking*. New York: Oxford University Press, c2010, s. 370. ISBN 978-0-19-929186-1.

obdržení této částky bankou (*Currency Indemnity Clause*). Na druhou stranu, součástí tohoto ustanovení obvykle bývá také ujednání o tom, že pokud obdržená částka po takovéto směně přesáhne částku, která má být uhrazena, banka příslušný rozdíl klientovi vrátí.²¹⁸

4.1.3 Obezřetnostní ustanovení proti riziku právnímu a riziku compliance

Riziky, kterým by měla být v souvislosti s obezřetnostními ustanoveními smlouvy o korporátním úvěru věnována pozornost, jsou také rizika právní a riziko compliance. Je sice pravda, že banky se při poskytování korporátního úvěrování se situacemi zahrnujícími tato rizika nesetkávají až tak často jako třeba v případě úvěrového rizika, nicméně následky těchto rizik bývají pro banky obvykle velmi vážné.²¹⁹

Základním předpokladem pro vyloučení právních rizik korporátního úvěru je to, že smlouva o korporátním úvěru bude platná a účinná, a to až do řádného splnění všech dluhů klienta z této smlouvy. Pro splnění tohoto předpokladu musí banka zejména zajistit soulad této smlouvy se všemi soukromoprávními a veřejnoprávními požadavky příslušného rozhodného práva a řádně ověřit právní způsobilost klienta tuto smlouvu s bankou uzavřít.

Posouzení právní způsobilosti korporátních klientů se obvykle liší dle toho, zda se jedná o klienta tuzemského anebo zahraničního. V případě tuzemských klientů si banky velmi často ověřují jejich právní způsobilost pouze nahlédnutím do příslušného veřejného rejstříku a jejich zakladatelského právního jednání uloženého ve sbírce listin. Pokud je však klient inkorporován v zahraničí, bývá bankami obvykle vyžadováno předložení závazného právního stanoviska potvrzujícího právní způsobilost klienta uzavřít smlouvu o korporátním úvěru dle příslušné jurisdikce (*Capacity Legal Opinion*).²²⁰

Problémem těchto právních stanovisek je však to, že jsou činěny pouze k datu svého vyhotovení, obsahují řadu podmínek a výhrad a jsou závislé na kvalitě, důvěryhodnosti a

---

²¹⁸ BUCHHEIT, Lee C. *How to negotiate Eurocurrency loan agreements*. 2nd edition. London: International Financial Law Review, 2000, s. 110 - 114. ISBN 978-18-5564-829-6.

²¹⁹ McCORMICK, Roger. *Legal risk in the financial markets*. 2nd edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 48. ISBN 978-0-19-957591-6.

²²⁰ Závazné právní stanovisko potvrzující právní způsobilost korporátních klientů je obvykle tvořeno ze čtyř částí, a to z úvodu, v němž je vymezena posuzovaná úvěrová transakce a smluvní dokumentace (*Introduction*); z předpokladů, za kterých je právní stanovisko prováděno (*Assumptions*); ze samotného právního stanoviska odpovídajícího na hlavní otázku, tedy zda je klient právně způsobilý uzavřít s bankou příslušnou smluvní dokumentaci, případně zda neexistují další právní požadavky či limity, které by jejímu uzavření ze strany klienta bránily (*Opinion*); a z výhrad či podmínek, které právní stanovisko limitují s ohledem na situace, které obvykle plynou z obecného práva a které nelze ovlivnit (*Qualifications*), obdobně viz například WRIGHT, Sue. *The handbook of international loan documentation*. 2nd edition. Palgrave Macmillan, 2014, s. 300. ISBN 978-1-137-46758-4.

odbornosti subjektu, který je vyhotovil. Banka se proto nemůže na takovéto stanovisko spoléhat bezvýhradně. Z tohoto důvodu by měla přímo do smlouvy o korporátním úvěru zakotvit i další opatření, která jí zajistí vyšší ochranu před právním rizikem spočívajícím v právní nezpůsobilosti klienta tuto smlouvu uzavřít a na jejím základě plnit bance. Mezi tato opatření patří zejména obezřetnostní ustanovení smlouvy o korporátním úvěru obsahující takzvaná závazná prohlášení (*Representations and Warranties*).

Tato závazná prohlášení lze rozdělit na ta s právní povahou, která se týkají právě úvěruhodnosti klientů a zajištění souvisejících právních rizik, a na ta s komerční povahou, která se spíše zabývají klientskou úvěruschopností a úvěrovým rizikem. Jako příklad závazného prohlášení s právní povahou lze uvést prohlášení klienta, že je řádně založenou a existující korporací a že má právní způsobilost příslušnou smlouvu o korporátním úvěru uzavřít a plnit veškeré povinnosti s tím související. Klient v rámci těchto prohlášení také velmi často potvrzuje, že získal veškeré korporátní souhlasy nutné pro uzavření příslušné smlouvy anebo že veškeré povinnosti plynoucí mu z této smlouvy jsou platné a vymahatelné. Oproti tomu typickým příkladem závazného prohlášení s komerčním charakterem je prohlášení klienta, že není stranou žádného soudního či jiného řízení, které by mohlo mít na plnění jeho povinností z příslušné smlouvy nepříznivý vliv.²²¹

Pro posílení ochrany banky před těmito právními riziky jsou tato závazná prohlášení velmi často formulována jako automaticky se opakující při každém čerpání úvěru či na začátku každého úrokového období (*Evergreen Warranties*). Tento koncept je využíván zejména v případě závazných prohlášení s právní povahou. V jejich případě by totiž klient měl být schopný zajistit jejich pravdivost po celou dobu trvání korporátního úvěru, případně by měl snadno zjistit jejich porušení. Pokud by se následně ukázalo, že tato závazná prohlášení jsou nepravdivá a takový stav nelze napravit, může se jednat o případ porušení smlouvy o korporátním úvěru s příslušnými následky. Na druhou stranu, některá z těchto závazných prohlášení se mohou stát při jejich dalších opakováních nepravdivými bez zavinění či vědomí klienta například z důvodu změny právních předpisů. Banka také může mít omezené možnosti jejich opakované plnění kontrolovat. Z tohoto důvodu je vhodnější nejdůležitější z těchto závazných prohlášení ve smlouvě o korporátním úvěru

---

²²¹ WOOD, Philip. *Law and practice of international finance series. International Loans Bonds, Guarantees, Legal Opinions*. 2nd edition. London: Thomson/Sweet & Maxwell, 2007, s. 65-66. ISBN 978-1-847-03208-9.

upravit tak, aby jejich porušení bylo přímo případem porušení anebo důvodem pro povinné předčasné splacení korporátního úvěru.²²²

Kromě posouzení právní způsobilosti klienta uzavřít smlouvu o korporátním úvěru musí banka rovněž zajistit, že tato smlouva bude uzavřena v souladu se zvoleným rozhodným právem a že splnění veškerých povinností klienta z této smlouvy bude moci vynutit cestou výkonu rozhodnutí v příslušné jurisdikci. Povinnost posuzovat rozhodné právo ostatně bankám ukládá také obezřetnostní vyhláška č. 163/2014 Sb.²²³, a to zejména je-li rozhodným právem právo zahraniční.

Dle nařízení Řím I závisí volba rozhodného práva korporátních úvěrových obchodů na dohodě banky a klienta. V případě tuzemských klientů je tudíž obvykle voleno jako rozhodné právo české. Pokud je však klientem právnická osoba inkorporovaná v zahraničí anebo pokud je u korporátního úvěrového obchodu přítomen jiný mezinárodní prvek, bývá jako rozhodné právo sjednáváno také jiné než české právo, případně také právo jiného než členského státu EU/EHP.²²⁴ Cizí rozhodné právo si však banka s klientem může zvolit také v situaci, kdy se všechny ostatní prvky významné pro korporátní úvěrový obchod v okamžiku volby tohoto práva nacházejí výhradně v České republice. Například může být dohodnuto, že smlouva o korporátním úvěru se řídí anglickým právem, jelikož si její strany přejí co nejvíce vycházet z LMA smluvních standardů, jejichž rozhodným právem je standardně právě právo anglické. Zde je však důležité zdůraznit, že volbou cizího rozhodného práva nelze obejít aplikaci ustanovení českého práva, respektive práva Evropské unie, která jsou kogentní či imperativní.²²⁵ Z tohoto důvodu není ani možné pro jinak zcela český korporátní úvěrový obchod volbou práva smlouvy o korporátním úvěru vyloučit použití bankovní regulace a dalších veřejnoprávních norem na úrovni českého práva, respektive práva Evropské unie.

Banka by při volbě rozhodného práva smlouvy o korporátním úvěru neměla také opomenout požadavky ustanovení § 148 zákona o ozdravných postupech a řešení krizí. Tato úprava totižto obsahuje povinnost bank zajistit ve smluvní dokumentaci odepisovatelného závazku uznání pravomoci České národní banky takovýto závazek konvertovat či odepsat, a to včetně

---

²²² WRIGHT, Sue. *The handbook of international loan documentation*. 2nd edition. Palgrave Macmillan, 2014, s. 154 a 156. ISBN 978-1-137-46758-4.

²²³ Bod 5., písmeno j) přílohy č. 3 obezřetnostní vyhlášky č. 163/2014 Sb.

²²⁴ V případě volby cizího práva jakožto rozhodného práva smlouvy o korporátním úvěru by mělo být bankami, které nemají interní právní expertízu v daném právním řádu, zajištěno také vyhotovení právního stanoviska pro účely posouzení právní účinnosti a vymahatelnosti příslušné smlouvy o korporátním úvěru v dané cizí jurisdikci (*Enforceability Legal Opinion*).

²²⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého*. Praha, C.H. Beck, 2009, s. 627-628. ISBN 978-80-7400-176-5.

zajištění souhlasu dotčeného klienta se závazností takového odpisu nebo konverze.²²⁶ Pokud se však jedná o odepisovatelné závazky, které se řídí právem členského státu EU/EHP, není plnění této povinnosti vyžadováno. Tato povinnost se proto uplatní jen na smlouvy o korporátním úvěru, které se řídí právem jiného než členského státu EU/EHP. V takovém případě tedy banka musí do smlouvy o korporátním úvěru zahrnout také obezřetnostní ustanovení (*Bail-In Clause*), prostřednictvím kterého klient uzná, že veškeré odepisovatelné závazky z této smlouvy mohou podléhat pravomocem České národní banky k jejich odpisu či konverzi, a udělí souhlas s tím, že výkon těchto pravomocí pro něj bude závazný, a to včetně případu, kdy v důsledku toho dojde ke změnám příslušného obchodu²²⁷. Konkrétní obsahové náležitosti tohoto obezřetnostního ustanovení dále upravuje Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1075 ve svém článku 44.²²⁸ V této souvislosti lze ještě dodat, že toto obezřetnostní ustanovení může nabýt v bankovní praxi na významu okamžikem, kdy Velká Británie vystoupí z Evropské unie, jelikož řada i bilaterálních korporátních úvěrových obchodů se řídí, případně se v budoucnu může řídit, anglickým právem.

Nicméně, ať už se banka s klientem rozhodne pro jakékoliv rozhodné právo, měla by vždy zajistit, aby zvolené právo bylo jasně a přímo sjednáno v textu smlouvy o korporátním úvěru. Kromě toho by si banka s klientem měla výslovně sjednat také rozhodné právo pro mimosmluvní závazky vyplývající z příslušného korporátního úvěrového obchodu. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 totiž stanoví, že rozhodným právem například pro mimosmluvní závazkové vztahy z civilních deliktů je právo země, kde škoda vznikla. Touto zemí však může být zcela jiná země, než země rozhodného práva smlouvy o korporátním úvěru. Bez určení rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové vztahy tedy může dojít k aplikaci různých právních řádů v rámci téhož korporátního úvěrového obchodu, což bance může přinést právní nejistotu a s tím související právní rizika.

S volbou rozhodného práva smlouvy o korporátním úvěru souvisí také určení soudní pravomoci pro rozhodování souvisejících sporů. V případě české jurisdikce může být tato

---

²²⁶ Tato povinnost se vztahuje na veškeré odepisovatelné závazky vytvořené po 1. lednu 2016, bez ohledu na to, zda byly vytvořeny podle smlouvy o korporátním úvěru uzavřené před či po tomto datu, případně i na odepisovatelné závazky vytvořené před tímto datem, pokud byla relevantní smlouva o korporátním úvěru sice uzavřena před tímto datem, ale po tomto datu byla podstatně změněna.

²²⁷ Článek 55 směrnice BRRD.

²²⁸ Loan Market Association. *The Recommended Form of Bail-in Clause and Users Guide*. 2016, s. 10 a následující, [online]. [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <http://www.lma.eu.com/documents-guidelines/documents/category/bailin-clause>.

pravomoc přiznána buď obecným soudům²²⁹, nebo soudům rozhodčím. Rozhodování sporů finančním arbitrem se však v případě korporátních klientů neuplatní, jelikož zákon o finančním arbitrovi tuto pravomoc přiznává pouze pro rozhodování sporů se spotřebiteli. Česká jurisdikce může být zvolena také v případě přítomnosti mezinárodního prvku, což umožňuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012, které obdobně jako nařízení Řím I umožňuje pro smlouvy s korporátními klienty svobodnou volbu sudiště. Na druhou stranu, česká banka bude znát nejlépe české právo a rovněž bude většinu sporů řešit u českých soudů, které budou české právo vykládat a aplikovat lépe, nežli právo cizí. Proto by banka měla vzít na vědomí, že jí volba cizího práva či cizí jurisdikce může přinést řadu komplikací a zvýšené náklady na soudní řízení.²³⁰

Vedle obezřetnostních ustanovení proti právním rizikům by smlouva o korporátním úvěru měla obsahovat také obezřetnostní ustanovení, která bance poskytnou ochranu před rizikem compliance. Obsahem těchto obezřetnostních ustanovení pak jsou mechanismy, které bance umožňují předcházet ztrátám, které by banka mohla utrpět v důsledku toho, že poskytne korporátní úvěr anebo splní jakoukoli jinou povinnost ze smlouvy o korporátním úvěru, ačkoliv jí to bylo příslušnými právními předpisy zakázáno či omezeno.

Základem této obezřetnostní úpravy je ustanovení smlouvy o korporátním úvěru, které zakládá bance určitá oprávnění v případě, kdy se pro ni stane plnění jejích povinností z této smlouvy protiprávním (*Illegality Clause*). Tato oprávnění spočívají v možnosti banky buď vypovědět svou povinnost poskytovat klientovi dosud nečerpaný úvěr či jeho část anebo žádat povinné předčasné splacení úvěru či jeho části, který byl klientem již načerpán.²³¹ V souvislosti s tímto ustanovením je však někdy diskutována otázka, v jakých případech jej lze použít. Nejčastější odpovědí na tuto otázku je ochrana banky před mezinárodními sankcemi uvalenými na její klienty, opatřeními proti legalizaci výnosů z trestné činnosti či povinnostmi bank v souvislosti s mezinárodní spoluprací při správě daní. Toto ustanovení však může skýtat také možnost vyvázat se z dalšího poskytování korporátního úvěru například pobočkám zahraničních bank působícím

---

²²⁹ V případě korporátních klientů je obvykle možné použití prorogace pro určení místní příslušnosti soudů prvního stupně v souladu s ustanovením § 89a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, což bývá českými bankami poměrně často využíváno.

²³⁰ VALOVÁ, Iva. *Volba práva ve světle předpisů EU*. Epravo.cz. 2013, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/volba-prava-ve-svetle-predpisu-eu-87851.html>.

²³¹ BUCHHEIT, Lee C. *How to negotiate Eurocurrency loan agreements*. 2nd edition. London: International Financial Law Review, 2000, s. 49. ISBN 978-18-5564-829-6.

v České republice, které poskytnou klientovi úvěr sice v souladu s českým právem, avšak v rozporu s požadavky právního řádu vztahujícího se na jejich zahraniční zřizovatele.²³²

Kromě tohoto základního obezřetnostního ustanovení proti compliance riziku by smlouva o korporátním úvěru měla také obsahovat ustanovení stanovící podmínku čerpání úvěru pouze pro předem stanovený účel (*Purpose Clause*). Takovéto obezřetnostní ustanovení totižto umožní bance alespoň smluvně omezit možnost použití peněžních prostředků z korporátního úvěru pro zákonem zakázané účely jako je například financování terorizmu. Porušení tohoto ustanovení by pak mělo být ve smlouvě o korporátním úvěru konstruováno jako případ porušení s možností banky požadovat mimořádné splacení úvěru formou akcelerace jeho splatnosti. Obdobný smysl mají také obezřetnostní ustanovení zakazující či omezující změnu kontroly klienta (*Change of Control Clause*)²³³ či zakazující postupitelnost anebo převoditelnost jeho práv a povinností ze smlouvy o korporátním úvěru či celé této smlouvy na třetí osoby (*Transferability by Client*). Díky těmto ustanovením totižto banka může předejít situacím, kdy by se jejím klientem v důsledku takové změny či postoupení anebo převodu stala osoba, která například podléhá mezinárodním sankcím. Porušení obezřetnostního ustanovení zakazujícího změnu kontroly klienta může být ve smlouvě o korporátním úvěru zařazeno buď mezi případy porušení jako v případě porušení účelu úvěru anebo může být spojeno přímo s povinným předčasným splacením úvěru jako v případě protiprávnosti. Porušení zákazu postupitelnosti či převoditelnosti úvěru klientem je pak porušením smlouvy o korporátním úvěru s příslušnými soukromoprávními následky dle konkrétního případu.²³⁴

Compliance riziku se banka může vystavit také v případě, kdy korporátní úvěr sice poskytne v souladu se všemi požadavky příslušné jurisdikce, avšak kdy jí při poskytování či splácení takového úvěru vzniknou dodatečné náklady v důsledku dodržování těchto norem či z důvodu přijetí norem nových, jejich změn anebo změn jejich výkladu. Pokud banka o těchto zvýšených nákladech ví již při uzavírání smlouvy o korporátním úvěru, může je jednoduše

---

²³² Obdobně viz PROCTOR, Charles. *The law and practice of international banking*. New York: Oxford University Press, c2010, s. 371. ISBN 978-0-19-929186-1.

²³³ Změna kontroly obvykle nastává změnou ovládající osoby klienta ve smyslu zákona o obchodních korporacích či ovlivněním klienta jinou osobou, než je jeho ovládající osoba.

²³⁴ Například v případě smluvního zákazu postoupení pohledávek aktuálně není mezi odbornou veřejností shoda, zda jeho porušení působí absolutní neplatnost příslušné smlouvy o postoupení, jak tomu bylo dle starého občanského zákoníku a související judikatury (viz například rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2. 2006, sp. zn. 29 Odo 882/2005), anebo zda je tato neplatnost pouze relativní, čemuž by spíše odpovídala koncepce současného občanského zákoníku, viz také SZOSTOK, David. *Porušení zákazu postoupení pohledávky*. Soukromé právo (Wolters Kluwer). 2017, č. 6, s. 13.

započítat jako rizikovou přírážku k marži. Pokud však tyto náklady vzniknou až po uzavření příslušné smlouvy, nemůže je banka ve většině případů k marži přičíst bez souhlasu klienta, jelikož k takové změně úročení nebude mít zpravidla objektivní důvod jako v případě změny tržních úrokových sazeb.²³⁵ Z tohoto důvodu by měla smlouva o korporátním úvěru obsahovat obezřetnostní ustanovení, které zakotví povinnost klienta tyto náklady pokrýt anebo banku za jejich vznik odškodnit (*Increased Costs Clause*). Jako příklad využití tohoto obezřetnostního ustanovení lze uvést zejména zavedení kapitálových požadavků dle pravidel Basel III a na ně navazující evropské regulace. Tato regulace je však již nyní v účinnosti, proto dnes připadá v úvahu využití tohoto ustanovení pouze pro případy, kdy je zavádění kapitálových požadavků dle nařízení CRR nastaveno jako postupné (jako je tomu třeba u ukazatele krytí likvidity LCR) anebo kdy u již zavedených kapitálových požadavků dojde ke změně jejich právní interpretace.²³⁶ V praxi však zvýšené náklady obvykle bankami beztak vymáhány nebudou s ohledem na zachování dobrých vztahů s klientem.²³⁷ Z tohoto důvodu má toto ustanovení spíše preventivní povahu.

4.2 Finančněprávní požadavky na zajištění korporátního úvěru

S korporátními úvěrovými obchody velmi úzce souvisí také problematika jejich zajištění. Jeho hlavní funkcí je posílení jistoty banky, že její úvěrová pohledávka bude i v případě selhání klienta řádně splněna. Zajištění tedy zvyšuje úvěrovou kvalitu korporátního úvěru, respektive snižuje míru souvisejících rizik, a to zejména rizika úvěrového. Proto také bankovní regulace v rámci požadavků na řízení úvěrového rizika korporátních úvěrů umožňuje bankám využít zajištění jakožto techniky pro snížení tohoto rizika, a tedy i pro snížení příslušných kapitálových požadavků.

Na druhou stranu, banky mohou účinky zajištění ve snaze snížit si náklady na kapitálové požadavky nepřiměřeně nadhodnocovat či zneužívat. Z tohoto důvodu bankovní regulace obsahuje také právní úpravu, která stanoví minimální požadavky kladené na jednotlivé formy

---

²³⁵ Dle rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 1000/2004 lze za objektivní důvody pro jednostrannou změnu úročení považovat pouze faktory, které banka nemůže ovlivnit. Dle tohoto rozhodnutí však takovýmto důvodem není změna ceny vlastních zdrojů, která může být způsobena právě kapitálovými přírážkami.

²³⁶ WRIGHT, Sue. *The handbook of international loan documentation*. 2nd edition. Palgrave Macmillan, 2014, s. 137. ISBN 978-1-137-46758-4.

²³⁷ PROCTOR, Charles. *The law and practice of international banking*. New York: Oxford University Press, c2010, s. 375. ISBN 978-0-19-929186-1.

zajištění korporátních úvěrů a na jejich způsobilost a použitelnost jakožto techniky snižování úvěrového rizika.

Mezi finančněprávní požadavky kladené na zajištění tudíž patří například povinnost bank zajistit, že bude dostatečné a kvalitní.²³⁸ Nejdůležitější z těchto požadavků je však uveden v článku 194 nařízení CRR, který v prvním pododstavci prvního odstavce stanoví, že „*technika používaná pro zajištění úvěrového rizika spolu s provedenými akcemi a kroky, jakož i postupy a zásadami realizovanými institucí poskytující úvěr musí vést k vytvoření takových ujednání o zajištění úvěrového rizika, která jsou právně účinná a vymahatelná podle všech příslušných právních rádu*“. Důležitost posuzování právní účinnosti a vymahatelnosti použitých ujednání o zajištění je dále podpořena právní úpravou uvedenou v druhém pododstavci prvního odstavce článku 194 nařízení CRR, která bankám stanoví povinnost zajistit a na žádost České národní banky či jiného příslušného orgánu předložit nejaktuálnější verzi nezávislého, písemného a odůvodněného zvláštního právního stanoviska, z něhož při takovém posuzování vycházely. Konkrétní podmínky na obsah či způsob vydání takového právního stanoviska však nařízení CRR již nestanoví, což v bankovní právní praxi vyvolalo celou řadu otázek.

Jednou z těchto otázek je například to, zda banka musí v rámci zachování nezávislosti tohoto právního stanoviska zadávat jeho zpracování externím právním poradcům. Na tento dotaz²³⁹ odpověděl Evropský orgán pro bankovníctví tak, že pro tyto účely je dostačující právní stanovisko vypracované interním právním poradcem banky. Tento závěr Evropského orgánu pro bankovníctví autorka považuje za správný, byť mohou vyvstat otázky, zda lze interního právního poradce banky považovat za osobu schopnou vypracovat právní stanovisko dostatečně nezávisle. Odpověď na tuto otázku autorka spatřuje ve finančněprávní povinnosti bank zajistit nezávislost a oddělení výkonu jednotlivých funkcí včetně zamezení vzniku možného střetu zájmů. Tato povinnost je dle názoru autorky garancí nezávislosti interních právních poradců na funkci řízení rizik, a tedy i jejich schopnosti vypracovat takovéto právní stanovisko nezávisle.

Řada otázek vznikla také v souvislosti s tím, zda je nutné vypracovat pro každý jednotlivý korporátní úvěrový obchod samostatné právní stanovisko, a pokud ano, zda a jak často má být takové stanovisko aktualizováno. Nařízení CRR totižto opět nestanoví, k jakému okamžiku se má aktuálnost právního stanoviska vlastně posuzovat. K těmto dotazům Evropský orgán pro

---

²³⁸ Viz příloha č. 3, bod 5., písmeno f) obezřetnostní vyhlášky č. 163/2014 Sb.

²³⁹ Evropský orgán pro bankovníctví. *Single Rulebook Q&A*. Č. 2013_23 z 29. července 2014, [online]. [cit. 2018-02-19]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/single-rule-book-qa/-/qna/view/publicId/2013_23.

bankovníctví uvedl, že pokud se banka účastní stejného typu korporátního úvěrového obchodu, s protistranami, které se nacházejí ve stejné jurisdikci, a pokud je pro zajištění takového obchodu použita stejná metoda snižování úvěrového rizika, může banka vycházet z jednoho a téhož generického právního stanoviska i pro více takovýchto obchodů. K otázce aktuálnosti takového právního stanoviska pak dodal, že vzhledem k tomu, že právní účinnost a vymahatelnost příslušného ujednání o zajištění korporátního úvěru musí být potvrzena před tím, než je příslušné zajištění použito jako technika pro snižování jeho úvěrového rizika, musí být takovéto generické právní stanovisko vždy aktuální právě k takovému okamžiku.²⁴⁰ Také tento závěr autorka považuje za praktický a pragmatický.

Kromě výše uvedeného hlavního požadavku kladného na zajištění korporátních úvěrů stanoví nařízení CRR také řadu dalších podmínek a požadavků pro jednotlivé formy zajištění a jejich způsobilost být formou snižování úvěrového rizika. Výčet způsobilých forem zajištění je uveden dle jednotlivých přístupů a metod k úvěrovému riziku v člancích 195 až 204 nařízení CRR. Ku příkladu obchodní nemovitost korporátního klienta je pro účely zajištění úvěrového rizika v rámci přístupu IRB způsobilá pouze pokud její hodnota není významně závislá na úvěrové kvalitě tohoto klienta a pokud riziko tohoto klienta zároveň není významně závislé na výnosech z této nemovitosti.²⁴¹

Pro jednotlivé způsobilé formy zajištění jsou v nařízení CRR dále stanoveny také specifické požadavky. Jedním z nejdůležitějších je požadavek na zachování právní jistoty, který je například u zajištění ve formě nemovité zástavy stanoven tak, že zřizované zástavní právo musí být vymahatelné ve všech právních řádech relevantních k okamžiku uzavření smlouvy o korporátním úvěru a musí být řádně a včas zapsáno do katastru nemovitostí. Rovněž musí být splněny veškeré právní požadavky na vznik požadované nemovité zástavy, přičemž příslušná zástavní smlouva musí bance umožnit realizovat zástavu v přiměřené lhůtě.²⁴² Tento požadavek na právní jistotu tedy dále upřesňuje a rozvíjí základní požadavek na právní účinnost a vymahatelnost použitých ujednání o zajištění stanovený v článku 194 nařízení CRR. V této souvislosti je však ještě vhodné upozornit na to, že ve vztahu k některým formám zajištění²⁴³ je kromě těchto dvou požadavků stanovena navíc povinnost bank provést dodatečnou právní analýzu

---

²⁴⁰ Evropský orgán pro bankovníctví. *Single Rulebook Q&A*. Č. 2013_23 z 29. července 2014, [online]. [cit. 2018-02-19]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/single-rule-book-qa/-/qna/view/publicId/2013_23.

²⁴¹ Článek 199 nařízení CRR.

²⁴² Článek 208 nařízení CRR.

²⁴³ Například ve vztahu k zajištění pohledávkami (článek 209, odstavec 2, písmeno c) nařízení CRR) nebo ve vztahu k osobním zárukám a úvěrovým derivátům (článek 213, odstavec 3 nařízení CRR).

vymahatelnosti těchto forem zajištění v relevantních právních řádech, případně dokonce takovýto přezkum opakovat tak, aby byla jejich vymahatelnost zajištěna trvale.

Závěrem lze ještě připomenout, že také pro ujednání o zajištění korporátních úvěrů (pokud obsahují odepisovatelné závazky), jež se řídí právem jiného než členského státu EU/EHP, se uplatní povinnost bank uvedená v ustanovení § 148 zákona o ozdravných postupech a řešení krizí obdobně jako v případě smluv o korporátním úvěru.

4.3 Následky neplnění či nedodržení finančněprávních požadavků

Jak autorka uvedla již v úvodu této čtvrté části této rigorózní práce, úvěrová a zajišťovací dokumentace tvoří jeden z nejvýznamnějších nástrojů bank pro snížení rizik souvisejících s korporátními úvěry. Aby se však takovým nástrojem mohla stát, musí být nejen kvalitní po stránce soukromoprávní, ale také dostatečná s ohledem na požadavky veřejného finančního práva. Opatření, která banky mohou pro tyto účely přijmout, byla uvedena zejména v předchozích kapitolách této čtvrté části. Pokud však banky tato opatření nepřijmou, anebo se přijatá opatření projeví jako nedostatečná, mohou se vystavit nejen možné neplatnosti svých korporátních úvěrových obchodů, ale rovněž veřejnoprávním sankcím.

Základním požadavkem, který bankám stanoví bankovní regulace v souvislosti s uzavíráním jakýchkoliv bankovních obchodů, je povinnost jednat obezřetně. Pokud by tedy banka tento požadavek nesplnila a korporátní úvěrový obchod by uzavřela za podmínek, které by pro ni byly nápadně nevýhodné, může být takový obchod neplatný. Takovýto následek stanoví přímo ustanovení § 12, odstavec 1 zákona o bankách. Toto ustanovení však již výslovně nestanoví, zda bude v takovém případě příslušný obchod neplatný relativně či absolutně. Závěr o relativní neplatnosti²⁴⁴ by mohlo podpořit například to, že občanský zákoník pro absolutní neplatnost požaduje nejen rozpor se zákonem (zde tedy například se zákonem o bankách), ale současně i zjevné narušení veřejného pořádku. Na druhou stranu, v případě velkých korporátních úvěrů bude možné uzavření nevýhodného obchodu považovat takřka vždy za stabilitu a zdraví banky ohrožující stav, který může mít v konečném důsledku negativní vliv i na celý bankovní systém. Takovýto stav je pak zcela jistě ve zjevném rozporu i s veřejným zájmem. Navíc, požadavek na

---

²⁴⁴ Například ROZEHNAL, Aleš. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 566. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-524-1.

zjevné narušení veřejného pořádku je považován spíše za doplňující kritérium k primárnímu požadavku na odporování zákonu.²⁴⁵

Z výše uvedených důvodů se proto autorka domnívá, že pokud bude smlouva o korporátním úvěru či jakákoliv zajišťovací smlouva uzavřena za pro banku nápadně nevýhodných podmínek, bude vždy neplatná absolutně. S tímto závěrem se ztotožňuje také většina odborné literatury²⁴⁶ a judikatura²⁴⁷.

Absolutní neplatnost korporátního úvěrového obchodu však není jediným následkem neplnění či nedodržení souvisejících finančněprávních požadavků. Banka může být za své neobežřetné jednání či opomenutí postihnuta také veřejnoprávními sankcemi. Těmito sankcemi jsou sankce za spáchání specifických správních deliktů z oblasti bankovní obezřetnosti či třeba z oblasti pravidel proti praní špinavých peněz, jež byly podrobně popsány ve druhé části této rigorózní práce, případně (není-li naplněna skutková podstata některého ze specifických správních deliktů) mohou být použity i sankce za porušení obecné povinnosti bankovní obezřetnosti dle ustanovení § 36e, odstavce 1, písmene m) či n) zákona o bankách. Česká národní banka může za porušení nebo nedodržení finančněprávních požadavků bance uložit také opatření k nápravě dle ustanovení § 26 zákona o bankách, případně jí může dle ustanovení § 34, odstavce 1 či odstavce 2), písmene b) zákona o bankách v některých případech dokonce odejmout i bankovní licenci.

Pravomocná rozhodnutí o uložení správním trestu, o opatření k nápravě či o odejmutí bankovní licence Česká národní banka uveřejňuje, což má rovněž významný vliv na reputaci a důvěryhodnost dotčené banky. Na druhou stranu, v případě bagatelních správních deliktů může Česká národní banka věc v rámci principu oportunitity a legality usnesením případně odložit.

Neplnění či nedodržení finančněprávních požadavků při uzavírání korporátních úvěrových obchodů může založit také trestněprávní odpovědnost banky či jejích zodpovědných zaměstnanců. Takovéto neobežřetné jednání totižto může například naplnit skutkovou podstatu trestného činu úvěrového podvodu dle ustanovení § 211 trestního zákoníku či trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku dle ustanovení § 220 trestního zákoníku.²⁴⁸ Banky jakožto právnické

---

²⁴⁵ Obdobně viz HANDLAR, Jiří. § 588 [Absolutní neplatnost]. In: LAVICKÝ, Jan a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 2133 a následující. ISBN 978-80-7400-529-9.

²⁴⁶ Například ELEK, Štefan. § 12 [Provozní požadavky]. In: LIŠKA, Petr a kol. *Zákon o bankách: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 170. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-385-3.

²⁴⁷ Viz například usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 9. 2012, sp. zn. 32 Cdo 4123/2010.

²⁴⁸ ELEK, Štefan. § 12 [Provozní požadavky]. In: LIŠKA, Petr a kol. *Zákon o bankách: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 170. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-385-3.

osoby se však mohou této trestní odpovědnosti zprostit, pokud vynaloží veškeré úsilí (které lze po nich spravedlivě požadovat) pro to, aby zabránily spáchání těchto protiprávních činů.²⁴⁹ Mohou tak učinit například prostřednictvím zavedení a vymáhání účinných interních obezřetnostních předpisů či procedury whistleblowingu.

---

²⁴⁹ Dle ustanovení § 8, odstavce 5 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

Závěr

Tato rigorózní práce se zabývala úvěrovými obchody realizovanými bankami v rámci korporátního bankovníctví. Jejím hlavním cílem tudíž bylo srozumitelně a přehledně představit problematiku těchto obchodů, a to zejména s ohledem na požadavky, které jsou na tyto obchody kladeny ze strany finančněprávní regulace.

Problematika korporátních úvěrových obchodů bank a jejich finančněprávní regulace je velmi rozsáhlá, komplexní a zahrnuje řadu nejen právních, ale také ekonomických témat. Z tohoto důvodu byla z této problematiky pro účely této rigorózní práce vybrána témata, jež jsou dle názoru autorky pro bankovní právní praxi v oblasti korporátního úvěrování klíčová. V průběhu přípravy této rigorózní práce se autorka také nesetkala s žádnou odbornou publikací, která by se těmito tématy celistvě zabývala. Proto se autorka domnívá, že tato rigorózní práce přináší nový pohled na tuto problematiku tím, že tato témata podrobně analyzuje, přehledně shrnuje, interpretuje ve vzájemných souvislostech a vysvětluje na praktických příkladech. Tato práce může být také vhodným nástrojem pro pochopení relativně složité a rozsáhlé problematiky právní teorie korporátního úvěrování bank a pro poskytnutí odpovědí na některé související otázky právní praxe.

První část této rigorózní práce je věnována základnímu vymezení korporátních úvěrových obchodů českých bank. Proto se v ní autorka zaměřila nejen na zařazení těchto obchodů mezi bankovní obchody jako takové, ale také rozebrala jejich definici uvedenou v zákoně o bankách, uvedla příklady jejich dělení dle formy požadovaného financování, dle počtu participujících bank či dle závazku banky a popsala nejvýznamnější rizika, která tyto obchody ohrožují. V této části rovněž upozornila na to, že specifíkem bankovních obchodů, a tedy i korporátních úvěrových obchodů bank, je to, že se řídí nejen soukromoprávní úpravou, ale také úpravou práva veřejného, a to především práva finančního. Problémem finančněprávní regulace korporátních úvěrových obchodů je však to, že není koncentrována do jednoho souhrnného kodexu (jako je tomu třeba u spotřebitelských úvěrů regulovaných zákonem o spotřebitelském úvěru), ale je rozprostřena do celé řady bankovních a dalších veřejnoprávních norem, pravidel či instrukcí. Proto se autorka ve druhé části této rigorózní práce pokusila o vytvoření uceleného přehledu, rešerši a analýzu této regulace, a to jak české, tak evropské, přičemž se v některých případech zabývala také jejími mezinárodními východisky. Rovněž byla provedena rešerše sankcí, které bankám za porušení či nedodržení této regulace hrozí.

Mezi hlavní oblasti finančněprávní regulace bankovních korporátních úvěrových obchodů patří pravidla obezřetného podnikání bank, která jsou obsažena zejména v zákoně o bankách, v obezřetnostní vyhlášce č. 163/2014 Sb. a v přímo použitelném nařízení CRR. Hlavním cílem

této regulace je zachování bankovní obezřetnosti, a tedy i prevence či zmírňování rizik těchto obchodů. Tato regulace ovšem není jedinou veřejnoprávní regulací, která na tyto obchody dopadá. Z tohoto důvodu se autorka ve druhé části této rigorózní práce zabývala také povinnostmi bank, které jim v souvislosti s jejich korporátní úvěrovou činností vznikají na základě regulace Centrálního registru úvěrů, Centrální evidence účtů či bankovního tajemství. Za významnou v této souvislosti autorka považuje i regulaci na zajištění legálního využití kapitálu, který je prostřednictvím těchto obchodů transferován. Proto se věnovala také souvisejícím otázkám regulace praní špinavých peněz či mezinárodní spolupráce při správě daní, kterými se banky musí zabývat nejen při posuzování žádosti o korporátní úvěr, ale i v průběhu úvěrového obchodu. Kromě toho popsala rovněž požadavky relativně nového zákona o ozdravných postupech a řešení krizí, které mohou mít dle jejího názoru v některých případech na úvěrování korporátní klientely také významný vliv.

Aby autorka názorně ilustrovala, jak se banky při provádění svých korporátních úvěrových obchodů s výše uvedenými požadavky finančněprávní regulace vypořádávají v praxi, popsala tyto požadavky v rámci jednotlivých kroků úvěrového procesu bilaterálních korporátních úvěrů. S prvními požadavky finančněprávní regulace se banky setkávají již ve fázi žádosti o korporátní úvěr. Tato regulace totižto stanoví, že každá banka musí ještě před tím, než s korporátním klientem úvěrový obchod sjedná, posoudit jeho úvěruschopnost a úvěruhodnost. Povinnost posuzovat úvěruschopnost neboli míru úvěrového rizika klientů upravuje především obezřetnostní regulace, která rovněž zakotvuje pravidla pro přístupy k vytváření klientských úvěrových hodnocení a pro následné použití těchto hodnocení při výpočtu kapitálových požadavků k úvěrovému riziku. V případě úvěruhodnosti korporátního klienta pak banka musí posuzovat především právní, compliance a další věcná rizika, která s ním a s jím požadovaným úvěrem souvisí. Do této analýzy se tudíž promítají zejména požadavky na identifikaci klientů dle zákona proti legalizaci výnosů, které však mohou v některých případech bankám způsobovat značné problémy. Zákon proti legalizaci výnosů totižto po bankách požaduje, aby v rámci identifikace klienta rovněž identifikovaly všechny fyzické osoby, které za tohoto klienta jednají, a to za jejich fyzické přítomnosti. To, jak mají banky této povinnosti vyhovět například u fyzických osob trvale pobývajících v zahraničí (jimiž jsou velmi často právě členové statutárních orgánů korporátních klientů), však současná legislativa dle názoru autorky příliš uspokojivě neupravuje.

V souvislosti s korporátními úvěrovými obchody musí banky řešit řadu finančněprávních požadavků také při jejich sjednávání a následně i po celou dobu jejich trvání. Proto se autorka ve třetí části této rigorózní práce zaměřila na soukromoprávní a veřejnoprávní vymezení smlouvy

o úvěru, jež je při sjednávání těchto obchodů nejčastěji využívaným smluvním typem. Uvedla také, že banky mohou více úvěrů zastřešit jednou smlouvou o poskytnutí úvěrového rámce. Zde je však nutné upozornit na stále aktuální judikaturu, která stanoví, že rámcová smlouva nezakládá závazkový vztah, což může v případě korporátního úvěrování (kde smlouvy o poskytnutí úvěrového rámce často nahrazují veškeré obchodní podmínky či ceníky bank) bankám způsobit značné problémy. Vedle úvěrové dokumentace se autorka zabývala rovněž tématem zajištění korporátních úvěrových obchodů, které je však velmi široké. Proto se v kapitole věnované této problematice zaměřila pouze na nejčastější typy zajištění těchto obchodů, a to zejména s ohledem na výhody a nevýhody jejich použití pro tyto účely. Za velmi důležitou část úvěrového procesu korporátních úvěrů autorka považuje také jejich čerpání a splácení, jejichž správné nastavení je naprosto zásadní pro splnění základního požadavku kladeného na tyto úvěry zákonem o bankách, tedy pro zajištění jejich dočasnosti a návratnosti. Ke splnění tohoto požadavku mohou bankám posloužit například vhodně sjednané podmínky čerpání úvěru. Kromě toho by si banka měla s klientem sjednat také možnost zrušit poskytování či žádat mimořádné splacení úvěrů, které se pro ni stanou rizikovými či jinak neakceptovatelnými.

Čtvrtá část této rigorózní práce navazuje na kapitoly třetí části věnující se úvěrové a zajišťovací dokumentaci korporátních úvěrových obchodů. Ve čtvrté části se však autorka již detailně zaměřila na konkrétní požadavky finančněprávní regulace, s nimiž se banky musí vypořádat při sjednávání a uzavírání této dokumentace. V této části byla autorkou navržena také vhodná opatření, která by banky měly dle zkušeností autorky v souvislosti s těmito požadavky přijmout, aby se vyhnuly případným ztrátám či veřejnoprávním sankcím.

Dle zákona o bankách jsou banky povinny při sjednávání smluv o korporátním úvěru jednat obezřetně. Proto by banky měly v těchto smlouvách dle názoru autorky vždy sjednat zvláštní obezřetnostní ustanovení, jejichž smyslem je ochránit banku před nejvýznamnějšími riziky korporátních úvěrových obchodů, mezi něž patří zejména riziko úvěrové, úrokové a měnové či právní a compliance. Pro všechna tato obezřetnostní ustanovení však shodně platí, že by do příslušné smlouvy měla být vtělena tak, aby skutečně odrážela míru příslušného rizika či požadavek regulace. Zařazení nevhodného obezřetnostního ustanovení totižto může ohrozit výnosnost příslušného obchodu či vztah banky s klientem.

Jako prevence úvěrového rizika by ve smlouvě o korporátním úvěru měla být použita zejména obezřetnostní ustanovení obsahující právní povinnosti klienta, jejichž plnění bance zvýší jistotu, že klient bude úvěruschopný až do okamžiku řádného splacení poskytnutého úvěru. Tato ustanovení by tudíž měla klientovi stanovit například povinnost udržovat svůj majetek v

nezměněném stavu či povinnost pravidelně informovat banku o své aktuální podnikatelské a finanční situaci. V případě klientů s nižší bonitou pak mohou být navíc sjednány také specifické finanční povinnosti stanovící například maximální limity pro klientovu zadluženost.

Podstatou obezřetnostních ustanovení k úrokovému či měnovému riziku je ochrana banky před ztrátou či dodatečnými náklady, které jí mohou vzniknout v důsledku změn sjednané úrokové sazby či kurzových změn měny úvěru. V případě úrokového rizika půjde například o situace, kdy referenční úroková sazba, na kterou se odkazuje pohyblivá úroková sazba úvěru, dosáhne záporných hodnot. Jako vhodnou prevenci této situace autorka uvedla například smluvní zastropování spodní hranice příslušné sazby nulovou hodnotou, což je ostatně v oblasti korporátního úvěrování (zejména s ohledem na dlouhodobě záporné hodnoty referenčních úrokových sazeb EURIBOR či LIBOR) již celkem běžnou praxí. Pro případy, kdy by bylo nutné částku splatnou klientem dle smlouvy o korporátním úvěru směnit na jinou měnu, pak může být pro pokrytí souvisejícího měnového rizika využito obezřetnostní ustanovení stanovící povinnost klienta bance nahradit veškeré s tím spojené kurzové rozdíly a další náklady.

Autorka považuje za velmi významná také obezřetnostní ustanovení vůči riziku právnímu a riziku compliance. V souvislosti s právním rizikem například upozornila na potřebu zakotvit do smlouvy o korporátním úvěru, jež se řídí právem jiného než členského státu EU/EHP, obezřetnostní ustanovení, prostřednictvím něhož banka vyhoví požadavkům na zajištění pravomocí České národní banky při odpisu a konverzi odepisovatelných závazků z takové smlouvy dle zákona o ozdravných postupech a řešení krizí. Toto ustanovení dle názoru autorky nabývá na významu i v kontextu vystoupení Velké Británie z Evropské unie. Pro vypořádání se s compliance riziky je dále vhodné ve smlouvě o korporátním úvěru sjednat obezřetnostní ustanovení o krytí zvýšených nákladů, které bance vzniknou po uzavření této smlouvy například v důsledku přijetí nové finančněprávní regulace. V současnosti nemá toto ustanovení pro banky moc velké využití, jelikož většina relevantních norem je již v účinnosti. Významným se však může stát v okamžiku nabytí účinnosti nových kapitálových požadavků či třeba zavedením sektorové bankovní daně.

Je-li korporátní úvěrový obchod zajištěn a banka chce takové zajištění využít pro účely snížení svých kapitálových požadavků k úvěrovému riziku, musí také zabezpečit, že příslušná ujednání o takovém zajištění budou právně účinná a vymahatelná podle všech příslušných právních řádů. Pro splnění této podmínky pak nařízení CRR předepisuje také povinnost vypracovat zvláštní právní stanovisko, které účinnost a vymahatelnost těchto ujednání potvrdí. V této souvislosti autorka mimo jiné zmínila, že takovéto právní stanovisko může vypracovat také interní

právní poradce banky. Tuto skutečnost pak lze považovat za kladnou, jelikož bankám při plnění této povinnosti zajišťuje větší flexibilitu a úsporu nákladů.

Závěrem této rigorózní práce lze tedy shrnout, že posílení a harmonizace finančněprávní regulace pomohly významně snížit morální hazard bank v oblasti korporátního úvěrování, který byl jednou z příčin finanční krize v roce 2007. Na druhou stranu, přijímání nových norem a jejich sjednocení na úrovni práva Evropské unie přineslo do finančněprávní regulace korporátních úvěrových obchodů dle názoru autorky také značnou roztržitost a vzájemnou neprovázanost jednotlivých norem. Navíc v době, kdy byly harmonizační evropské normy implementovány do českého právního řádu, došlo v některých případech k problémům s dodržáním jejich transpozičních lhůt (jak tomu bylo například u obezřetnostní vyhlášky) či k nejasnostem ohledně výkladu některých nových povinností, jež tyto normy zavedly (jako například u náležitostí právních stanovisek dle článku 194 nařízení CRR). Ve výsledku pak všechny tyto faktory bankám způsobily značené obtíže při sledování těchto regulatorních změn a znesnadnily implementaci regulatorních požadavků do jejich úvěrových procesů a dokumentace.

V současnosti je většina z výše uvedených norem již delší dobu v účinnosti, proto jejich aplikace a interpretace bankám potíže už příliš nepůsobí. Zde je však nutné připomenout, že Evropská unie zůstává na poli finančněprávní regulace korporátních úvěrových obchodů i nadále velmi činnou. Například se aktuálně připravuje spolu s dodatky směrnice BRRD již páté pokračování směrnice CRD a druhé nařízení CRR. Banky tak budou muset i v budoucnosti vynakládat na zavádění a plnění těchto nových regulatorních požadavků další prostředky, které by jinak mohly investovat do vývoje či zlepšení svých služeb a produktů. Hranice mezi mírou regulace, která je pro bankovní sektor ještě přínosem a tou, která již brání řádnému ekonomickému rozvoji bankovníctví a omezuje konkurenceschopnost a hospodářskou soutěž, proto zůstává i nadále velmi úzkou.

Seznam zkratk

AMLD – směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu

AML vyhláška – vyhláška České národní banky č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Basel I – Mezinárodní konvergence kapitálových standardů a jejich měření

Basel II – Mezinárodní konvergence kapitálových standardů a jejich měření: revidovaný rámec, Basel II

Basel III – Globální regulatorní rámec pro odolnější banky a bankovní systém, Basel III

BCD – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu

BRRD – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení problémů úvěrových institucí a investičních podniků

CAD – směrnice Rady 93/6/EHS o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí

CRD – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/49/ES o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí

CRD IV – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky

CRR – nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky

DAC – směrnice Rady 2011/16/EU o správní spolupráci v oblasti daní; přičemž směrnice DAC ve znění směrnice Rady 2014/107/EU, kterou se mění směrnice DAC, pokud jde o povinnou automatickou výměnu informací v oblasti daní, je označována jako **DAC II**

DGSD – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/49/EU o systémech pojištění vkladů

druhá koordinační směrnice – směrnice Rady 89/646/EHS o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti úvěrových institucí a jejího výkonu, ve znění směrnice č. 95/26/EC

FATCA – zákon Spojených států amerických o dodržování daňových předpisů pro zahraniční účty (*Foreign Account Tax Compliance Act, FATCA*)

harmonizační novela – zákon č. 126/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

IRB – přístup založený na svém vlastním vnitřním ratingovém systému expozic (*Internal Rating Based*)

LCR – ukazatel krytí likvidity (*Liquidity Coverage Ratio, LCR*)

LMA – Asociace úvěrového trhu (*Loan Market Association*)

NoRA – nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1060/2009 o ratingových agenturách

NSFR – ukazatel čistého stabilního financování (*Net Stable Funding Ratio, NSFR*)

občanský zákoník – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

první koordinační směrnice – směrnice Rady 77/780/EHS o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti úvěrových institucí a jejího výkonu, ve znění směrnice 95/26/EC

prováděcí nařízení č. 680/2014 – nařízení Komise (EU) č. 680/2014, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o podávání zpráv institucí pro účely dohledu podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013

Řím I – nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy

SME – malé a střední podniky (*Small and Medium-sized Enterprises*)

Smlouva o fungování Evropské unie – konsolidovaný text Smlouvy o Evropské unii a smlouvy o fungování Evropské unie ve znění Lisabonské smlouvy (2016/C 202/01)

starý občanský zákoník – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

trestní zákoník – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

velká novela zákona o bankách – zákon č. 165/1998 Sb., kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

vyhláška č. 163/2014 Sb. – vyhláška č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry

vyhláška č. 123/2007 Sb. – vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry

zákon o bankách – zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

zákon o bankách a spořitelnách – zákon č. 158/1989 Sb., o bankách a spořitelnách

zákon o centrální evidenci účtů – zákon č. 300/2016 Sb., o centrální evidenci účtů

zákon o České národní bance – zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance

zákon o finančním arbitrovi – zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi

zákon o mezinárodní spolupráci při správě daní – zákon č. 164/2013 Sb., o mezinárodní spolupráci při správě daní a o změně dalších souvisejících zákonů

zákon o obchodních korporacích – zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech

zákon o ozdravných postupech a řešení krizí – zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krizí

zákon o podnikání na kapitálovém trhu – zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu

zákon o provádění mezinárodních sankcí – zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí

zákon o spotřebitelském úvěru – zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru

zákon o Státní bance československé – zákon č. 130/1989 Sb., o Státní bance československé

zákon o výměně informací o finančních účtech – zákon č. 330/2014 Sb., o výměně informací o finančních účtech se Spojenými státy americkými pro účely správy daní

zákon proti legalizaci výnosů – zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BAKEŠ, Milan a kol. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, 519 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého*. Praha, C.H. Beck, 2009, 2864 s. ISBN 978-80-7400-176-5.

BUCHHEIT, Lee C. *How to negotiate Eurocurrency loan agreements*. 2nd edition. London: International Financial Law Review, 2000, 204 s. ISBN 978-18-5564-829-6.

DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005, 681 s. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-720-1515-X.

HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, 1335 s. ISBN 978-80-7400-535-0.

HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Zvláštní část (§ 2055-3014)*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, 2072 s. ISBN 978-80-7400-287-8.

JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013, 657 s. Finanční trhy a instituce. ISBN 978-80-247-8821-0 (pdf).

KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Banky a bankovní obchody*. Vyd. 1. V Brně: Mendlova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2005, 104 s. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-715-7652-2.

KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Řízení obchodních bank: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, 339 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9381-7.

LAVICKÝ, Jan a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

LIŠKA, Petr a kol. *Bankovní obchody*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 214 s. ISBN 978-80-7478-510-8.

LIŠKA, Petr a kol. *Zákon o bankách: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 668 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-385-3.

MCCORMICK, Roger. *Legal risk in the financial markets*. 2nd edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, 491 s. ISBN 978-0-19-957591-6.

MEJSTRÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Bankovníctví v teorii a praxi: Banking in theory and practice*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2014, 850 s. ISBN 978-80-246-2870-7.

PAVELKA, František. *Úvěrové obchody: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2001, 279 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-726-5037-8.

PAVLÁT, Vladislav a Antonín KUBÍČEK. *Regulace a dozor nad kapitálovými trhy*. 2. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010, 228 s. ISBN 80-86754-13-8.

PIHERA, Vlastimil a kol. *Zákon o bankách*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2011, 499 s. ISBN 978-80-7400-389-9.

PLÍVA, Stanislav. *Bankovní obchody*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2009, 220 s. ISBN 978-807-3574-338.

POLOUČEK, Stanislav. *Peníze, banky, finanční trhy*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, 414 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-152-9.

PROCTOR, Charles. *The law and practice of international banking*. New York: Oxford University Press, c2010, 844 s. ISBN 978-0-19-929186-1.

PŮLPÁNOVÁ, Stanislava. *Komerční bankovníctví v České republice*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007, 338 s. ISBN 978-80-245-1180-1.

REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Vyd. 4. Praha: Management Press, 2008, 627 s. ISBN 978-80-7261-132-4.

ROZEHNAL, Aleš. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 730 s. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-524-1.

SLANINA, Jan a kol. *Zákon o spotřebitelském úvěru: komentář*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, 900 s. ISBN 978-80-7400-645-6.

TVRDÝ, Jiří. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 581 s. ISBN 978-80-7400-688-3.

VOISEY, Nicholas a kol. *The Loan book: the syndicated loan market through the credit crisis of 2007-2009 and the consequences and challenges for the future*. London: Loan Market Association, 2011, 230 s. ISBN 978-0-955-49731-5.

WOOD, Philip. *Law and practice of international finance series. International Loans Bonds, Guarantees, Legal Opinions*. 2nd edition. London: Thomson/Sweet & Maxwell, 2007, 465 s. ISBN 978-1-847-03208-9.

WRIGHT, Sue. *The handbook of international loan documentation*. 2nd edition. Palgrave Macmillan, 2014, 405 s. ISBN 978-1-137-46758-4.

2. Seznam použitých odborných článků

ČERVENKOVÁ, Lenka. *Význam Basel II a III pro evropskou bankovní regulaci a dohled*. Časopis pro právní vědu a praxi. 2012, roč. 20, č. 1, s. 73 – 81. ISSN 1210 - 9126.

KADLČÁKOVÁ, Narcisa a Helena SŮVOVÁ. *ČNB: Regulatorní a modelový přístup k úvěrovému riziku v bance*. Bankovníctví: Měnová politika. 2002, s. 16, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2002/cl_02_020321b.html.

KOMÁRKOVÁ, Zlataše, Marek RUSNÁK a Hana HEJLOVÁ. *Vztah likviditního a úvěrového rizika v zátěžových testech likvidity ČNB*. Zpráva o finanční stabilitě 2015/2016. Česká národní banka, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2015-2016/fs_2015-2016_clanek_ii.pdf.

KRČMÁR, Matej. *Manažment likvidity v kontexte novej európskej regulácie*. Národná banka Slovenska. Tisková zpráva, 9/2013, ročník 21, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2013/09-2013/04_biatic13-09_krcmar.pdf.

LIŠKA, Petr. *Bankovní regulace z pohledu jejího adresáta*. Právní rádce. (Economia). 2015, roč. 16, č. 4, s. 44–46.

LIŠKA, Petr. *Bankovní tajemství a povinnost mlčenlivosti*. Obchodněprávní revue. 2016, č. 9, s. 241.

LIŠKA, Petr. *Je možné sjednat záporný úrok u vkladového vztahu?* Rekodifikace & Praxe (Wolters Kluwer). 2014, č. 12, s. 14.

MAREK, Karel. *Smlouva o úvěru a smlouva o zápůjčce*. Daně a právo v praxi (Wolters Kluwer). 2014, č. 9, s. 40.

MATAJ, Jiří. *Harmonizační novela zákona o bankách*. Česká národní banka. Bankovníctví: rubrika Komerční bankovníctví, 2002, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2002/cl_02_020418.html.

NĚMEC, Robert. *Zajištění závazků podle nového občanského zákoníku*. Právní rádce. 2011, [online]. [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <https://pravniciradce.ihned.cz/c1-52130100-zajisteni-zavazku-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku>.

PIHERA, Vlastimil. *Některé úvahy o bankovním tajemství*. Obchodněprávní revue. 2011, č. 2, s. 35.

PŘÍKAZSKÁ, Monika. *Rámcové smlouvy po rekodifikaci*. Obchodněprávní revue. 2016, č. 9, s. 247-254.

ROSOVÁ, Natálie a Jakub KARFILÁT. *Záporná úroková sazba a její vliv na banky a jejich klienty*. Epravo.cz. 2016, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zaporna-urokova-sazba-a-jejji-vliv-na-banky-a-jejich-klienty-101199.html>.

SZOSTOK, David. *Porušení zákazu postoupení pohledávky*. Soukromé právo (Wolters Kluwer). 2017, č. 6, s. 13.

VALOVÁ, Iva. *Volba práva ve světle předpisů EU*. Epravo.cz. 2013, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/volba-prava-ve-svetle-predpisu-eu-87851.html>.

VOLKOV, Michael. *AML Compliance: KYC and Due Diligence*. 2013, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <https://blog.volkovlaw.com/2013/06/aml-compliance-kyc-and-due-diligence/>.

3. Seznam použitých právních předpisů

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1060/2009 ze dne 16. září 2009 o ratingových agenturách

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 2016/1075 ze dne 23. března 2016, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o regulační technické normy upřesňující obsah ozdravných plánů, plánů řešení krize a skupinových plánů řešení krize, minimální kritéria, která má příslušný orgán posoudit v souvislosti s ozdravnými plány a skupinovými ozdravnými plány, podmínky vnitroskupinové finanční podpory, požadavky na nezávislé odhadce, smluvní uznání pravomoci k odpisu a konverzi, postupy a obsah požadavků na oznamování a oznámení o pozastavení, jakož i běžné fungování kolegií k řešení krize

Nařízení Komise (EU) č. 680/2014 ze dne 16. dubna 2014, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o podávání zpráv institucí pro účely dohledu podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy

Směrnice Rady 77/780/EHS ze dne 12. prosince 1977 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti úvěrových institucí a jejího výkonu, ve znění směrnice 95/26/EC

Směrnice Rady 89/646/EHS ze dne 15. prosince 1989 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti úvěrových institucí a jejího výkonu, ve znění směrnice č. 95/26/EC

Směrnice Rady 93/6/EHS ze dne 15. března 1993 o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES ze dne 20. března 2000 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/49/ES ze dne 14. června 2006 o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. května 2014, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení problémů úvěrových institucí a investičních podniků a kterou se mění směrnice Rady 77/91/EHS a 82/891/ES, směrnice 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES a 2011/35/ES a nařízení (EU) č. 1093/2010

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/49/EU ze dne 16. dubna 2014 o systémech pojištění vkladů

Směrnice Rady 2011/16/EU ze dne 15. února 2011 o správní spolupráci v oblasti daní a o zrušení směrnice 77/799/EHS, ve znění směrnice Rady 2014/107/EU ze dne 9. prosince 2014, kterou se mění směrnice DAC, pokud jde o povinnou automatickou výměnu informací v oblasti daní

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/60/ES a směrnice Komise č. 2006/70/ES

Konsolidovaný text Smlouvy o Evropské unii a smlouvy o fungování Evropské unie ve znění Lisabonské smlouvy (2016/C 202/01)

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ze dne 20. prosince 1991, v platném znění

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ze dne 17. prosince 1992, v platném znění

Zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krizí, ze dne 10. prosince 2015, v platném znění

Zákon č. 300/2016 Sb., o centrální evidenci účtů, ze dne 24. srpna 2016, v platném znění

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ze dne 14. dubna 2004, v platném znění

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ze dne 5. června 2008, v platném znění

Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, ze dne 3. února 2006, v platném znění

Zákon č. 330/2014 Sb., o výměně informací o finančních účtech se Spojenými státy americkými pro účely správy daní, ze dne 10. prosince 2014, v platném znění

Zákon č. 164/2013 Sb., o mezinárodní spolupráci při správě daní a o změně dalších souvisejících zákonů, ze dne 2. května 2013, v platném znění

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ze dne 20. listopadu 1992, v platném znění

Zákon č. 105/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti mezinárodní spolupráce při správě daní a zrušuje se zákon č. 330/2014 Sb., o výměně informací o finančních účtech se Spojenými státy americkými pro účely správy daní, ze dne 16. března 2016, v platném znění

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ze dne 3. února 2012, v platném znění

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ze dne 4. prosince 1963, v platném znění

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ze dne 25. ledna 2012, v platném znění

Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ze dne 26. září 2003, v platném znění

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ze dne 8. ledna 2009, v platném znění

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ze dne 27. října 2011 v platném znění

Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ze dne 14. července 2016, v platném znění

Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ze dne 9. května 2002, v platném znění

Zákon č. 135/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením přístupu k činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry a dohledu nad nimi, ze dne 18. června 2014, v platném znění

Zákon č. 120/2007 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti se stanovením kapitálových požadavků na banky, spořitelní a úvěrní družstva, obchodníky s cennými papíry a na instituce elektronických peněz, ze dne 24. dubna 2007, v platném znění

Zákon č. 165/1998 Sb., kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ze dne 11. června 1998, v platném znění

Zákon č. 126/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 239/2001 Sb., o České konsolidační agentuře a o změně některých zákonů (zákon o České konsolidační agentuře), ve znění zákona č. 15/2002 Sb., zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů, ze dne 13. března 2002, v platném znění

Zákon č. 375/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a v souvislosti s úpravou systému pojištění vkladů, ze dne 10. prosince 2015, v platném znění

Zákon č. 16/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 13. ledna 1998, v platném znění

Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ze dne 19. dubna 2016, v platném znění

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ze dne 26. února 1964, v posledním platném znění

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ze dne 5. 11. 1991, v posledním platném znění

Zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, ze dne 4. června 1964, v posledním platném znění

Zákon č. 130/1989 Sb., o Státní bance československé, ze dne 15. listopadu 1989, v posledním platném znění

Zákon č. 158/1989 Sb., o bankách a spořitelnách, ze dne 13. prosince 1989, v posledním platném znění

Vyhláška České národní banky č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, ze dne 30. července 2014, v platném znění

Vyhláška České národní banky č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry ze dne 15. května 2007, v posledním platném znění

Vyhláška České národní banky č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu ze dne 1. srpna 2008, v platném znění

Vyhláška České národní banky č. 273/2014 Sb., o sestavování a předkládání informací pro informační databázi České národní banky - Centrální registr úvěrů bankami a pobočkami zahraničních bank, ze dne 30. října 2014, v platném znění

Vyhláška České národní banky č. 164/2002 Sb., o podmínkách přístupu k informacím v informační databázi České národní banky - Centrální registr úvěrů, ze dne 10. dubna 2002, v platném znění

Vyhláška generálního ředitele Státní banky československé č. 105/1966 Sb., o úvěrování socialistických organizací a úrokových sazbách, ze dne 20. prosince 1966, v posledním platném znění

Vyhláška České národní banky č. 253/2013 Sb., kterou se stanoví podmínky tvorby povinných minimálních rezerv, ze dne 29. července 2013, v platném znění

4. Seznam použité judikatury

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 9. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1888/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5105/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2387/2007 (Rc 18/2010)

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 5. 2007, sp. zn. 32 Cdo 922/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 4. 2010, sp. zn. 21 Cdo 333/2009

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 780/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 10. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3912/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. 32 Cdo 3516/2009

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 32 Cdo 4955/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 6. 2006, sp. zn. 29 Odo 1595/2005

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 9. 2012, sp. zn. 32 Cdo 4123/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. 29 Odo 1613/2005

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 33 Odo 657/2005

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 1000/2004

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 5. 2008, sp. zn. 33 Odo 454/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2. 2006, sp. zn. 29 Odo 882/2005

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. 9. 2014, sp. zn. 23 Cdo 1579/2014

5. Seznam ostatních zdrojů

Basilejský výbor pro bankovní dohled. Globální regulační rámec pro odolnější banky a bankovní systém (*A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems, Basel III*). 2010, [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <https://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>.

Basilejský výbor pro bankovní dohled. *Mezinárodní konvergence kapitálových standardů a jejich měření: revidovaný rámec, Basel II (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework, Basel II)*. 2006, [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <https://www.bis.org/publ/bcbs118.pdf>.

Basilejský výbor pro bankovní dohled. *Mezinárodní konvergence kapitálových standardů a jejich měření (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards)*. 1988, [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <https://www.bis.org/publ/bcbs04a.pdf>.

Česká národní banka. „K pojmu „klient“ z hlediska bankovního tajemství“. 7. prosince 2012, [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/k_pojmu_klient_z_hledi_ska_bankovniho_tajemstvi.pdf.

Česká národní banka. *Bankovní statistika - listopad 2018*. Komentář k hlavním indikátorům, [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/bankovni_statistika/bank_stat_komentar.html.

Česká národní banka. *Výkon činnosti a obezřetnostní pravidla*. Pravidla obezřetného podnikání, [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/legislativa/obezretne_podnikani/index.html. [online]. [cit. 2018-12-31].

Česká národní banka. *Úvěrové riziko*. Slovník pojmů České národní banky, [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/obecne/slovník/u.html>.

Česká národní banka. *Sdělení o přístupu ČNB k implementaci ukazatele krytí likvidity*. 1. června 2015, [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/legislativni_zakladna/banky_a_zalozny/sdeleni_o_pristupu_cnb_k_implementationi_ukazatele_kryti_likvidity.html.

Česká bankovní asociace. *Fakta o PRIBORU*. [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/cs/bankovni-sektor/zakladni-informace/fakta-o-priboru>.

Česká bankovní asociace. *Standard České bankovní asociace č. 27 – Syndikované úvěry*. Leden 2013, [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/cs/aktivity/standarty/syndikovane-uvery>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 165/1998 Sb., změna zákona o bankách.

Dohoda č. 72/2014 Sb.m.s. mezi Českou republikou a Spojenými státy americkými o zlepšení dodržování daňových předpisů v mezinárodním měřítku a s ohledem na právní

předpisy Spojených států amerických o informacích a jejich oznamování obecně známé jako Foreign Account Tax Compliance Act, ze dne 4. srpna 2014.

Doporučení Komise Mikropodniky, malé a střední podniky: definice a oblast působnosti ze dne 6. května 2003 (oznámeno pod číslem dokumentu C(2003) 1422) (Úř. věst. L 124, 20. května 2003, s. 36–41), [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3An26026>.

Evropský orgán pro bankovníctví. *EBA Guidelines on Internal Governance (GL 44)*. Londýn, 2011, 92 s., [online]. [cit. 2018-02-19]. Dostupné z: [https://www.eba.europa.eu/documents/10180/103861/EBA-BS-2011-116-final-EBA-Guidelines-on-Internal-Governance-\(2\)_1.pdf](https://www.eba.europa.eu/documents/10180/103861/EBA-BS-2011-116-final-EBA-Guidelines-on-Internal-Governance-(2)_1.pdf).

Evropský orgán pro bankovníctví. *Single Rulebook Q&A*. Č. 2014_1153 z 25. července 2014, [online]. [cit. 2018-02-19]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/single-rule-book-qa/-/qna/view/publicId/2014_1153.

Evropský orgán pro bankovníctví. *Single Rulebook Q&A*. Č. 2013_23 z 29. července 2014, [online]. [cit. 2018-02-19]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/single-rule-book-qa/-/qna/view/publicId/2013_23.

Evropský orgán pro bankovníctví. *The Single Rulebook*. Regulation and policy, [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: <http://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/single-rulebook>.

Evropský parlament. *Volný pohyb kapitálu*. Fakta a čísla o Evropské unii, [online]. [cit. 2018-02-19]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_2.1.3.html.

Finanční analytický útvar. *Identifikace klienta na dálku*. 23. června 2017, [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://www.financnianalytickyyurad.cz/stanoviska-fau.html>.

Finanční analytický útvar. *Aktualizovaná stanoviska k některým ustanovením zákona č. 253/2008 Sb.* 3. srpna 2017, [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://www.financnianalytickyyurad.cz/stanoviska-fau.html>.

Jacques de Larosière Group. *Zpráva k dohledu nad finančním trhem v Evropské unii vypracovaná skupinou vedenou Jacquesem de Larosièrem (The High-Level Group on Financial Supervision in the EU Chaired by Jacques de Larosière Report)*. 2009, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/de_larosiere_report_en.pdf.

Loan Market Association. *The Recommended Form of Bail-in Clause and Users Guide*. 2016, 16 s., [online]. [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <http://www.lma.eu.com/documents-guidelines/documents/category/bailin-clause>.

Loan Market Association. *The Front Running Letter of Undertaking Users Guide*. 2017, [online]. [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: http://www.lma.eu.com/application/files/2615/0419/2244/LMA_Users_Guide_to_Front_Running_Letter_of_Undertaking.pdf.

Ministerstvo financí České republiky. *Vyjádření k Centrální evidenci účtů*. Centrální evidence účtů – Informace pro úvěrové instituce (otázky a odpovědi), [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/centralni_evidence_uctu.html#A1.

Ministerstvo financí České republiky. *Aktualizace Studie dopadu účasti či neúčasti České republiky v bankovní unii*. 2016, [online]. [cit. 2018-01-08] Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/bankovnictvi-a-platebni-sluzby/bankovnictvi/aktuality/2015/studie-dopadu-ucasti-ci-neucasti-cr-v-ba-20801>.

Výkladové stanovisko č. VS 3/2014 Prezidia Notářské komory České republiky ze dne 16. července 2104, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/predpisy/vnitni-predpisy/vykladova-stanoviska/vs_3-2014.pdf.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. *Společný standard pro oznamování a náležitou péči v oblasti informací o finančních účtech (Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters)*. 2014, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/automaticexchange.htm>.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. *Corporate governance*. Glossary of statistical terms, 13. července 2005, [online]. [cit. 2018-12-31]. Dostupné z: <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6778>.

Úřední sdělení České národní banky ze dne 12. ledna 2015 k některým ustanovením zákona o bankách a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech týkajícím se jednotné licence. Česká národní banka, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2015/download/vestnik_2015_01_20115560.pdf.

Usnesení vlády České republiky č. 919/2012 ze dne 12. prosince 2012 o dalším postupu České republiky v souvislosti se zákonem přijatým Spojenými státy americkými za účelem boje proti daňovým únikům, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2012/usneseni-vlady-cr-c-9192012-10917>.

Úmluva o vzájemné správní pomoci v daňových záležitostech, jež byla dne 27. ledna 2014 vyhlášena ve Sbírce mezinárodních smluv pod číslem 2/2014, [online]. [cit. 2018-01-08]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/mezinarodni-spoluprace-v-oblasti-dani/umluva-o-vzajemne-spravni-spolupraci-mca/umluva-o-vzajemne-spravni-pomoci-v-danov>.

Nařízení vlády České republiky č. 210/2008 Sb., k provedení zvláštních opatření k boji proti terorismu, ze dne 28. května 2008, v platném znění.

Další zdroje z internetových stránek: www.cnb.cz, www.mfcr.cz, www.oecd.org, www.bis.org, www.fatf-gafi.org a www.czech-ba.cz.

Úvěrové obchody v korporátním bankovníctví

Abstrakt

Úvěrové obchody realizované v rámci korporátního bankovníctví patří mezi významné aktivní obchody českých bank. S těmito obchody je však spojena řada specifických rizik, která jsou důvodem, proč je jim věnována zvýšená pozornost nejen ze strany bank, ale také ze strany zákonodárce. Výsledkem toho je stále se zvyšující množství bankovních a dalších veřejnoprávních norem, které oblast bankovního korporátního úvěrování významně ovlivňují.

Předmětem této rigorózní práce je proto provést právní analýzu korporátních úvěrových obchodů bank, a to zejména s ohledem na jejich finančněprávní regulaci. Tato rigorózní práce je rozdělena do čtyř částí. První z nich se věnuje zejména finančněprávní definici těchto obchodů, jejich druhům, rizikům a dalším souvisejícím aspektům. Druhá část předkládá přehled a analýzu bankovních a dalších veřejnoprávních norem regulujících tyto obchody, a to jak českých, tak přijatých v rámci práva Evropské unie. V rámci této části jsou proto ve vztahu k těmto obchodům zpracovány nejen obezřetnostní požadavky plynoucí ze zákona o bankách, obezřetnostní vyhlášky č. 163/2014 Sb. či přímo použitelného nařízení CRR, ale také evropská právní úprava implementovaná do českého právního řádu prostřednictvím směrnic BRRD, AMLD či DAC II. Třetí část se zabývá popisem úvěrového procesu bilaterálních korporátních úvěrových obchodů bank, a to především s důrazem na roli smlouvy o korporátním úvěru a jejího zajištění jakožto nástrojů pro zajištění souladu těchto obchodů s požadavky finančněprávní regulace. Tato role je pak podrobně rozpracována v závěrečné části této rigorózní práce, kde jsou popsána vybraná opatření, která by banky měly přijmout v rámci přípravy úvěrové či zajišťovací dokumentace k zajištění souladu korporátních úvěrových obchodů s těmito finančněprávními požadavky, a řešeny související otázky bankovní právní praxe.

Klíčová slova: bankovní úvěr, korporátní bankovníctví, bankovní regulace

Credit transactions in corporate banking

Abstract

Credit transactions in corporate banking are among the significant active transactions of Czech banks. However, there are a number of specific risks related to these transactions. Those risks are the reason why these transactions are being given increased attention not only by banks but also by the legislator. As a result, there is an increasing number of banking and other public law norms that have a significant impact on bank corporate lending.

Therefore, the subject of this thesis is to carry out legal analysis of banking corporate credit transactions, especially with regard to their financial regulation. This thesis is divided into four parts. The first one focuses on the financial definition of these transactions, their types, risks, and other related aspects. The second part presents an overview and analysis of banking and other public law norms regulating these transactions, both Czech and those accepted under the European Union law. Therefore, within this part are elaborated in relation to these transactions not only the prudential requirements arising from the Act on Banks, Prudential Decree No. 163/2014 Coll. or the directly applicable CRR regulation, but also the requirements of European laws implemented in the Czech legislation through BRRD, AMLD or DAC II directives. The third part deals with the description of the credit process of bilateral corporate credit transactions of banks, especially with the emphasis on the role of the corporate credit agreement and its collateral as instruments to ensure the compliance of these transactions with requirements of financial regulation. This role is then elaborated in detail in the final part of this thesis, which describes the selected measures, which should be taken by banks within preparation of their credit or collateral documentation to ensure compliance of corporate credit transactions with requirements of finance laws, and which addresses the related issues of banking law practice.

Key words: Bank Credit, Corporate Banking, Bank Regulation